

Archeologische opgraving

Verslag van resultaten

Eindverslag

ROESELARE STADHUIS (prov. West-Vlaanderen)

Auteur: Rosalie VINCENT
Redactie: Siel LEEMANS

Projectcode: 2022A201

Vergunningsnummer:	2022A201
Projectleider:	Siel Leemans
Naam erkende archeoloog:	Monument Vandekerckhove NV
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
veldwerkleider:	Rosalie Vincent
Archeologisch team:	Rosalie Vincent (veldwerkleider & archeoloog), Kylian Verhaevert (archeoloog), Laure Meesen (archeoloog), Ann Binamé (archeoloog), Bart Bartholomieux (archeoloog), Jelle Defrancq (archeoloog), Lies Dierckx (archeoloog), Raf Tommelmans (archeoloog)
Bevoegde Vlaamse overheid:	Agentschap Onroerend Erfgoed; Willem Hantson (Erfgoedconsulent IOED RADAR)
Plannen:	Rosalie Vincent
Materiaaltekeningen:	Bert Mestdagh
Provincie:	West-Vlaanderen
Gemeente:	Roeselare
Deelgemeente:	Roeselare
Plaats:	Stadhuis Roeselare (zie plan bijlage 1, 2 en 3)
Projectcode:	ROST22
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 62496, Y: 182231 X: 62662, Y: 182347
Kadastergegevens:	Roeselare, Afdeling 2, Sectie B, percelen, 171g, 176c², 176x, 178e,179p, 182s, 182r (zie plan bijlage 2)
Topografische kaart:	zie plan bijlage 4
Begindatum onderzoek:	19/04/2022
Einddatum onderzoek:	14/02/2023
Relevante termen thesauri:	Roeselare, stadhuis, volle en late middeleeuwen, Nieuwe Tijd, Nieuwste Tijd, achtererf, archeologische opgraving
Beheer opgravingsdata:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Beheer vondsten:	Stadsarchief Roeselare Kokelaarstraat 5 8800 Roeselare
Titel:	Archeologische opgraving Roeselare Stadhuis (prov. West-Vlaanderen). Verslag van resultaten, eindverslag.
Rapportnummer:	2024/03
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. INLEIDING	5
2. BESCHRIJVEND GEDEELTE	6
2.1. BESCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSOPDRACHT	6
2.1.1. Vraagstelling	9
2.1.2. Randvoorwaarden	10
2.1.3. Bestaande toestand en geplande werken	11
2.2. WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE	14
2.2.1. Voorbereiding	14
2.2.2. Afwijkingen ten opzichte van het programma van maatregelen	14
2.2.3. Veldwerk	16
2.2.4. Verwerking	19
2.2.5. Inbreng specialisten	19
3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS	20
3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	20
3.2. GEOLOGISCHE SITUERING	22
3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	24
4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	25
4.1. HISTORISCH KADER	25
4.2. ARCHEOLOGISCH KADER	32
5. ASSESSMENTRAPPORT	39
5.1. BESCHRIJVING, MOTIVERING EN REGISTRATIE	39
5.2. WETENSCHAPPELIJK POTENTIEEL	39
6. BESCHRIJVING VAN DE RESULTATEN	40
6.1. BESCHRIJVING VAN DE STRATIGRAFIE	40
6.2. BESCHRIJVING SPOREN EN STRUCTUREN	43
6.2.1. Volle middeleeuwen	46
6.2.2. Late middeleeuwen	67
6.2.3. Nieuwe Tijd	79
6.3. ASSESSMENT VONDSTEN	95
6.3.1. Aardewerk	95
6.3.2. Natuursteen	100
6.3.3. Glas	102
6.3.4. Metaal	103

6.3.5. Dierlijk bot	107
6.3.6. Bouwmateriaal	110
6.4. RESULTATEN NATUURWETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK EN CONSERVATIE	111
7. DATERING, INTERPRETATIE EN WAARDERING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	112
8. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	119
9. BEWARING ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE	123
10. SAMENVATTING	124
11. BIBLIOGRAFIE	125
11.1. LITERATUUR	125
11.2. INTERNETBRONNEN	126
12. LIJSTEN	127
12.1. FIGURENLIJST	127
13.2. TABELLENLIJST	130
12. BIJLAGEN	131

1. INLEIDING

Naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen te Roeselare Botermarkt 2 (provincie West-Vlaanderen) voerde een team van Monument Vandekerckhove nv van 19 april 2022 tot en met 14 februari 2023 een archeologische opgraving uit. Het plangebied situeert zich in het centrum van de stad Roeselare (Figuur 1 en Figuur 2). Voorafgaand aan het onderzoek werd het plangebied in gebruik genomen door bebouwing met o.a. stadhuis en horeca als functie (Figuur 3). De aanvraag betreft de sloop van gedeeltelijke constructies, de restauratie van het historisch stadhuis en belfort en de realisatie van een nieuw stadhuis gelegen in het bouwblok tussen de Grote Markt, de Botermarkt, de Patersstraat en de Zuidstraat in Roeselare.

2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

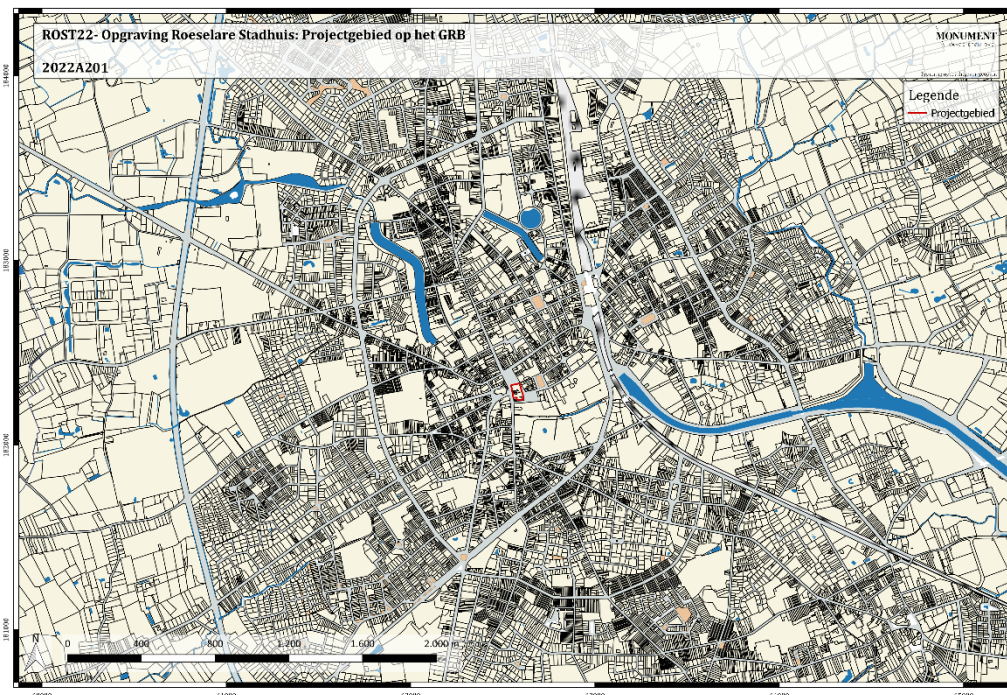
2.1. Beschrijving van de onderzoeksopdracht

In eerste instantie werd een bureaustudie (2021C25, ID 18681)¹ opgemaakt. Op basis daarvan kon de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet beargumenteerd worden. Daarom werd overgegaan tot een prospectie door middel van een proefputten- en proefsleuvenonderzoek (2021B300, ID 21681)² binnen de zone die door bodemingrepen bedreigd werd (1913m² op een totale oppervlakte van 4145m², met uitzondering van de te behouden of te dempen kelders). Dit onderzoek werd uitgevoerd en gepubliceerd door Monument Vandekerckhove en bracht enkele archeologische waardevolle contexten aan het licht waardoor werd overgegaan tot een vlakdekkende opgraving met een oppervlakte van ca. 1840m². Dit onderzoek werd uitgevoerd door een team van Monument Vandekerckhove in drie fasen tussen 19 april 2022 en 14 februari 2023. Fase 1 betrof de vlakdekkende opgraving van de twee opgravingzones van ca. 1800 m². Fase 2 omvatte het onderzoek van enkele diepere structuren (waterputten) in zone 1 en 2. De derde fase betrof een archeologische werfbegeleiding in functie van de geplande werken (ca. 40m²). Tijdens het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek werden twee archeologische niveaus op het terrein vastgesteld met sporen vanaf de middeleeuwen tot nu.

In dit rapport worden de resultaten van de vlakdekkende archeologische opgraving voorgesteld. In enkele inleidende hoofdstukken wordt de geografische, bodemkundige, historische en archeologische situering van het terrein toegelicht, alsook de gebruikte methodologie bij het onderzoek. Vervolgens worden de resultaten besproken en wordt een interpretatie gegeven van de aangetroffen sporen en vondsten. Als besluit volgt een synthese van de resultaten. Het geheel wordt verduidelijkt met kaarten en foto's. Als bijlage zijn de gedigitaliseerde overzichtsplannen opgenomen.

¹ WILLAERT A., 2021.

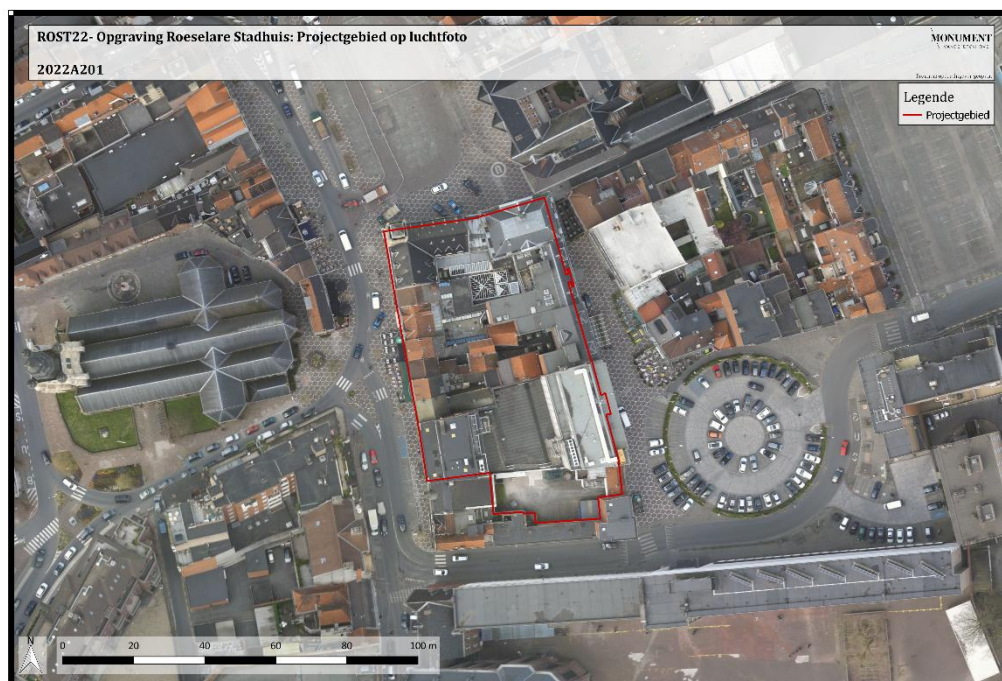
² VINCENT R., LEEMANS S., 2021.

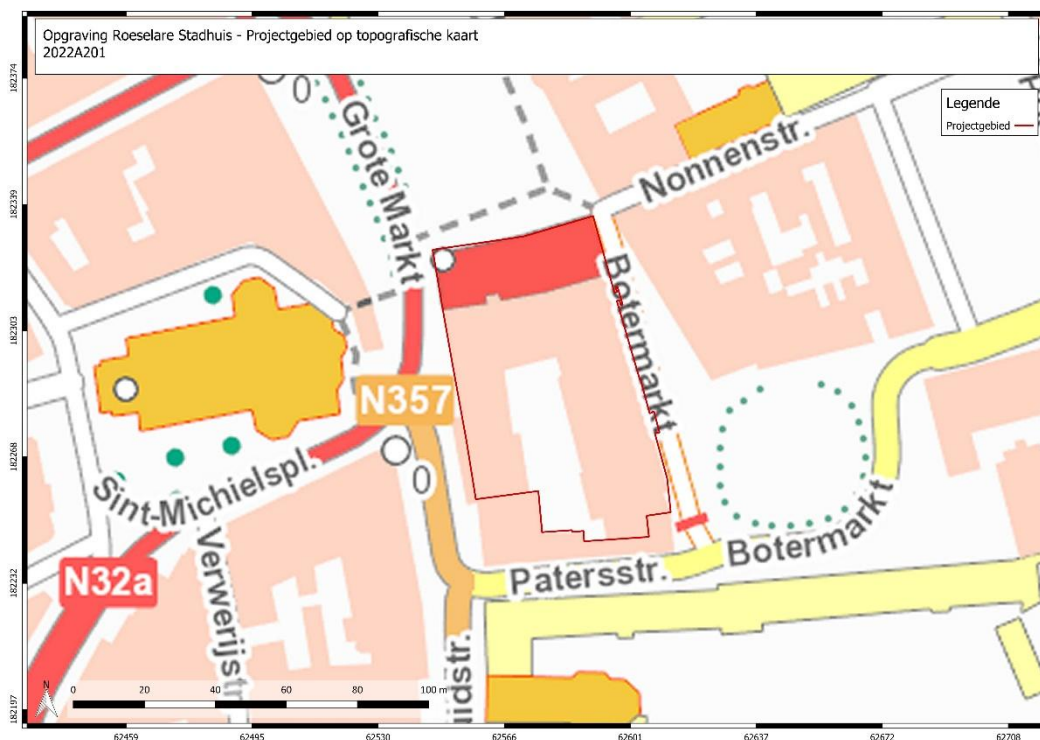
Figuur 1: Het GRB en de ruime omgeving van het plangebied (Bijlage 1) (© Geopunt)

Figuur 2: Het projectgebied op het GRB, detail (Bijlage 2) (© Geopunt).

Figuur 3: Het projectgebied voorafgaand aan de sloop en opgraving, geprojecteerd op de meest recente luchtfoto (Bijlage 3) (© Geopunt).

Figuur 4: Het projectgebied op de topografische kaart (Bijlage 4).

Figuur 5: Advieszone archeologische opgraving geprojecteerd op het uitvoeringsplan (© Geopunt; overgenomen uit VINCENT R., LEEMANS S., 2021.).

2.1.1. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om verdere informatie te krijgen over het verleden van het vlakdekkend op te graven terrein. Op basis van het proefsleuvenonderzoek werden in het bijhorende programma van maatregelen verschillende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen geformuleerd³:

- Welke is de aard van de aangetroffen archeologische sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Kan meer inzicht verkregen worden omtrent het leven van de vroegere bewoners? Welke was het voedingspatroon? Geeft dit informatie omtrent de sociale status van de bewoners? Kan er een evolutie geschetst worden?
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan er een chronologie/evolutie (ruimtelijk, functioneel) herkend worden binnen de geadviseerde advieszone? In welke periode(s) kunnen de aangetroffen archeologische resten worden gedateerd? Welke is de aard en spreiding van de aangetroffen sporen?

³ VINCENT R., LEEMANS S., 2022, p.9.

- Welke is het belang van de site binnen de geschiedenis van Roeselare?
- Zijn er bij de opgraving brandsporen aangetroffen en kunnen deze worden geassocieerd met de brand van 1488/1492 (door het leger van Maximiliaan van Oostenrijk) of latere conflicten?

2.1.2. Randvoorwaarden

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk.

Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

2.1.3. Bestaande toestand en geplande werken⁴

Het projectgebied is ca. 4145m² groot en zal na de sloop van het gebouwenbestand een geplande ontwikkeling kennen als nieuw stadhuis. Dit stadhuis is gelegen in het bouwblok tussen de Grote Markt en de Botermarkt. Tevens zal ook de restauratie van het historisch stadhuis en belfort gerealiseerd worden.

De archeologische opgraving betreft de volgende kadastrale percelen: 171G0, 176X0, 178G0, 178E0, 171G0, 182S0 en 182R0.

Het stadhuis werd de afgelopen 50 jaar herhaaldelijk verbouwd en uitgebreid. Op heden is het plangebied reeds grotendeels onderkelderd. Het betreft kruipkelders, kelders met één ondergronds niveau en kelders met twee ondergrondse niveaus (Figuur 6).

Figuur 6: Bestaande kelders weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (© Ruben Willaert)

Op de Grote Markt wordt een transparante toegang gecreëerd tussen het historische stadhuis en het belfort. De toegang leidt rechtstreeks naar het atrium. Vanuit het atrium zullen de achtergevels van het historische stadhuis en het belfort opnieuw zichtbaar worden. Hierdoor wordt het historische stadhuis gehervalueerd als imposant vrijstaand gebouw. Langs de

⁴ Tekst en figuren uit BOT B., WILLAERT A., 2021.

Botermarkt en de Zuidstraat komt een nieuwbouw voor de administratie. De historische gebouwen en de nieuwbouw worden verbonden door middel van het atrium, dat de centrale ontmoetingsruimte wordt. Langs het atrium komen loketten en gespreksruimtes. De trouwzaal en de gemeenteraadszaal blijven respectievelijk in het historische achttiende-eeuwse stadhuis en het belfort.

Het nieuwbouwwolume krijgt twee verdiepingen aan de Zuidstraat en vier verdiepingen aan de Botermarkt. Het gebouw wordt door middel van diverse terrassen en daktuinen op schaal van de omgeving gebracht. De warme beige tint van de gevels verwijst naar de natuursteen van het historische stadhuis. In het binnengebied komt een publieke tuin, bereikbaar via doorsteken aan de Zuidstraat en de Botermarkt.

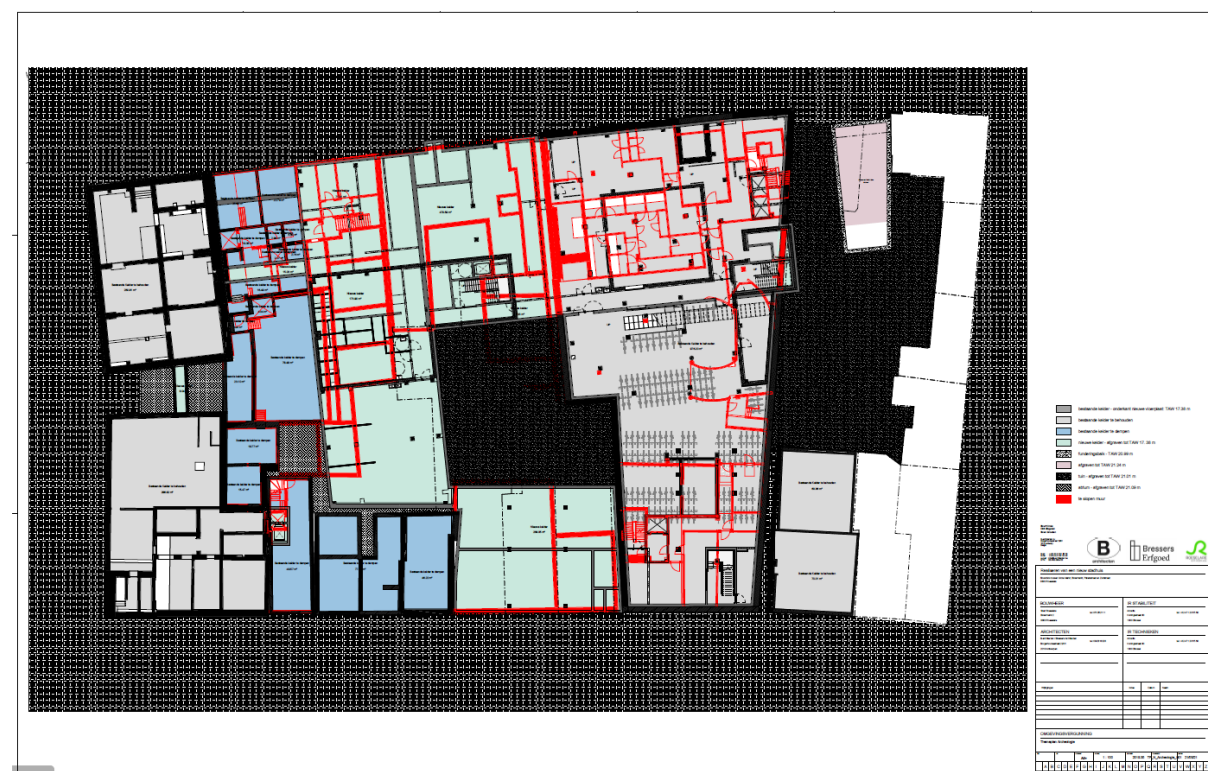
Over een deel van het plangebied worden de bestaande kelders gedempt of blijven de bestaande kelders behouden. Deze zone is op onderstaande figuur aangeduid in roze en heeft een oppervlakte van ca. 1113 m². Voorafgaand aan het dempen van de kelder wordt de bestaande vloerplaat van de kelder niet uitgebroken. Ter hoogte van de gele polygoon wordt de bestaande kelder opgehoogd van niveau -2 tot niveau -1 over een oppervlakte van ca. 1119 m². Ook hier zal voorafgaand aan de ophoging geen uitbraak zijn van de bestaande keldervloerplaat. Over een zone van ca. 2232 m² worden aldus géén bodemingrepen voorzien.

Centraal wordt wél een nieuwe kelder uitgegraven over een oppervlakte van ca. 983 m². Voor deze nieuwe kelder wordt een maximale uitgraving voorzien tot een diepte van ca. 420 cm-mv. De diepte van de uitgraving om tot dit niveau te komen is afhankelijk van de diepte van de bestaande kelders. In het noordelijk terreindeel wordt tussen de twee te behouden kelders een nieuwe leidingenkelder gerealiseerd. Hier is reeds een kelder aanwezig, maar de nieuwe kelder zal zich ca. 50 cm dieper situeren. De oppervlakte van deze leidingenkelder bedraagt ca. 6,5 m². Een deel van het terrein is noch in de bestaande toestand, noch in de ontworpen toestand onderkelderd. Deze zone is op onderstaande figuur in het groen aangeduid. Deze zone valt deels samen met het geplande atrium, deels met de geplande nieuwe tuin. Ter hoogte van deze zone van ca. 781 m² dient een bodemingreep gerekend te worden van ca. 50 cm-mv. In het zuidoostelijk terreindeel worden een berging (bodemingreep 50 cm-mv over een oppervlakte van 35 m²) en een HS-cabine (bodemingreep 150 cm-mv over een oppervlakte van 23 m²) voorzien (Figuur 7 en Figuur 8).

De gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen - dat is het projectgebied met uitzondering van de te behouden of te dempen kelders - bedraagt ca. 1913 m².

Figuur 7: Synthese geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (© Ruben Willaert).

Figuur 8: Uitvoeringsplan met aanduiding van de afgravingen in m TAW (© initiatiefnemer).

2.2. Werkwijze en opgravingsstrategie

2.2.1. Voorbereiding

Voorafgaand aan de uitvoering van het archeologisch onderzoek werd de in akte genomen nota geraadpleegd⁵ en een startvergadering/plaatsbezoek ingepland. Tevens werd ook een werkputtenplan opgesteld in functie van efficiënt grondverzet en om voldoende ruimtelijk inzicht met betrekking tot de archeologische site te bekomen.

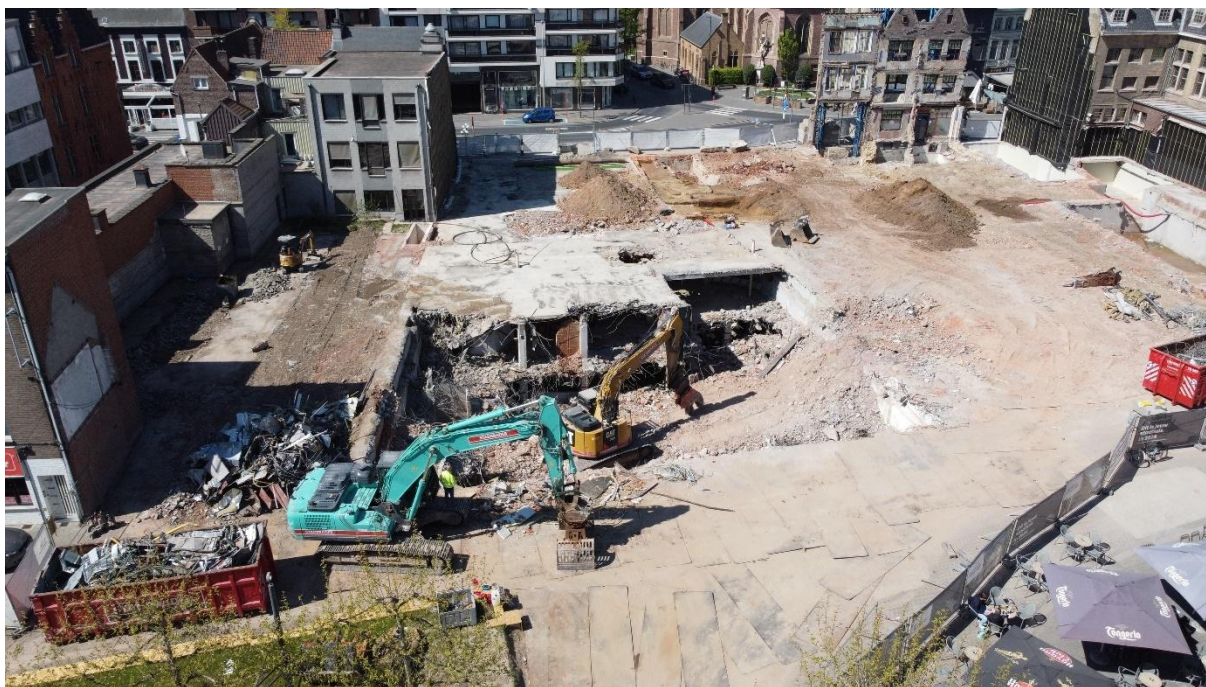
2.2.2 Afwijkingen ten opzichte van het programma van maatregelen

Volgens de geplande werken diende een CSM wand in de tweede opgravingzone (ca. 1300m²) geplaatst worden. Bij het opstellen van het programma van maatregelen (2021B300, ID 21681)⁶ was er nog niet beslist of deze plaatsing ging plaatsvinden voor (optie 1) of na (optie 2) de archeologische opgraving. De tweede optie werd uiteindelijk verkozen, waardoor de archeologische opgraving vooraf het plaatsen van de CSM wand kon plaatsvinden. Het volledige archeologische sporenbestand werd eerst onderzocht met uitzondering van de diepere structuren (waterputten). Deze diepere structuren werden verder onderzocht na het plaatsen van de CSM wand. Voor het graven van de sleuf (in functie van de CSM wand) diende de kelders lokaal uitgebroken te worden, deze werken werden archeologisch begeleid.

Ter hoogte van opgravingszone 3 was er bij het schrijven van de programma van maatregelen nog geen plan van aanpak of een timing van uitvoering gekend. Op 09 februari 2023 werd een archeologische werfbegeleiding door Willem Hantson (erfgoedconsulent IOED RADAR) uitgevoerd tijdens de afbraak van het huidige gebouw tot op de niveau van de klinkers op de Grote Markt. De opgraving van deze zone werd op 14 februari 2023 uitgevoerd door het archeologisch team van Monument Vandekerckhove.

⁵ VINCENT R., LEEMANS S., 2022.

⁶ Ibidem.

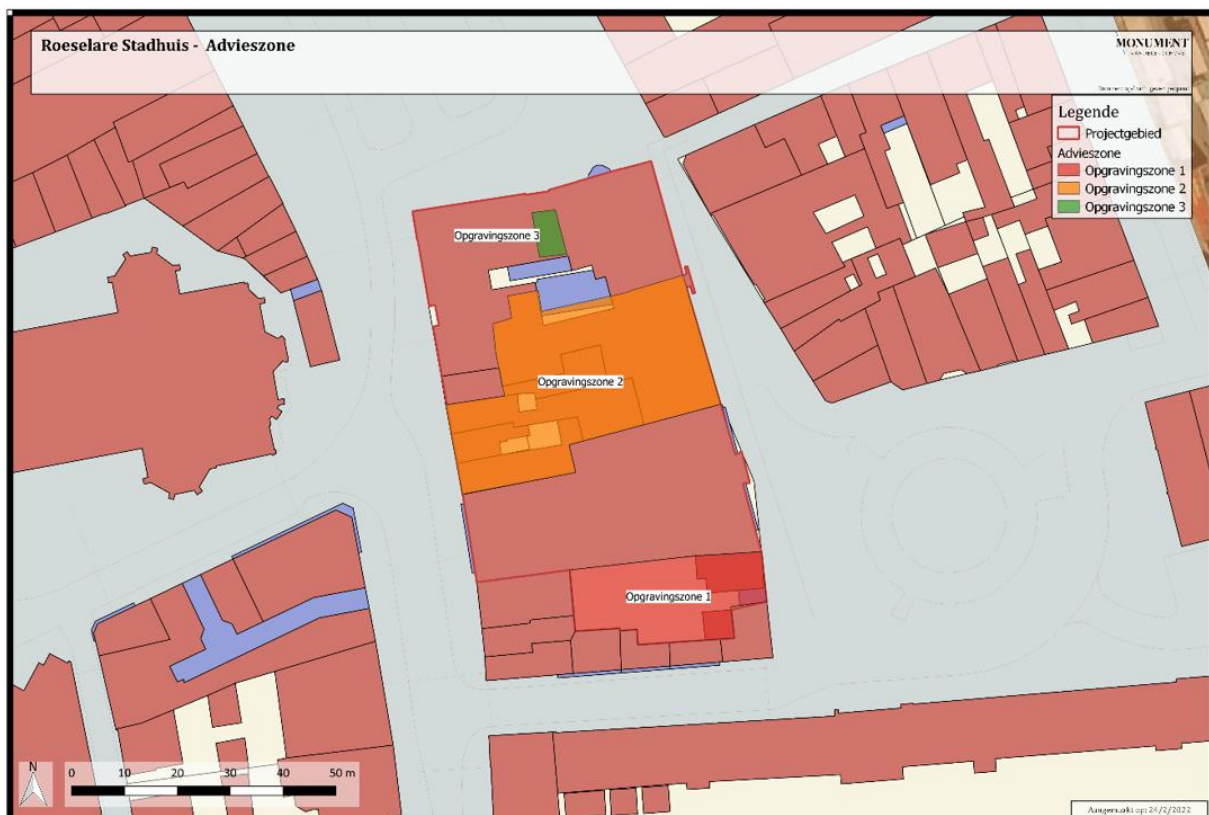

Figuur 9: Het terrein tijdens de eerste week van de opgraving. Zicht op de onderkelderde zone van de site en op de achterkant van opgravingzone 1 die werd onderzocht.

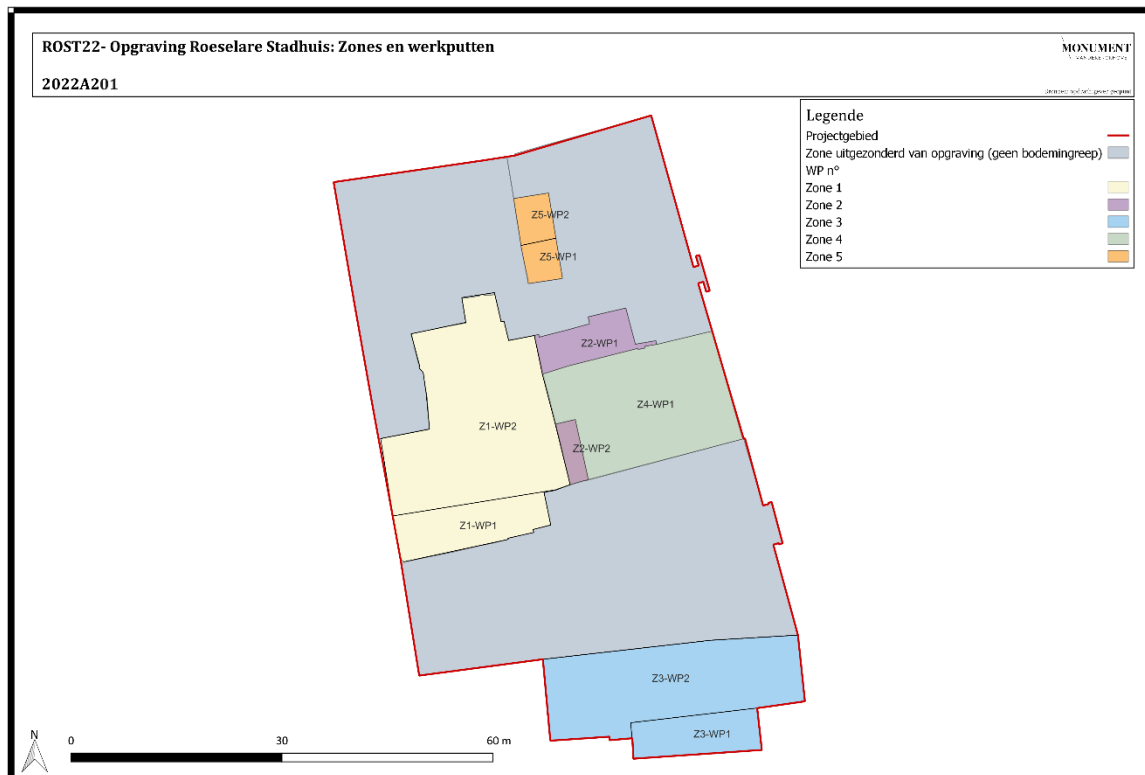
2.2.3. Veldwerk

Het veldwerk vond plaats tussen 19 april 2022 en 14 februari 2023. De zone- en werkputtenplan van de opgraving wijkt enigszins af van het oorspronkelijke plan voorgesteld in de programma van maatregelen (Figuur 10). Dit verdeelde het plangebied in vijf zones (Z1-Z5) die achtereenvolgens werden onderzocht (Figuur 11) in plaatst van drie zones voorgesteld in de proefputtenonderzoek. Elke zone werd in twee werkputten gedeeld met uitzondering van zone 4. Deze opdeling in meerdere werkputten houdt tevens verband met de fasering van het onderzoek en het faciliteren van de registratie en lokalisatie van archeologische sporen. Deze afzonderlijke werkputten hebben verschillende groottes die een gemakkelijke toegang voor de kraan en de opslag van de grond creëerden. Via deze indeling kan de afgegraven grond steeds makkelijk langs de werkput gestockeerd worden en is er een voldoende ruim beeld van de aangetroffen sporen.

Voor aanvang van de graafwerken werd door middel van een GPS-toestel de verschillende werkputten uitgezet. Bij het uitgraven de verschillende werkputten werd steeds een overlap met de aansluitende werkput behouden zodoende het overzicht steeds te behouden. Tijdens het uitgraven van de verschillende werkputten werd verdiept tot op het hoogste relevante archeologische niveau.

Figuur 10: Initiële opgravingszones geadviseerd in de programma van maatregelen na het vooronderzoek.

Figuur 11: Het uitgevoerde zone- en werkputtenplan (Bijlage 5).

Voor de aanleg van de verschillende werkputten werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een vlakke graafbak van 1,8m breed. De afgegraven grond werd gestockeerd langs de werkput. Zo moest, alvorens over te gaan naar de aansluitende werkput, de eerder uitgegraven werkput terug aangevuld worden. De kraan werd tijdens de aanleg opgevolgd door een team archeologen. Er werd op toegekeken dat het juiste archeologische niveau werd bereikt. Tevens werd het vlak manueel opgeschaafd om de leesbaarheid te optimaliseren. De sporen die zichtbaar werden, zijn voorzien van een individueel spoornummer. Vervolgens zijn ze beschreven (interpretatie, kleur, textuur, inclusies) en gefotografeerd. Op deze foto is naast het spoor telkens een noordpijl, schaalat en fotobord aanwezig. Op dit fotobord staat de projectcode (**2022A201**), de afkorting van het project (ROST22= **RO**eselare **ST**adhu**S** 2022), de zone (**Z1-5**), de werkput (**WP1-2**) en het spoornummer. Na het fotograferen werden de sporen ingemeten met een GPS-toestel, waardoor een digitaal grondplan ontstond dat in het veld via een tablet kon worden geconsulteerd.

Wanneer de volledige werkput was uitgegraven en alle sporen geregistreerd, werd overgegaan tot het couperen van de sporen. Dit houdt in dat de helft van een spoor manueel wordt uitgegraven, waardoor een diepteprofiel wordt bekomen. Dit profiel werd vervolgens gefotografeerd, ingetekend op een tablet (schaal 1:20) en per laag van unieke laagnummers voorzien. Na het couperen van de sporen werden alle achter gebleven delen uitgehaald zodoende al het vondstmateriaal te recupereren. De vondsten zijn ingezameld per context en

per laag. Een vondstkaartje werd telkens ingevuld. Van sommige sporen zijn monsters genomen. Het gaat om bulk- en zeefmonsters. Ook werden in verschillende contexten pollenbakken geslagen. Alle monsters werden tijdens het veldwerk van een inventarisnummer voorzien. Bij de vondsten gebeurde dit pas tijdens de verwerking (zie verder).

Teneinde een goed beeld te krijgen van de bodemopbouw werden verspreid over het plangebied 22 bodemprofielen geregistreerd. Deze zijn op dezelfde wijze als de spoorcoupes vastgelegd. Voor de interpretatie ervan zijn de archeologen bijgestaan door aardkundige Pierre Legrand.

De opgraving werd uitgevoerd door een flexibel archeologisch team. Dit bestond uit de altijd aanwezige veldwerkleider (Rosalie Vincent), aangevuld met archeologen Kylian Verhaevert, Laure Meesen, Ann Binamé, Bart Bartholomieux, Jelle Defrancq, Lies Dierckx en Raf Trommelmans.

Figuur 12: Sfeerbeeld tijdens de werkzaamheden.

2.2.4. Verwerking

Na het afronden van het veldwerk is de verwerking opgestart. Tijdens een eerste fase van de verwerking werd het grondplan opgemaakt en zijn de foto's in de database ingewerkt. Kort na het afronden van de veldfase is eveneens het vondstmateriaal gewassen en zijn de zeefstalen uitgezeefd (maaswijdte 1mm). Wanneer het zeefresidu droog was is dit uitgetrieërd.

Op basis van alle verzamelde gegevens werd bekeken welk natuurwetenschappelijk onderzoek noodzakelijk was ter beantwoording van de onderzoeksvragen. Hierbij werden de relevante stalen met voldoende potentieel prioritair uitgeselecteerd en werden de niet-relevante stalen of de stalen met onvoldoende potentieel niet weerhouden en afgestoten.

Na het indienen van het archeologierapport werd het uitschrijven van het eindverslag aangevat. In dit rapport worden alle beschikbare gegevens gebundeld. Deze bevatten enkele inleidende hoofdstukken en omvatten tevens de beschrijving van de verschillende grondsporen en het vondstmateriaal. Ook de gegevens van het natuurwetenschappelijk onderzoek – zoals voorzien in het archeologierapport – worden in het eindverslag verwerkt.

2.2.5. Inbreng specialisten

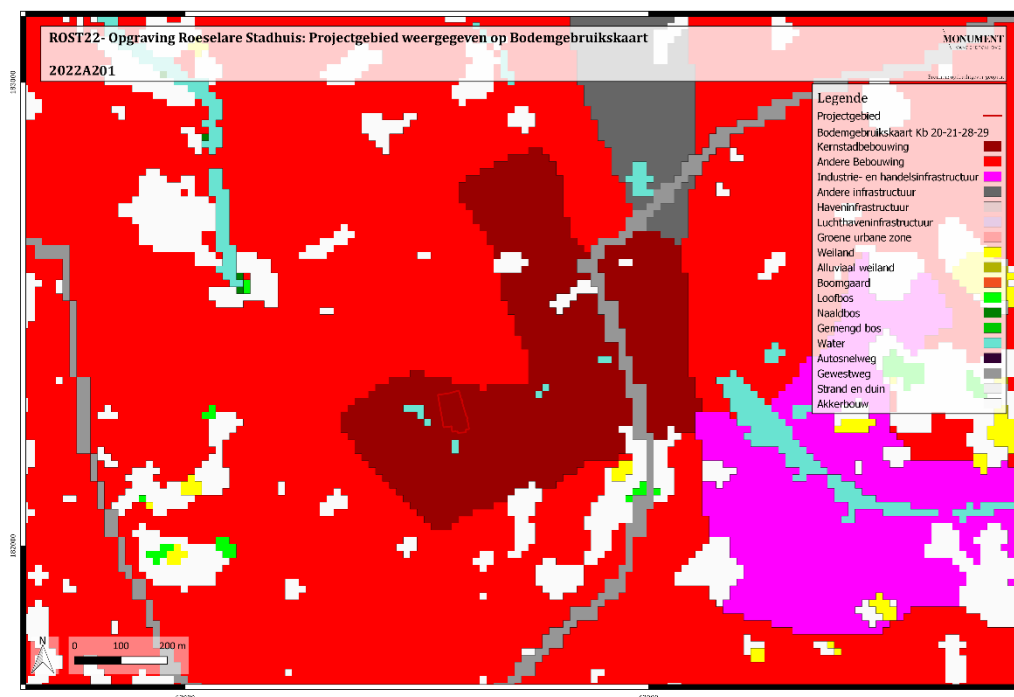
Tijdens het volledige archeologische onderzoek kon er steeds beroep gedaan worden op Willem Hantson, erfgoedconsulent bij IOED RADAR.

Tijdens de uitwerking van het eindverslag is contact gelegd met Pierre Legrand (geoloog en bodemkundige) voor de analyse van de profielen op basis van de foto's alsook voor het assessment van de natuursteen.

3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS⁷

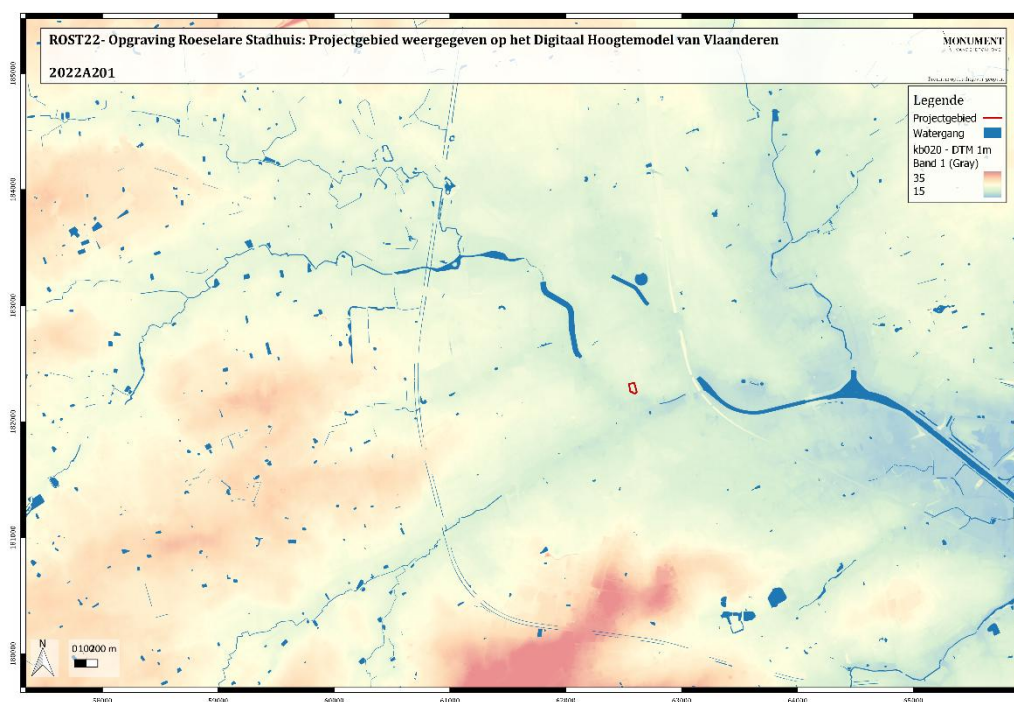
3.1. Topografische situering

Het plangebied is gelegen binnen kernstadbebouwing. De stadskern van Roeselare is tot ontwikkeling gekomen op het Weichseliaan terras ten noorden van de Mandel. Het plangebied situeert zich op een hoogte van ca. +21.4 – +22.6 m TAW en helt licht af naar het zuiden, richting de Mandel. Dit landschappelijk kader – op iets hoger gelegen terrein langs het alluvium van de Mandel - moet vanouds aantrekkelijk geweest zijn voor jager-verzamelaars in de regio. Hydrografisch gezien is de projectzone gelegen binnen het Leiebekken, deelbekken Mandel.

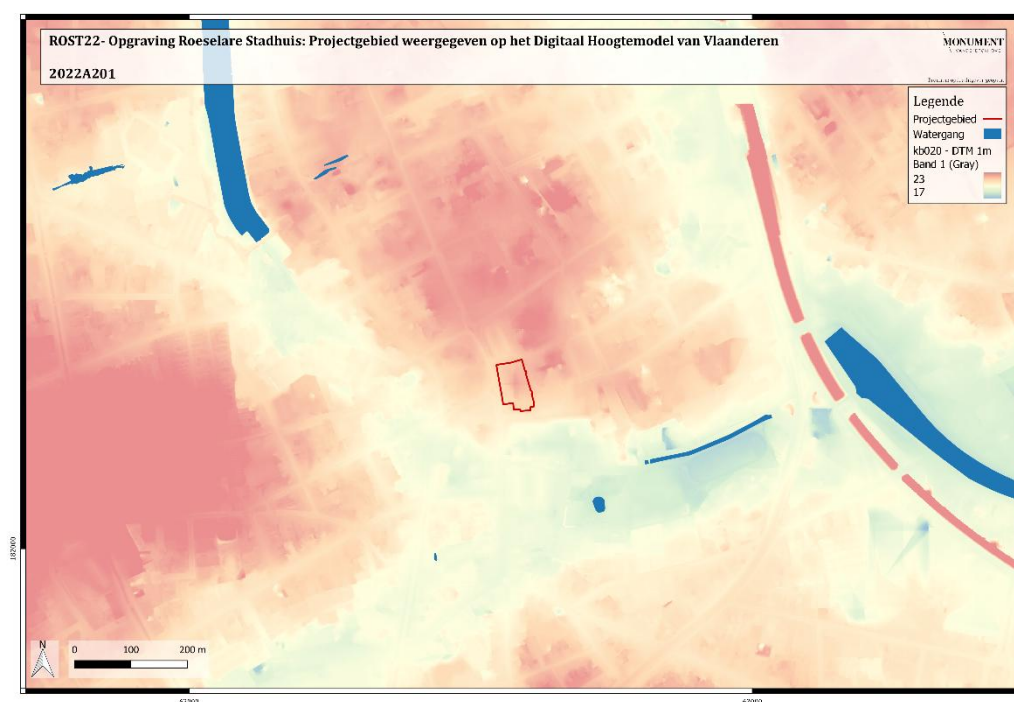

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemgebruiksk kaart (Bijlage 6) (© Geopunt).

⁷ Gebaseerd op WILLAERT A., 2021.

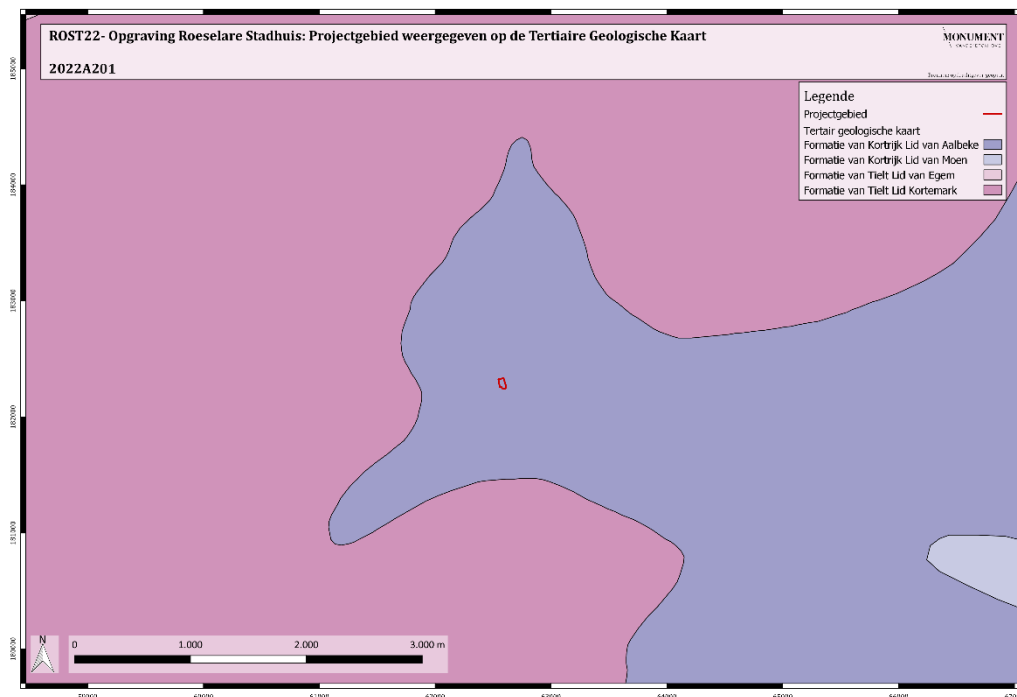
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bijlage 7) (© Geopunt).

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen – detail (Bijlage 8) (© Geopunt).

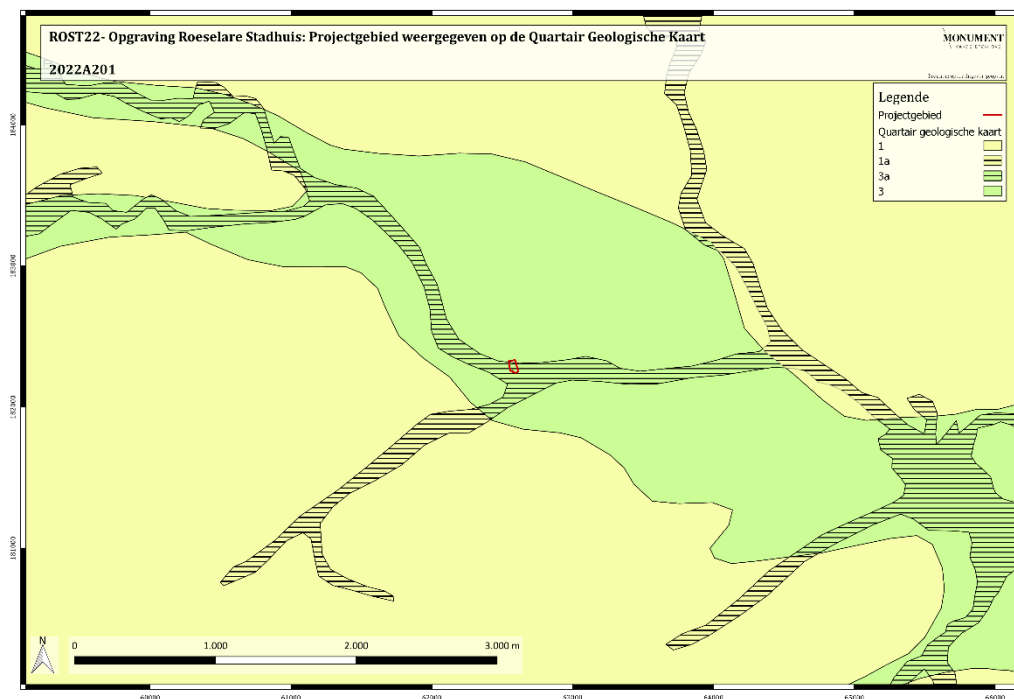
3.2. Geologische situering

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Aalbeke (Formatie van Kortrijk)**. Het Lid van Aalbeke is een fijnsiltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt uitgebaat voor vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bijlage 9) (© Geopunt).

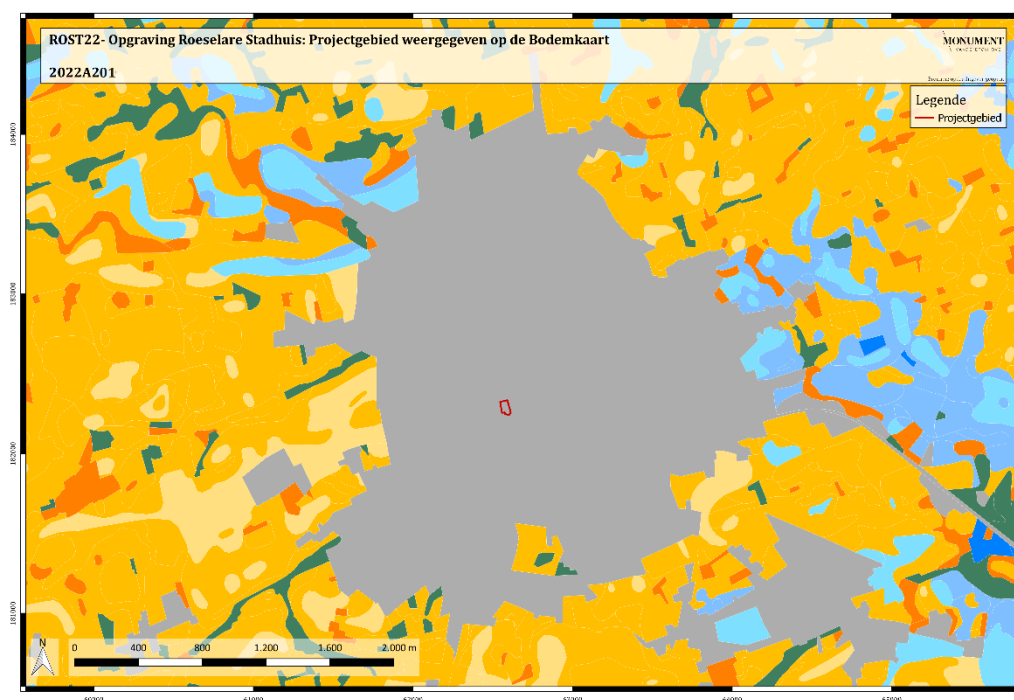
Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3a**. Het bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Binnen deze afzetting kunnen mogelijk hellingsafzettingen van het Quartair voorkomen. Lokaal kan deze eolische afzetting afwezig zijn. De top bestaat uit een fluviatiele afzetting (organochemisch en perimarien inclusief) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bijlage 10) (© Geopunt).

3.3. Bodemkundige situering

Volgens de bodemkaart is het bodemtype van het projectgebied type OB. Het wordt gekenmerkt door kunstmatige bodem waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezigheid van weg of bebouwing.

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bijlage 11) (© Geopunt).

4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS⁸

4.1. Historisch kader⁹

De eerste vermelding is als Roslar in 822 in een oorkonde waarin Lodewijk de Vrome het gebied schenkt aan de Sint-Pietersabdij. In 957 werd de stad versterkt tegen de Noormannen-invalen onder Boudewijn III de jongere. In 1250 zal Roeselare stadsrechten verkrijgen.

De heerlijkheid Roeselare bestaat uit het zogenaamde ‘Roeselare-Binnen’ en ‘Roeselare-buiten’ en is verdeeld in 23 heerlijkheden. In de late middeleeuwen fungeert Roeselare als een centrum van weefnijverheid. Deze zal echter aan het eind van de 15de eeuw omwille van de concurrentie van omringende steden afzwakken. Vanaf de 16de eeuw komt de linnennijverheid in beeld die zich verder zal ontwikkelen, met een hoogtepunt in de 18de eeuw dankzij de Franse aanwezigheid. Industrialisatie in de 19de eeuw zorgt voor het verlies aan linnenproductie (ten gevolge van de mechanisch gesponnen garen uit Engeland) en de start van het uitbouwen van infrastructuur en transport (spoorwegen en fabrieken). Dit leidde tot een demografische groei en stadsuitbreiding.

Archeologisch onderzoek in de nabije omgeving of binnen het plangebied wijst op de aanwezigheid van middeleeuwse bewoning. In 1979 werd de Grote markt heraangelegd waardoor de funderingen van de oude stadshalle met belfort werden blootgelegd, conform de resultaten van een eerder onderzoek uit 1941.

Aan de zuidwestelijke zijde nog net binnen het projectgebied werden in 1988-1989 door archeoloog Jozef Goderis talrijke sporen aangetroffen met vondstmateriaal dat te plaatsen is in de 14de-eeuwse huishoudelijke context. Ten zuiden (buiten het projectgebied) werd tijdens een archeologisch onderzoek een eind 13de/begin 14de-eeuwse kelder aangesneden met rode bakstenen met afmetingen 27 x 12,5 x 6,5 cm. ‘De muurschalken en peilers waren opgetrokken in gele baksteen. Bovenop de leemvloer steunden de twee gevonden peilers met daarnaast een bakstenen riool die afliep richting de Mandel. Deze riool was samengesteld uit naast elkaar liggende, niet gemetselde gele bakstenen van dezelfde afmeting.’

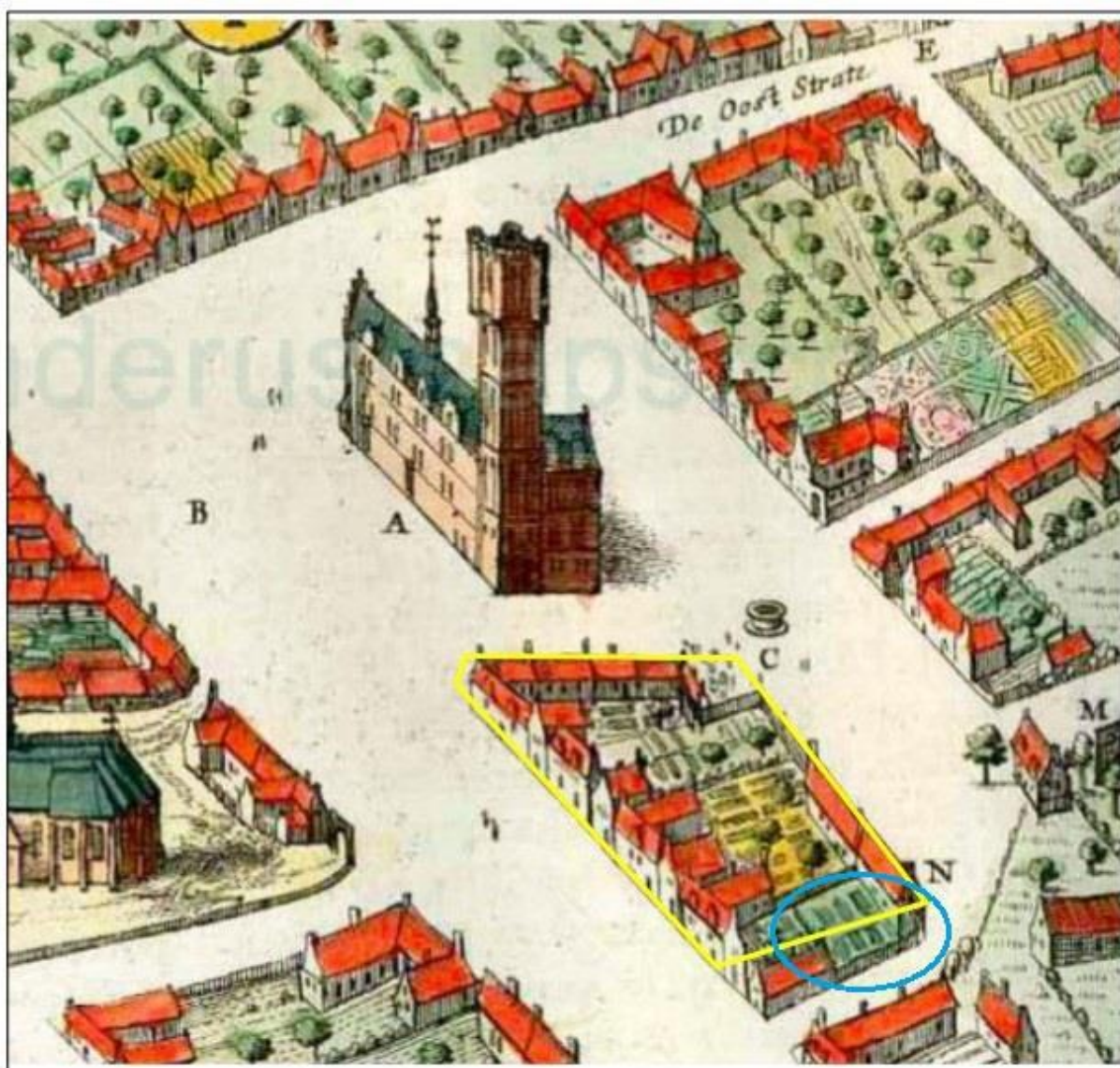
Stadhuis van Roeselare

Het Stadhuis van Roeselare, grenzend aan de zuidzijde van de Grote Markt, is gelegen in het hart van de stad. Vanouds vormt het plein het politieke, economische en commerciële centrum met ten westen de Sint-Michielskerk (ca. 1260). Op het plan uit de Flandria Illustrata door Sandrus (1641) is te zien dat de middeleeuwse stadshal en belfort oorspronkelijk centraal op de Grote Markt waren opgetrokken. Ter hoogte van het projectgebied bevindt zich een

⁸ Gebaseerd op WILLAERT A., 2021.

⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14016> en <https://heemkundigekring-wondelgem.be/geschiedenis-wondelgem/>.

woonblok van enkele woningen met bijhorende tuinen, van elkaar gescheiden door tuinmuren. In het zuidoosten situeert zich 'den Haselt' (N).

Figuur 19: Woonblok met tuinen (geel) en tuinzone 'den Haselt' (blauw) weergegeven op het plan uit Flandria Illustrata door Sanderus, 1641.

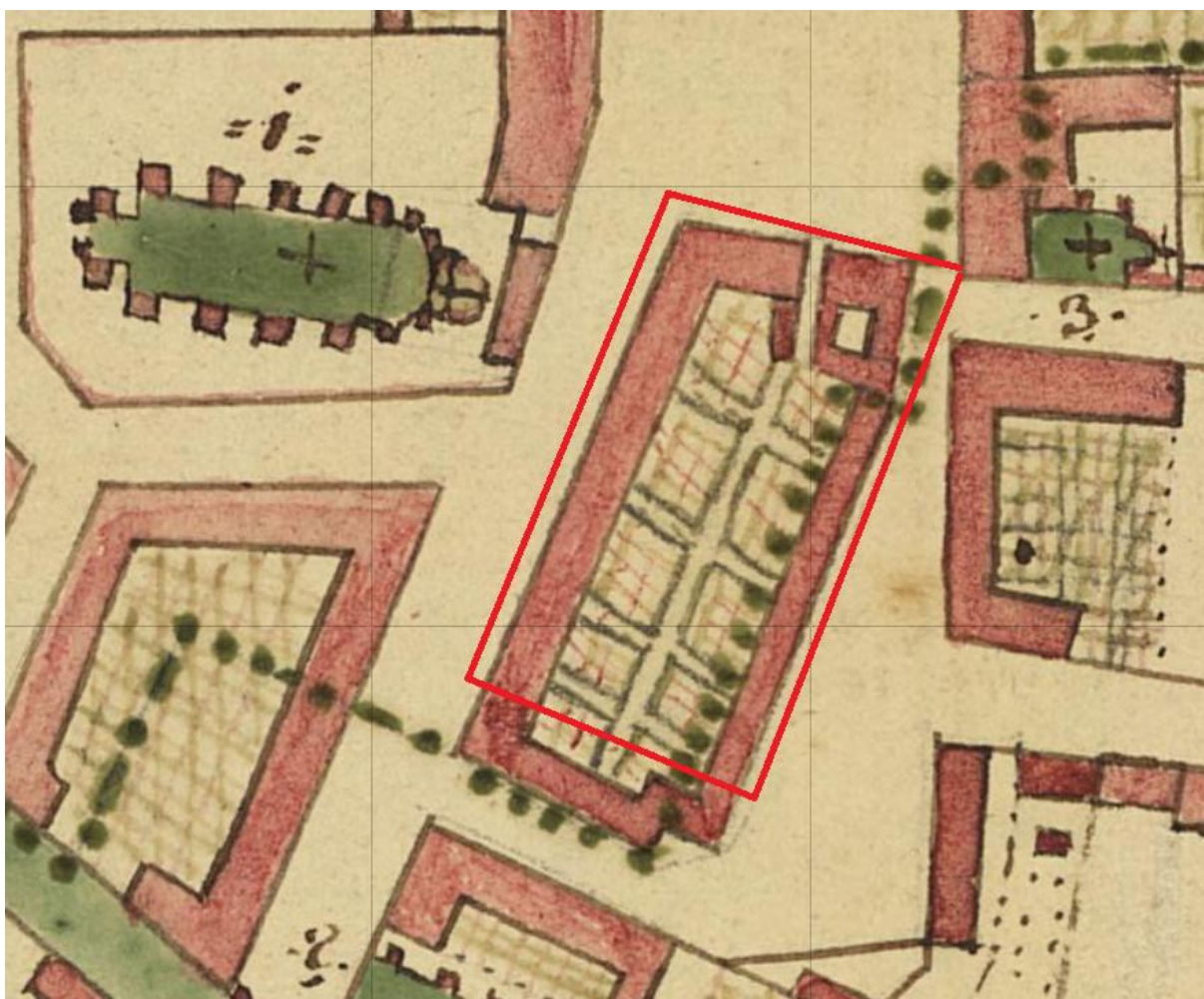
In 1704 stort het ondertussen verwaarloosde belfort in en neemt het de stadshal mee in zijn val. In 1711 werd een kleine voorlopige hal gebouwd op een nieuwe locatie aan de zuidoostelijke marktzijde in plaats van centraal op de Grote Markt. Echter, ook deze raakt zwaar beschadigd ten gevolge van een grote brand in 1749. Finaal werd in 1771 het oudste gedeelte van het huidige stadhuis gebouwd in Lodewijk-XV-stijl.

Het oudste gedeelte van het huidige stadhuis is voor het eerst afgebeeld op de Ferrariskaart (1777) en het Plan de ville de Roulers (1786) (Figuur 20 en Figuur 21). Het stadhuis maakt er duidelijk deel uit van een woonblok. Binnenin is het woonblok deels onbebouwd. Ten westen wordt het woonblok begrensd door een straat (de huidige Zuidstraat). Verder is te zien dat de woonblok op de Ferrariskaart nauw aansluit bij het complex van het Klein Seminarie in het zuiden.

Ook op de Atlas der Buurtwegen, de Popkaart (Figuur 22 en Figuur 23) en het kadastraal plan uit 1854 is het huidig stadhuis te zien. Ten westen van het stadhuis een straat/steegje waar te nemen. Hier was op het einde van de 19de eeuw een classicistisch winkelgebouw dat rond 1914 omgedoopt werd tot 'De Groote Bazar'. Het grondplan van het stadhuis is grotendeels bewaard gebleven. Het gaat om een voor- en achterbouw rond een binnenkoer gesitueerd. Koterijen en achterbouwen hebben de voormalige tuinzone (zoals zichtbaar op de Sanderuskaart van 1641) stilaan opgevuld, zoals ook reeds deels zichtbaar is op de Ferrariskaart.

Figuur 20: Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 21: Detail van het "Plan de ville de Roulers (1786)" met aanduiding van de projectgebied (in rood).

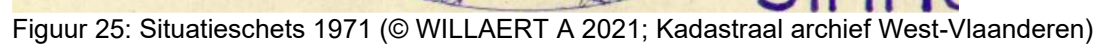

Figuur 22: Detail van het Atlas der buurtwegen (© Geopunt) met aanduiding van de projectgebied (in rood).

Figuur 23: Detail van de Poppkaart (1842 – 1879) met aanduiding van de projectgebied (in rood).

De kadastrale situatieschetsen geven de naoorlogse situatie weer. Roeselare werd heel zwaar getroffen en ook het stadhuis werd erg beschadigd. Echter, de rechthoekige voorbouw en de U-vormige achterbouw bleef wel goed bewaard. In 1919 werden de westelijke percelen van het voormalig winkelpand “De Groote Bazar” en het hoekhuis gekocht door het schepencollege met de intentie uit te breiden. Pas ca. 1925 zal de nieuwbouw met belfort ten westen van het stadhuis gebouwd worden.

Op bovenstaande situatieschets is het naoorlogse bouwblok zichtbaar. Voor het eerst is ook het belfort zichtbaar, dat gebouwd werd in 1925-26. In 1971 werd de Botermarkt nummer 2 opgekocht door de stad en geïncorporeerd in het stadhuiscomplex. In 1971-1976 werd de oude U-vormige achterbouw afgebroken en vervangen door een nieuwbouw die ook het perceel op de Botermarkt nummer 2 innam. Vanaf 1980 werd het stadhuiscomplex steeds verder uitgebreid door het aankopen van verschillende panden en onderbrengen van stadsdiensten. De oorspronkelijke bebouwing binnen het woonblok werd de voorbije decennia dus stelselmatig gesloopt. Dit bouwblok bestond oorspronkelijk uit woonhuizen en winkelpanden, maar werd in het laatste kwart van de 20ste eeuw geleidelijk aan geïncorporeerd in het stadhuiscomplex.

4.2. Archeologisch kader

De archeologische kennis binnen het plangebied beperkt zich tot de gegevens uit het vooronderzoek (2021B300)¹⁰. De 4 proefputten en 2 sleuven die op het projectgebied zijn uitgevoerd, hebben het mogelijk gemaakt in totaal 41 kuilen, 7 paalsporen, 47 lagen en 13 muren (of muurresten) te kunnen identificeren, maar ook talrijke fragmenten aardewerk te verzamelen. Op basis hiervan kunnen verschillende occupatiefases binnen het onderzoeksgebied worden vastgesteld.

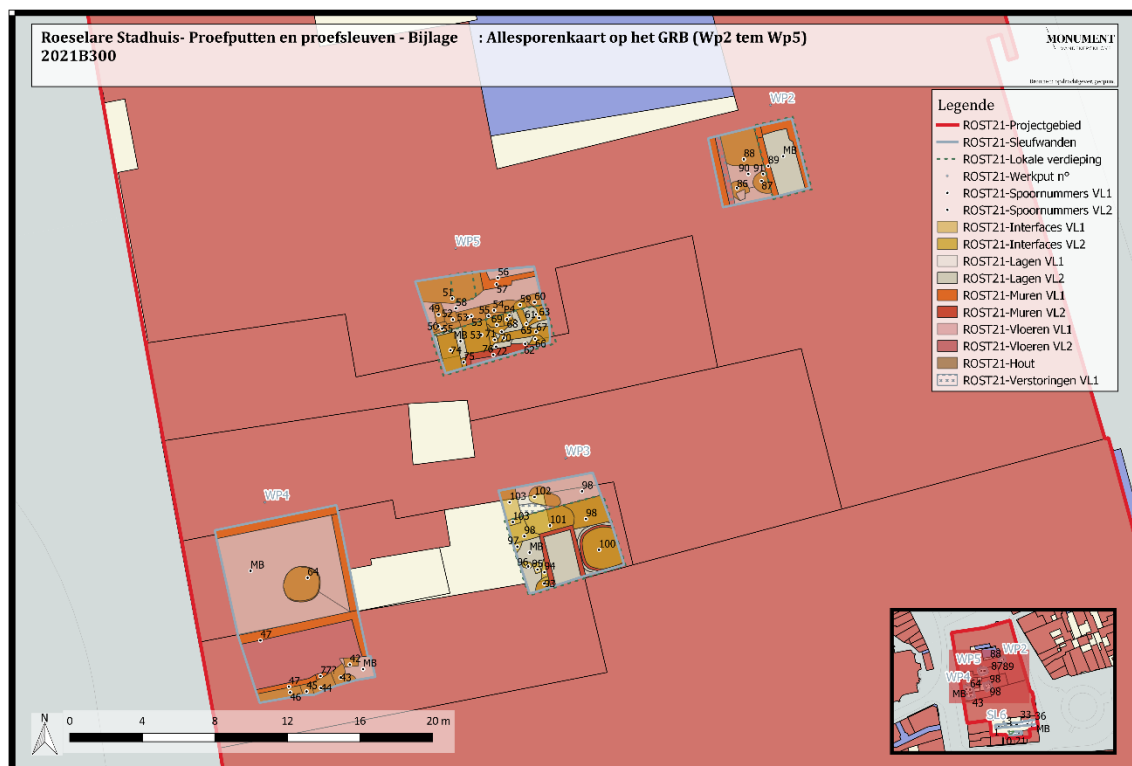
In wp4 werd een waterput S64 geïdentificeerd onder de betonvloer van de kelder van perceel nr. 11 (rond +18,65m TAW) in de vorm van een houten ton samengesteld uit verticale houten planken. Gezien de moeilijkheden om toegang te krijgen tot de waterput (diepte en aanwezigheid water), werden geen fragmenten aardewerk gerecupereerd die gedateerd konden worden. De afwezigheid van bakstenen in de constructie doet vermoeden dat deze waterput zou dateren in de middeleeuwen of ouder.

Sporen uit de volle middeleeuwen zijn in wp2 geregistreerd. In de vulling van laag L90 en in kuil S87 bevestigen twee randen met radstempelversiering (INV10 en INV15) een bezetting van het terrein vanaf de 12de en 13de eeuw in het noord-noordoostelijke hoek van het terrein. Profielen P2 en P3 in sleuf 6 tonen de aanwezigheid van een tuinlaag L26 van ongeveer 15cm dikte gemaakt van licht grijs lemig zand met lichte inclusies van baksteenbrokjes en houtskoolbrokjes, direct rustend op de moederbodem. Deze tuinzone is reeds bekend van historische kaarten uit de 17de eeuw (Sanderus, supra), maar dateert wellicht uit de middeleeuwen.

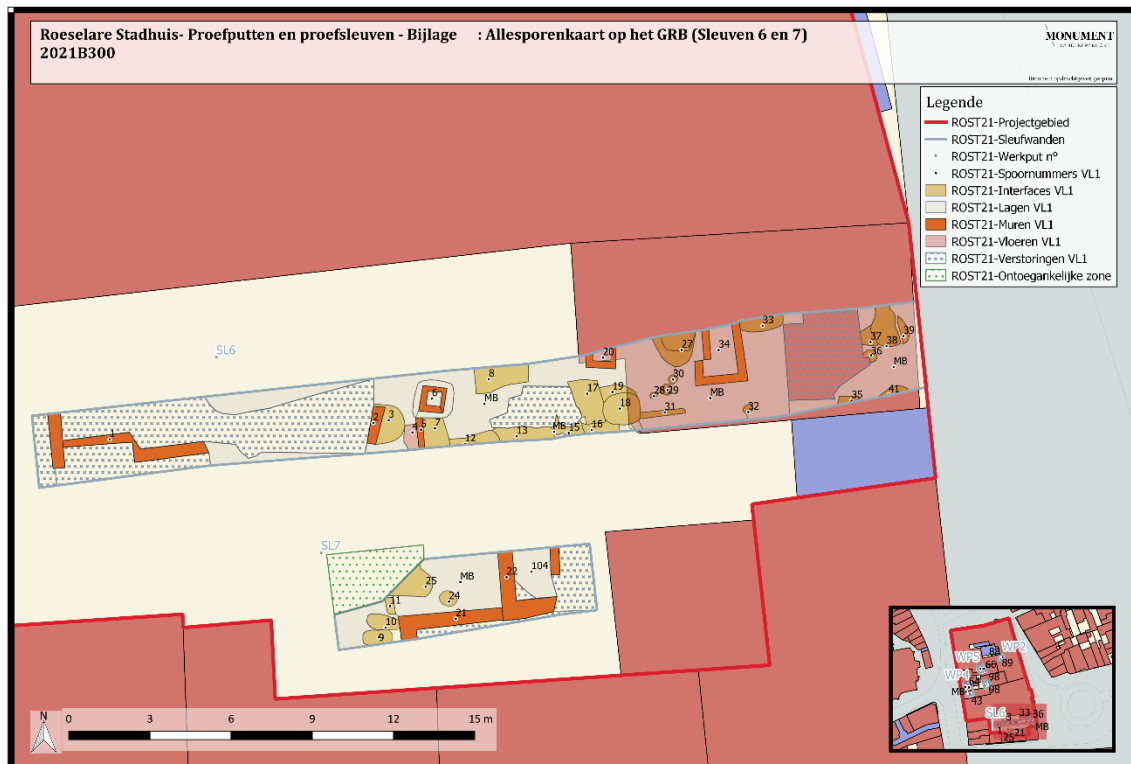
In de proefputten en -sleuven wp3 en wp5 (noordelijke helft van het projectgebied) werd een bewoningszone waargenomen in de vorm van organische lagen en verbrande leem met houtskool (bv S102 in wp3 en L69/L70 in wp5). De omringende sporen (S51, S52 in L98) kunnen worden geïdentificeerd als daterend uit de late middeleeuwen en bevestigen bijgevolg

¹⁰ VINCENT R., LEEMANS S., p49-50.

de bewoning van de site rond de 14de-15de eeuw. Ten zuiden van de site (in sleuf 6) werden ook verschillende kuilen uit deze periode aangetroffen. De vondsten aangetroffen in deze sporen zijn samengesteld uit grijs en gedraaid aardewerk en rood aardewerk met glazuur. De site van het stadhuis van Roeselare heeft ook latere sporen uit de nieuwe tijden, meer bepaald in de vorm van kuilen (in sleuven 6 en 7), lagen (in wp4), alsook een waterput S100 (in wp3). Het aardewerk uit deze sporen wordt gekenmerkt door een meerderheid van rood aardewerk met glazuur, evenals een verscheidenheid van steengoed fragmenten en getuigt van de continuïteit van de bewoning van de site rond de 16de en 17de eeuw.

Figuur 26: Plan met de resultaten van het proefputtenonderzoek in het midden van de site.

Figuur 27: Plan met de resultaten van de proefsleuven in het zuiden van de site.

Archeologische gegevens zijn schaars in de omgeving (Figuur 28). In de bureaustudie¹¹ werden ze opgesomd:

- **70889**

Controle van werken (1983); NK: 15 m Karolingische periode: aardewerk. Late middeleeuwen: aardewerk, bakstenen, tegels, schalie, fragmenten van vakwerk. Nieuwe tijd: keldertje met viertal peilers en houten balken vol met rode en zwarte potten als bloempotten die reeds gedeeltelijk afgebroken waren. Daarnaast werd nog recent (?) aardewerk aangetroffen. Bron: Westvlaamse archaeologica, 1985, 1: p. 28-36: Goderis, J., Recente Middeleeuwse bodemvondsten uit de stadskern van Roeselare en uit de nabijheid van de oude mandelbedding.

- **70411**

Controle van werken (1986); NK: 150 m Midden-Romeinse tijd: steen- en pannenbakkerij. De dakpanoven ligt ten noorden van de kleiwinningskuil, op een hogergelegen zandrug. De bovenbouw van de oven is niet gevonden. De vloer van de (cirkelvormige) stookkamer was wel gedeeltelijk bewaard. Verder was er een stookgang en een stookplaats. De resten

¹¹ WILLAERT A., 2021.

van een holle boomstam werden geïnterpreteerd als tochtregelaar. en zuiden van de dakpanoven werd een concentratie dakpanfragmenten, waaronder veel misbaksels, aangetroffen. In de nabijheid hiervan trof men verbrande aarde aan. Deze vondst werd geïnterpreteerd als kleiwinningskuil, uitgezet in het alluvium van de Mandel en de Kromme Beek. De kuil werd secundair gebruikt als stortplaats voor ovenresten en misbaksels. Bron: Vanbrabant, K. & Goderis, J. 1997, Noodonderzoek van een Romeinse dakpanoven te Roeselare In: Romeinendag 27 maart 1997, 20-24.

- **70618**

Controle van werken (1990); NK: 15 meter Romeinse tijd: potje uit aardewerk. Het blijkt inheems reducerend gebakken aardewerk uit ongeveer 180 n. Chr. te zijn. Mogelijk komt dit uit een waterput. Tijdens het graven van de funderingen van het recentste gedeelte van het huis van Stefaan Oplinus werd een ronde zwarte vlek waargenomen. Opgraven kan slechts bij het afbreken van het gebouw. De vondst bevindt zich ongeveer rond de dubbele buitendeur van het bijgebouw die ongeveer naar het zuiden wijst. Bron: Jozef Goderis, Vobow, PAMZOV Velzeke.

- **70890**

Controle van werken (Goderis, J. 1983); NK: 15 meter Middeleeuwen: wegens de onbetrouwbare context van de vondsten (vermenging van 2 sites) is het niet zeker wat het materiaal is dat van deze site afkomstig is: een (klein) deel van het materiaal dat bij locatie cai 70889 vermeld staat, kan dus ook van deze locatie afkomstig zijn. Bron: Westvlaamse archaeologica, 1985, 1: p. 28-36: Goderis, J., Recente Middeleeuwse bodemvondsten uit de stadskern van Roeselare en uit de nabijheid van de oude mandelbedding.

- **70891**

Opgraving (1979, Goderis); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Belfort funderingen – De Roeselaarse Halle funderingen Nieuwe tijd: Meestal laatmiddeleeuws tot 17de eeuws materiaal, Majolica, grès steengoed, veel 17de-eeuwse pijpfragmenten. – bakstenen, tegels, schalie Bron: Westvlaamse archaeologica, 1985, 1: p. 28-36: Goderis, J., Recente Middeleeuwse bodemvondsten uit de stadskern van Roeselare en uit de nabijheid van de oude mandelbedding.

- **70893**

Controle van werken; NK: 15 m Middeleeuwen: oorspronkelijk middeleeuwse kerk waarvan enkel de torenbasis overblijft, opgetrokken in zware moefen. In 1488 werd hij platgebrand door de huurlingen van Maximiliaan van Oostenrijk. De oprichtingsdatum is onbekend. Volgens E. de Moreau, zouden de parochies toegewijd aan de H. Michaël in de Karolingische periode (8ste - 9de eeuw) ontstaan zijn. Bron: Westvlaamse archaeologica, 1985, 1: p. 28-36: Goderis, J., Recente Middeleeuwse bodemvondsten uit de stadskern van Roeselare en uit de nabijheid van de oude mandelbedding.

- **76425**

Controle van werken (1986, 1987); NK: 15 meter Neolithicum: gepolijste bijl in 14de eeuws stortpakket Late middeleeuwen: onbepaald - Stortpakket uit de 14de eeuw: grote hoeveelheid scherven (ophoging om geschikt te maken voor bebouwing): scherven reducerend gebakken en rood gebakken aardewerk, hoog versierd aardewerk, steengoed, majolica, beenderen. Daarnaast bestond de vulling ook uit dierlijk bot (slachtafval van rund, naast enkele bekapte schedels van schapen). 17de eeuw: 2-tal bakstenen waterputten - Baksteenmuren (boogvormig metselwerk) gefundeerd op ingeheide palen, opgetrokken boven de waterputten. Postmiddeleeuwse lederfragmenten (schoenzolen en riempje) en aardewerkvondsten Bron: Demiddele, H. 2002: Dierlijke resten uit Middeleeuws Roeselare: Klein seminarie en Huis Duyvewaardt, in Tentoonstelling, Geo- Archeologisch Kijken, Villa Eksternest, Zilverberg, 8 september-13 oktober 2002, p. 38-43. & Goderis, J. 2002: Archeologische waarnemingen in de zuidstraat te Roeselare van 1986 tot 1988, in Tentoonstelling, Geo- Archeologisch Kijken, Villa Eksternest, Zilverberg, 8 september-13 oktober 2002, p. 44-55.

- **76479**

Opgraving (1987); NK: 15 m Volle middeleeuwen: grijze scherven met radstempelversiering. Late middeleeuwen: bakstenen muurpand en een gedeelte van een kelder van vermoedelijk een herenhuis, kuil met aardewerk, schelpen en dierenbotten. Bron: Goderis J. 2002: Archeologische waarnemingen in de Zuidstraat te Roeselare van 1986 tot 1988, in Tentoonstelling, Geo- Archeologisch Kijken, Villa Eksternest, Zilverberg, 8 september-13 oktober 2002, p. 44-55.

- **76480**

Opgraving (2003); NK: 150 meter Late middeleeuwen: bouwkeramiek - aardewerk, protosteengoed, steengoed, reducerend gebakken grijs, oxiderend gebakken rood, majolica, witbakkend aardewerk met geel/groen glazuur, keukenporselein, kleipijpen. 17de eeuw: funderingsresten brouwerij. 18de eeuw: bakstenen, ronde waterput. Bron: Goderis J. 2006: Archeologische waarneming op 't Keerhof te Roeselare, in West-Vlaamse Archeokrant, nr. 49, februari 2006, p. 5-15.

- **76496**

Controle van werken (1987); NK: 150 meter Late middeleeuwen: Stortpakket met hierin 14de eeuwse archaeologica en een 2-tal baksteenfunderingen met slordige afwerking. - Voor precieze datering en interpretatie van deze funderingen moet nog verder onderzoek gedaan worden. - Een nivelleringslaag, die met de bouw van de nog bestaande 18de-eeuwse gebouwen te associëren is, dekte het geheel af. – twintigtal munten van 1322 tot 1691 – enkele inktpotten in geglazuurd aardewerk – rijk versierde messenheft. Bron: Goderis, J. en J. Termote 1988: Stadsarcheologisch onderzoek in Roeselare, in Archaeologia Mediaevalis, 18-19/03/1988, p. 57-58. - Goderis J. en J. Termote (1987) Roeselare (W.-VI.): stadsarcheologisch onderzoek, in: Archeologie 1987/2, p. 159.

- **76709**

Controle van werken (2002); NK: 250 meter 20ste eeuw: - ovoïde witte gegladde ongerookte pijpenkop zonder hielmerk -volledig klein potje in grijs steengoed - onderste deel van een houten beeldje van een trommelaar in Afrikaanse stijl - verbrand en versinterd gondspoor
Bron: S.n. 2003, Activiteitenverslag 2002 van de Vereniging voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in West-Vlaanderen, Algemene vergadering 19 maart 2003.

- **211662**

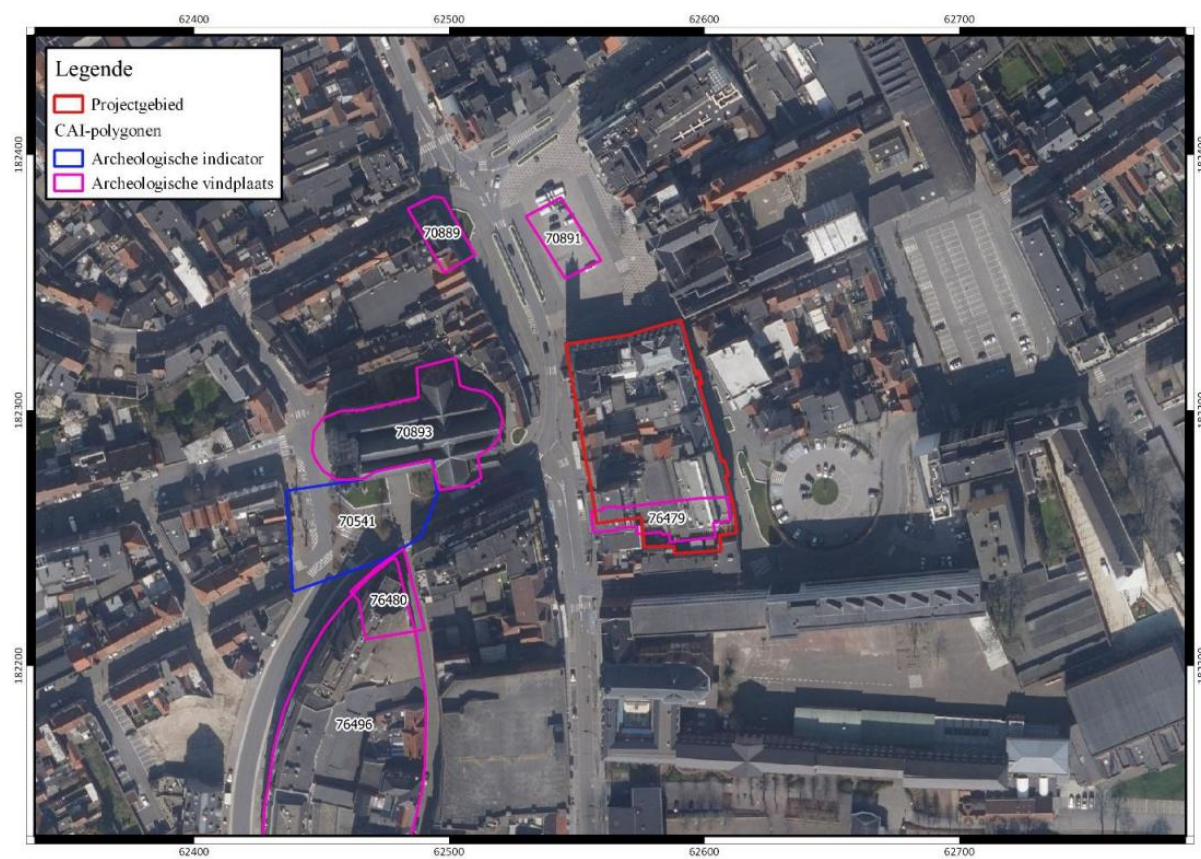
Mechanische prospectie (2013); NK: onbepaald Late middeleeuwen: Greppel en gracht, met in de vulling een concentratie rood gebakken aardewerkfragmenten aardewerk. WO I: Fragmenten van loopgraven en inslagen van obussen. Bron: Ryssaert C. 2013: Archeologisch proefsleuvenonderzoek. Oostnieuwkerksesteenweg, Roeselare, Rapport Anteagroep, Antwerpen.

- **215989**

Mechanische prospectie (2014); NK: 15 m Nieuwe tijd: gracht, poel, resten van bakstenen muren, kuilen, paalkuilen. Bron: Reyns N., Bruggeman J., Cléda B. 2016: Archeologisch vooronderzoek Roeselare - Noordstraat 'Het Laere', Rapporten All-Archeo bvba 2023, Temse.

- **218379**

Mechanische prospectie (2017); NK: 15 meter 19de eeuw: muurresten, puinkuilen en resten van gracht die de hoeve omringt. Bron: Acke B., Bracke M., Van Quaethem K. 2017: Archeologienota Roeselare Het Seminariegoed. Archeologienota. Verslag van resultaten.

Figuur 28: CAI-kaart die eerder in de bureaustudie werd weergegeven (APERS 2018: p. 46).

5. ASSESSMENTRAPPORT

5.1. Beschrijving, motivering en registratie

Tijdens het archeologische onderzoek werden 1114 spoornummers toegekend en integraal geregistreerd. Van deze 1114 spoornummers zijn er 815 lagen toegekend, twee aardkundige eenheden, 50 muurresten en vier vloeren. Er werden eveneens 243 interfaces geregistreerd waarvan vier beerputten, één gracht, één greppel, 147 kuilen, drie natuurlijke sporen, 60 paalsporen, één poel, één riolering en zes waterputten. Verder werden er eveneens 19 uitbraaksporen geregistreerd.

De beschrijving van sporen en structuren kan gevolgd worden onder 6.2. Beschrijving sporen en structuren. De sporenlijst met beknopte beschrijving is toegevoegd als Bijlage 26 Foto's van alle sporen zijn terug te vinden als Bijlage 27. Het vondstmateriaal (aardewerk, dierlijk bot, bouw materiaal, natuursteen, glas, hout, organisch materiaal en metaal) werd eveneens integraal ingezameld. In Bijlage 28 werden deze samen met de genomen monsters opgelijst met beknopte omschrijving. De resultaten hiervan worden stevast opgenomen in de beschrijving van de respectievelijke context.

5.2. Wetenschappelijk potentieel

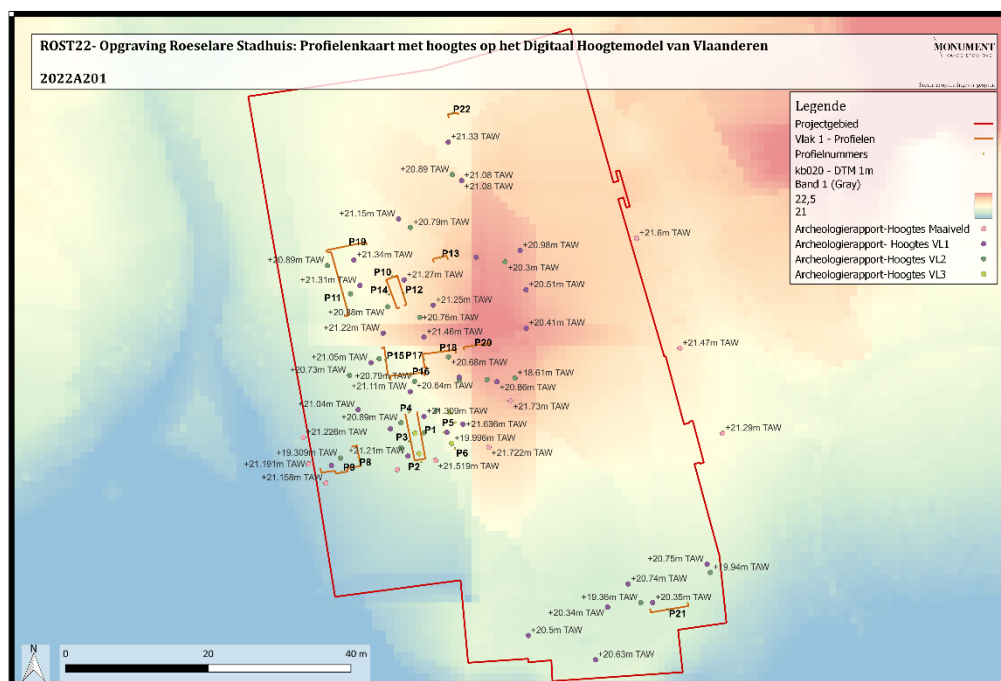
Het wetenschappelijk potentieel van het archeologisch onderzoek op de terreinen ter hoogte van het Stadhuis van Roeselare bestaat voornamelijk uit de studie van de middeleeuwse en post-middeleeuwse sporen en vondsten. De studie hiervan biedt een uitgelezen kans om meer te weten te komen over het ontstaan en de evolutie van Roeselare als stad en over het gebruik van deze terreinen in het centrum door de eeuwen heen.

6. BESCHRIJVING VAN DE RESULTATEN

6.1. Beschrijving van de stratigrafie

Gedurende de archeologische opgraving werden verschillende hoogtes opgemeten op het maaiveld en op het archeologische vlak (Figuur 29). De gemeten hoogten aan de rand van het projectgebied (aan de Botermarkt in het oosten en aan de Zuidstraat in het westen) laten een noord/oost - zuid/west georiënteerd hellend gebied zien. Op de Botermarkt werd het maaiveld geregistreerd in de noordelijke helft rond +21,60m TAW, +21,29m TAW in de zuidelijke helft of 21,15m TAW op de Zuidstraat (aan de westelijke rand van het projectgebied). Dit toont dat het terrein een daling kent van het noorden richting het zuidwesten.

Het eerst archeologisch relevante niveau werd in het noorden vastgesteld tussen ca. +21,3m en +21,08m TAW, centraal situeert het niveau zich tussen ca. +21,4m TAW en +20,41m TAW, in het zuiden ca. +20,50m TAW en in het zuidoosten ca. +20,74m en 20,34m TAW. Het archeologische vlak bevindt zich dus het hoogste in het noorden en de centrale zone van de opgraving en daalt richting het zuiden. Op het tweede archeologische vlak werden hoogtes tussen +20,89m TAW in het noorden en +19,36m TAW in het zuiden opgemeten. Een derde vlak werd lokale aangelegd voor het onderzoek van bepaalde sporen (centraal op de site) tussen +20,50m en +19,84m TAW.

Figuur 29: Alle profielen en hoogtes op het DTM (Bijlage 12) (© Geopunt).

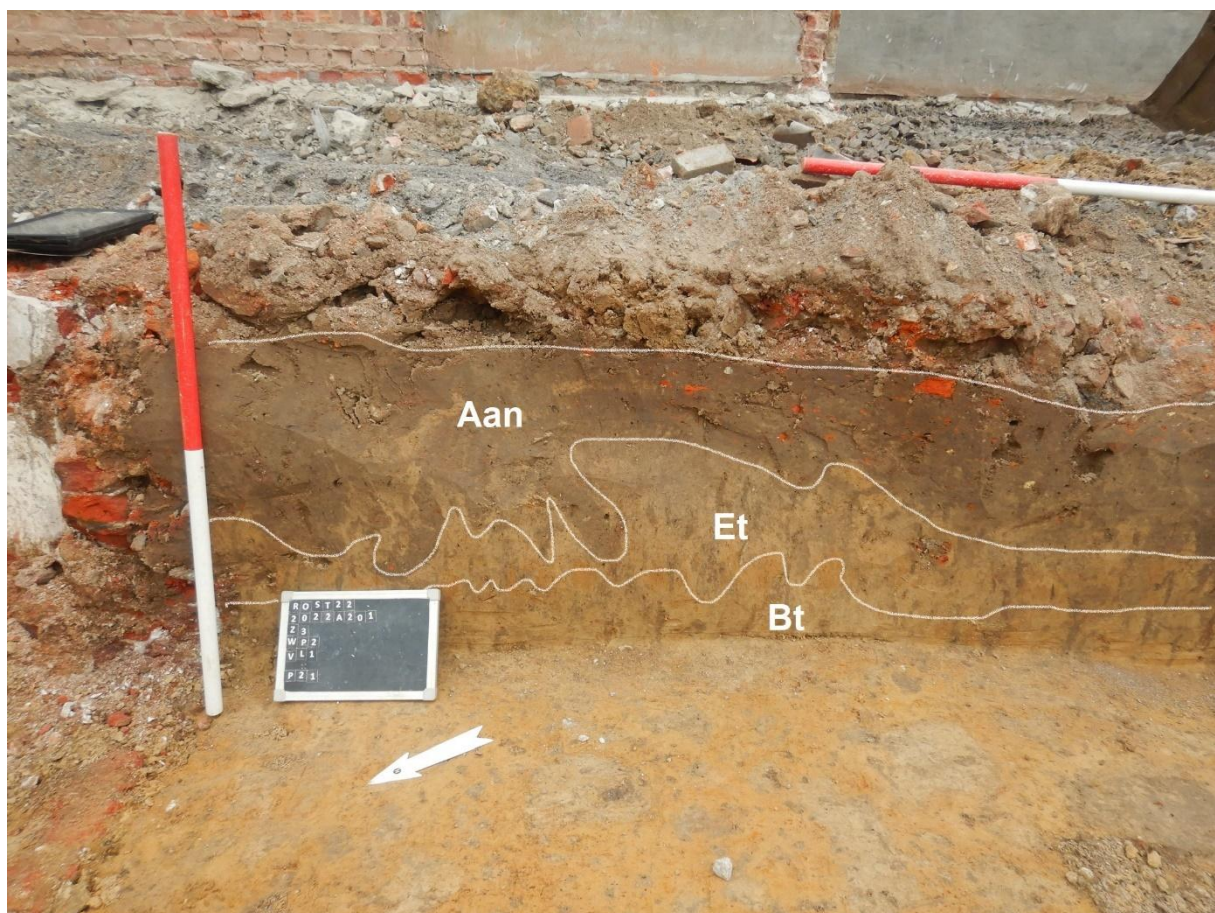
Tijdens de opgraving werd overal een zandige leemgrond vastgesteld. Om de bodemopbouw te registreren zijn verspreid over de opgraving 22 bodemprofielen geregistreerd (Figuur 29). Op basis daarvan wordt een representatief beeld verkregen van de bodemopbouw binnen het volledige plangebied.

Twee profielen vatten de bodemgesteldheid binnen het plangebied goed samen. **Profiel P19** (Figuur 30) werd onderzocht in het noorden van de opgegraven zone (Zone 1-wp2). Dit profiel toont een Aan-C bodemopbouw. Tussen +21,90m TAW en +21,10m TAW werden een betonlaag, muurresten en een reeks van antropogene pakketten die over het profiel schommelen geregistreerd. Deze Aan-horizonten (ca. 60cm dik) worden gekenmerkt door het afwisselen van donkerbruin-grijs-zwarte zandlemige pakketten met zandige geel tot lichtbruine zandlemige lagen. Inclusies van baksteen en houtskoolbrokjes werden ook in al deze niveaus gevonden. Deze laag bevatte reeds een fasering van bewoningsniveaus. Het oudste antropogene pakket gemeten vanaf +21,40m TAW (in geel op de foto) onderscheidt zich door zijn lichtgrijze kleur met gele vlekken, ongeveer 10 cm dik, en ligt direct op de moederbodem of C-horizont (vanaf +21,45 m TAW). Deze laag en de twee kuilen (waarvan één zeer grote ten westen van het profiel) zijn nauw verbonden met de oudst bewaarde fase van occupatie in de noordelijke zone van het terrein.

Figuur 30: Aanduiding van de bodemhorizonten op profiel P19.

Profiel P21 werd bestudeerd in het zuiden van het projectgebied (Figuur 31) en toont een origineel Pbc of Pcc bodem (of leemgrond met verschillende texturen). De eerste 15cm van het profiel toont eerst een verstoorde laag. Onderaan bestaat de bodemopbouw uit een Aan-horizont (vanaf +21,11m TAW en tot 30cm dik) met sporen van kleine holtes (waarschijnlijk mollengangen). Deze fluctueert tussen een donkerbruine en bruine kleur. Daaronder (vanaf +20,91m TAW) bevindt zich een restant van een Et-horizont met sporen van bioturbaties en inclusies zoals houtskool- en baksteenbrokjes, gevolgd door een Bt -horizont (vanaf +20,60m TAW). De Bt-horizont is ook gemarkeerd door sporen van bioturbaties die houtskoolbrokjes en kalk verplaatsten.

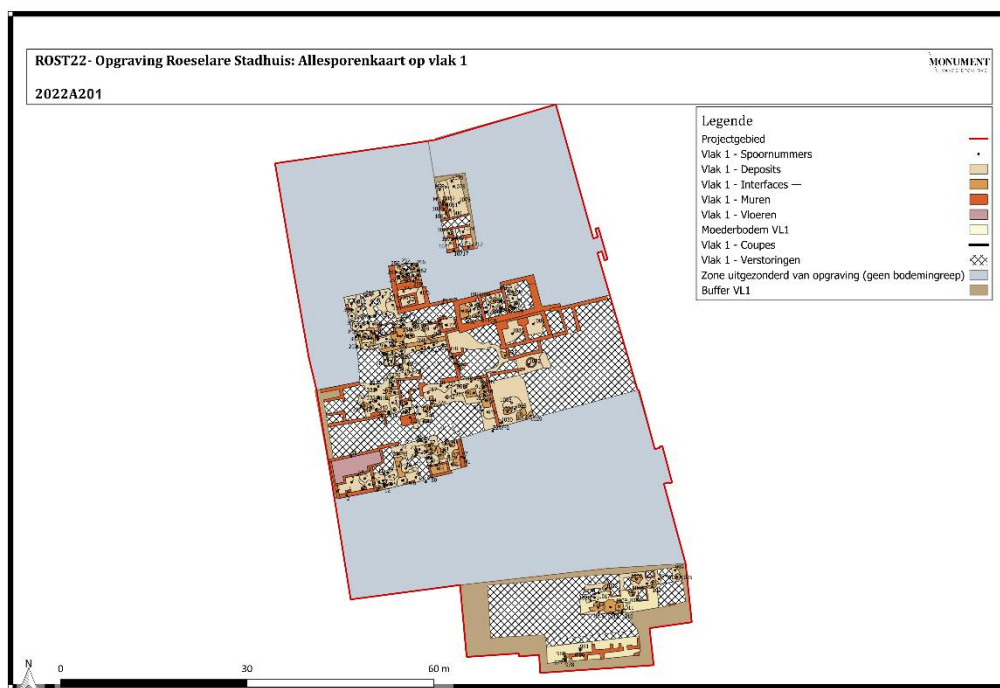
Figuur 31: Aanduiding van de bodemhorizonten op profiel P21.

6.2. Beschrijving sporen en structuren

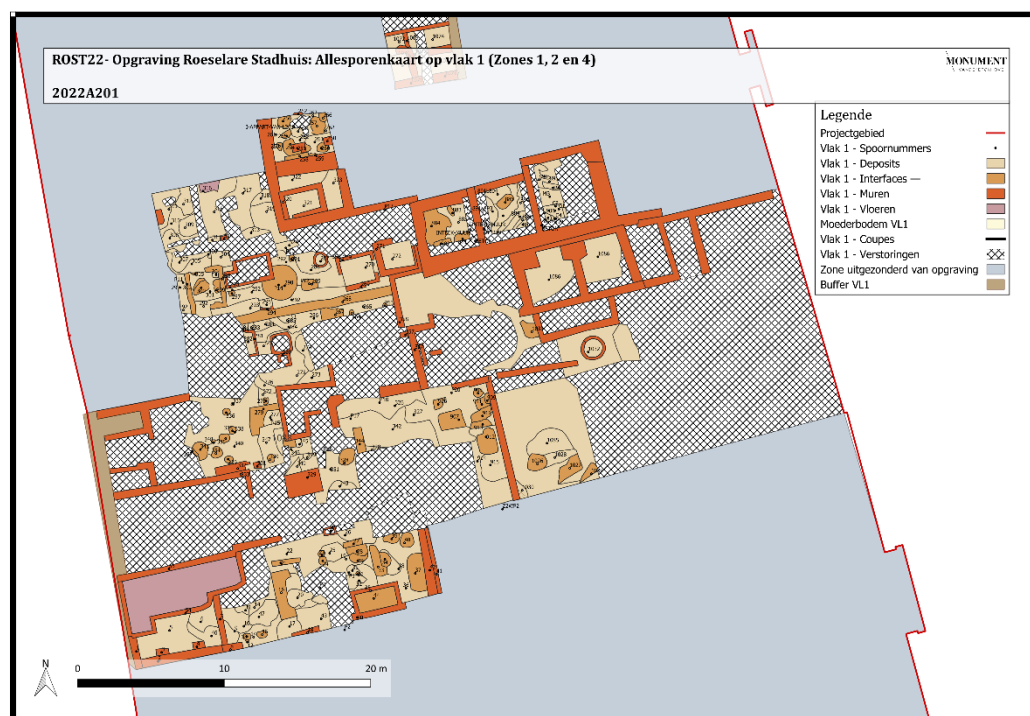
De site werd in vijf opgravingszones opgedeeld (Zone 1 tem 5 – zie Figuur 11). Een eerste archeologische vlak werd op de hele geadviseerde opgravingszone aangelegd. Zone 1, 2 en 4 werden tot een tweede archeologische vlak verdiept. In zones 3 en 5 werd maar één archeologische niveau aangetroffen. Een derde archeologische vlak werd lokaal in zone 1 en zone 4 gemeten voor gedetailleerder onderzoek van de geregistreerde sporen van vlak 1 en 2.

Tijdens de archeologische vlakdekkende opgraving werden 1114 spoornummers toegekend en integraal geregistreerd. Van deze 1114 spoornummers zijn er 815 lagen toegekend, twee aardkundige eenheden, 50 muurresten en vier vloeren. Er werden eveneens 243 interfaces geregistreerd waarvan vier beerputten, één gracht, één greppel, 147 kuilen, drie natuurlijke sporen, 60 paalsporen, één poel, één riolering en zes waterputten. Verder werden er eveneens 19 uitbraaksporen geregistreerd.

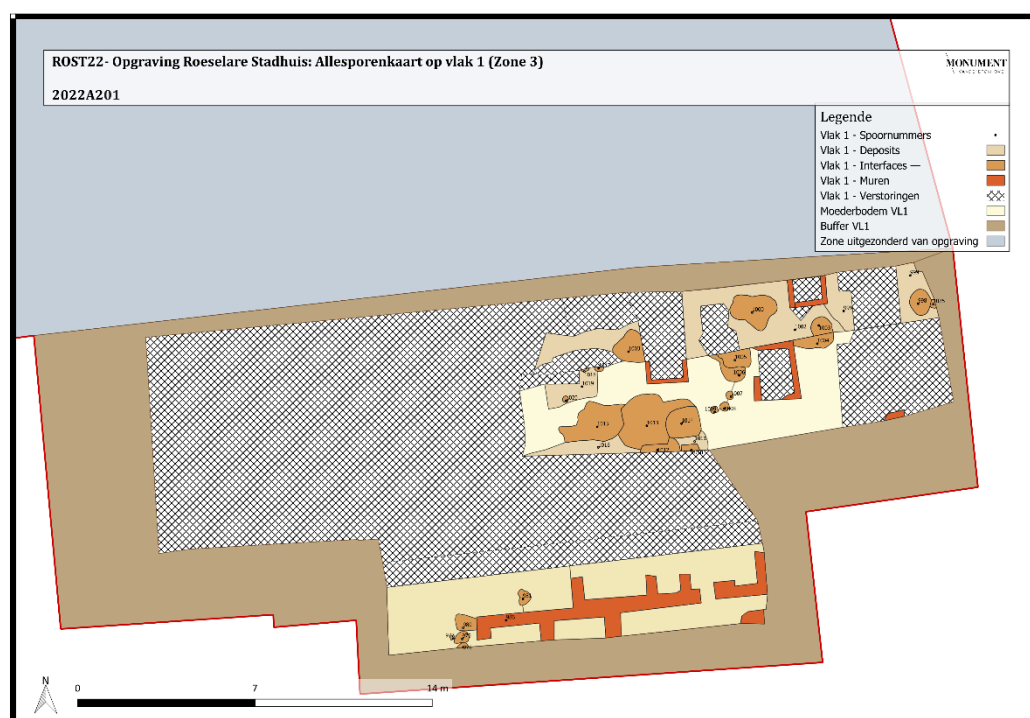
Op basis van de beschrijving (vorm en vulling of baksteenformaat en mortel) van de sporen en structuren, het vondstmateriaal en de stratigrafie konden de sporen gedateerd worden vanaf de volle middeleeuwen tot heden. Hieronder worden deze in detail besproken.

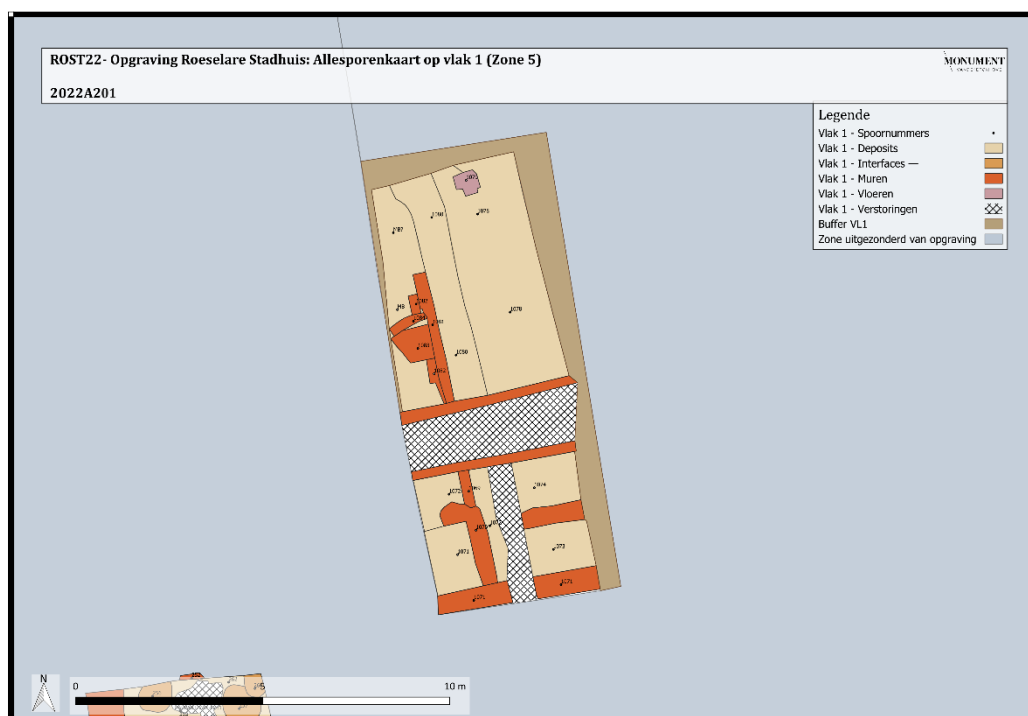
Figuur 32: Allesporenkaart op vlak 1 (Bijlage 13).

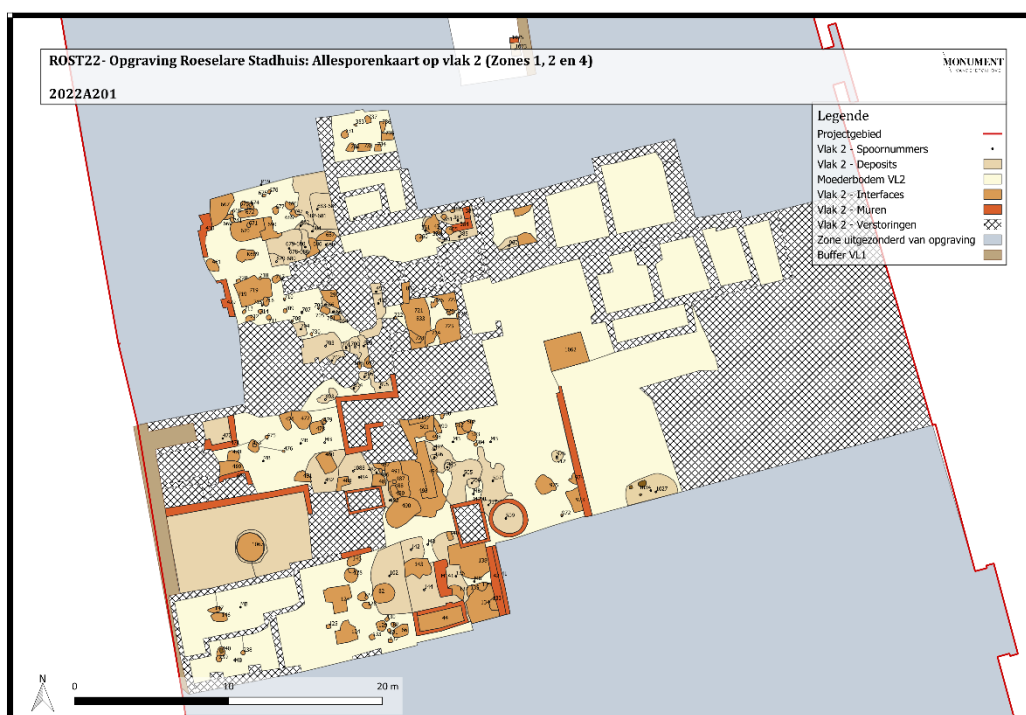
Figuur 33: Allesporenkaart op vlak 1 (detail op zones 1,2 en 4) (Bijlage 14).

Figuur 34: Allesporenkaart op vlak 1 (detail op zone 3) (Bijlage 15).

Figuur 35: Allesporenkaart op vlak 1 (detail op zone 5) (Bijlage 16).

Figuur 36: Allesporenkaart op vlak 2 (Zones 1, 2 en 4) (Bijlage 17).

6.2.1. Volle middeleeuwen

De oudste archeologische sporen – aangetroffen tijdens het archeologische onderzoek – konden op het einde van de volle middeleeuwse periode gedateerd worden. Deze sporen bestaan uit kuilen (paalkuilen, extractiekuilen en waterkuil), paalsporen, een dumpingpakket samengesteld uit verbrande leem en een beerput.

Kuil S431 werd op het tweede archeologische vlak van Zone 1 – werkput 2 aangetroffen rond +20,98m TAW (Figuur 37 en Figuur 38). De kuil werd deels doorsneden door een recente funderingsmuur, maar de diameter lijkt ongeveer 1m te zijn. De kuil, licht sleutelgatvormig, zou aan de onderkant van een oven met zijn stookgang/stokmond te behoren. Verschillende factoren ondersteunen deze interpretatie.

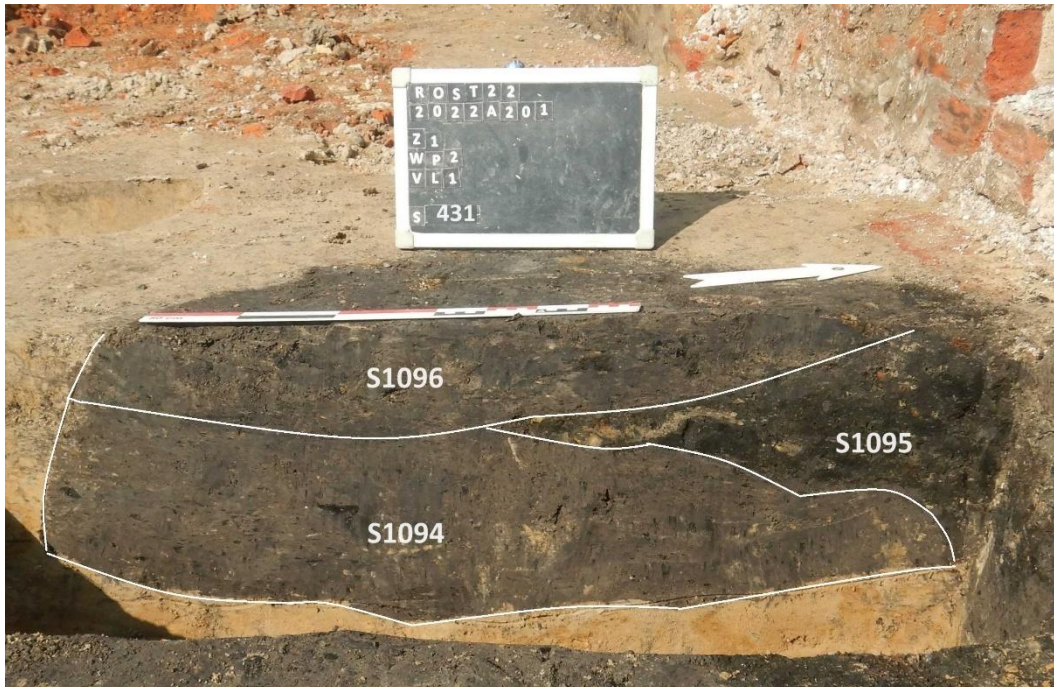
De coupe, Z/N georiënteerd, toonde drie opvullingspakketten S1094, S1095, S1096 samengesteld uit grijzige-zwarte sintels tot 30cm onder vlak 2 (tot circa +20,70m TAW). Afvalpakket S1095 toonde een hoog concentratie in houtskool en lijkt vanuit het uitstulpsel of stookgang richting de kuil te stromen. Drie bulkstalen (INR488, INR493 en INR518) werden bemonsterd, gezeefd en getrieed. De residuen van houtskool en metaalslakken zijn representatief voor de afval van een metaalbewerkingsactiviteit. Uit de residuen van INR557, INR560 en INR568 werden ook aardewerkfragmenten aangetroffen in grijs, rood (niet geglazuurd) en Paffrath. Op basis van de aardewerkcontext kon de kuil tussen de 10de en de 13de eeuw gedateerd worden. Een vierde bulkstaal INR511 werd gestuurd voor een radiocarbonanalyse (RICH-33900) en werd tussen het einde van de 8ste en de 10de eeuw gedateerd. De aanwezigheid van Paffrath scherven maakt het mogelijk om het spoor nauwkeuriger te dateren rond de 10de eeuw.

Kuil S431

RICH-33900 (inv511) : 1172±25BP
68.2% probability
770AD (12.3%) 790AD
820AD (55.9%) 900AD
95.4% probability
770AD (80.5%) 900AD
910AD (14.9%) 970AD

Figuur 37: Kuil S431 op vlak 2.

Figuur 38: Coupe op kuil S431.

Een groot rechthoekige spoor van 1,20x1,20m werd in zone 4 rond +19,9m TAW aangetroffen. Op basis van het organisch opvullingspakket werd het spoor als restant van een **beerput S1062** geïnterpreteerd (Figuur 39 en Figuur 40). De coupe - Z/N georiënteerd - gaf een zicht op het donkergrijs-zwart opvullingspakket laag S1063 van 40cm dik met licht gevlekte zandige

inclusies. Een bulkstaal van deze laag werd bemonsteerd (INR495) en gezeefd. Tussen het residu (INR549) werden grijze en Paffrath aardewerkfragmenten aangetroffen, eveneens dateerbaar in de volmiddeleeuwse periode.

Figuur 39: Beerput S1062 op vlak 2 in zone 4.

Figuur 40: Coupe op beerput S1062 met vulling S1063.

Een aantal **rechthoekige kuilen** werden op de tweede archeologische vlak (ca. +20,50m TAW) van zone 1-wp2 aangetroffen (zie bijlage 17, Figuur 41). Deze kuilen, gekenmerkt door hun zeer licht grijs tot beige opvullingspakket, werden tot eenzelfde periode gerekend: **S470, S474, S477, S478, S480, S485, S498 en S516**.

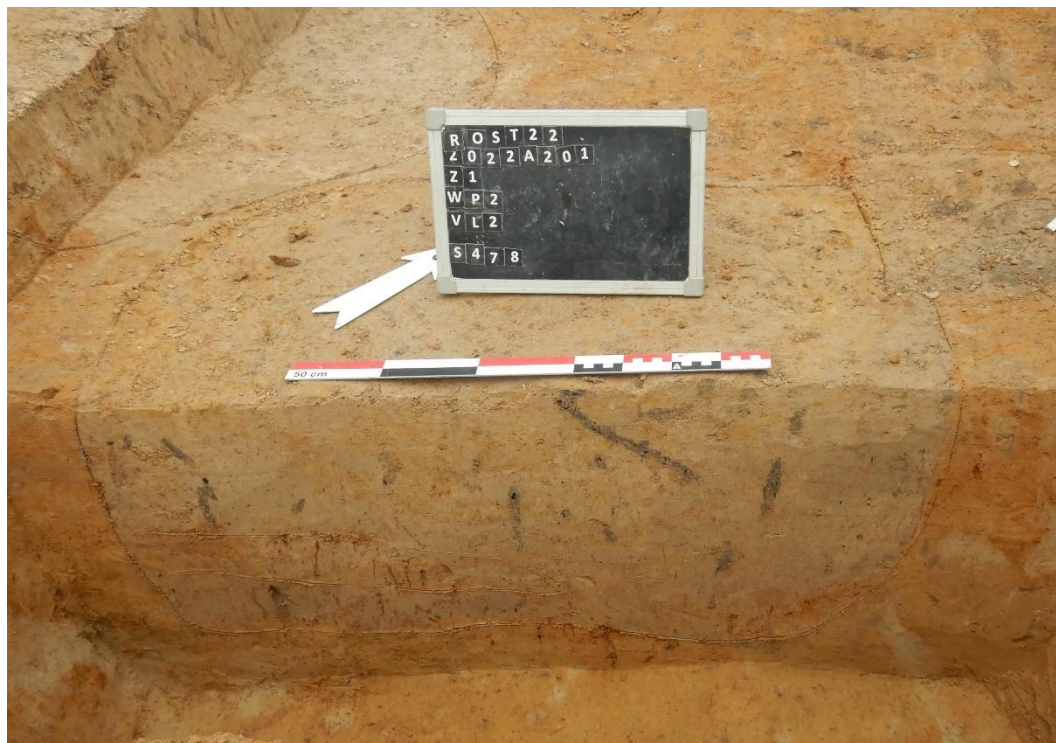

Figuur 41: Dronefoto met aanduiding van enkele van deze kuilen op vlak 2.

Kuil S478 werd als voorbeeld gekozen om deze groep te illustreren (Figuur 42 en Figuur 43). Kuil S478 toonde op het tweede archeologische niveau de volgende afmetingen: 88x75cm en werd op een N/Z-as gecoupeerd. S478 bestond uit een beige zandleempakket laag S547 van ongeveer 37cm diep. De diepte van de andere kuilen van deze groep varieerde tussen 10cm tot 40cm.

Figuur 42: Kuil S478 op vlak 2.

Figuur 43: Coupe op kuil S478.

Bovenstaande kuilen werden in de moederbodem uitgegraven. Op basis van deze stratigrafie en hun vullingkleur, lichter dan de nabijgelegen laat- of postmiddeleeuwse sporen, werd vermoed dat deze kuilen ouder gedateerd konden worden. Enkele scherven grijs aardewerk

werden in kuil S485 aangetroffen (INR170) maar konden geen nauwkeurige datering naar voren brengen. Een scherp van Paffrath werd gevonden in kuil S470 (INR184), dit is een categorie van aardewerk die meestal gedateerd wordt tussen 950 en 1250. Deze vondst bevestigde de associatie van deze groep aan de volmiddeleeuwse periode.

Een bulkstaal van kuil S485 (INR523) werd voor een radiocarbononderzoek op houtskool opgestuurd. De resultaten (RICH-33902) wijzen op een datering tussen 1030 en 1180 na Christus.

Kuil S485

RICH-33902 (inv523) : 934±26BP
68.2% probability
1040AD (68.2%) 1160AD
95.4% probability
1030AD (95.4%) 1180AD

In werkput 1 van zone 1, in de nabijheid van de volmiddeleeuwse kuilen, werden zowel op vlak 1 als op vlak 2 een groep **paalsporen** waargenomen: **S335 en S338 (vlak 1, bijlage 14) en S473, S475 en S479 (vlak 2, bijlage 17)**. Enkele van deze paalsporen zijn weergegeven op Figuur 41 tot Figuur 44.

Paalkuil S335 werd op vlak 1 aangetroffen (rond ca. +21,00m TAW) en had een diameter van ongeveer 70cm. De coupe (geplaatst op een W/O-as) toonde een diepte van 40cm en twee opvullingspakketten: laag S367 bestond uit een gelig wit zandleem gevlekt met grijs en S366 uit een donker grijs zandleem gevlekt met versmeten moederbodem. Paalspoor S338 had op vlak 1 een diameter van 55cm. De coupe (O/W-georiënteerd) toonde een diepte van 25cm en twee gelijkaardige opvullingspakketten als S335: laag S364 voor de paalskuil bestond uit een gelig wit zandleem gevlekt met grijs en S363 uit een donker grijs-zwarte zandleem gevlekt met versmeten moederbodem.

Paalspoor S473 (+20,70m TAW) had een diameter van ongeveer 70cm en werd op een O/W-as gecoupeerd. In dit spoor konden enkele opvullingspakketten herkend worden, laag S523 heeft een beige kleur terwijl laag S522 donkergrijs is en inclusies heeft van versmeten moederbodem. Een bulkstaal van dit spoor werd opgestuurd voor 14C-datering, maar helaas bleef er na voorbehandeling geen voldoende staal over om onderzoek op uit te voeren.

Paalsporen S475 en S479 (aangetroffen tussen +20,55 en 21,70m TAW) werden aan ongeveer 70cm van elkaar geplaatst en tonen een gelijkaardige diameter tussen 25 en 30cm alsook een samenstelling van beige en donkergrijs zandleem (Figuur 45).

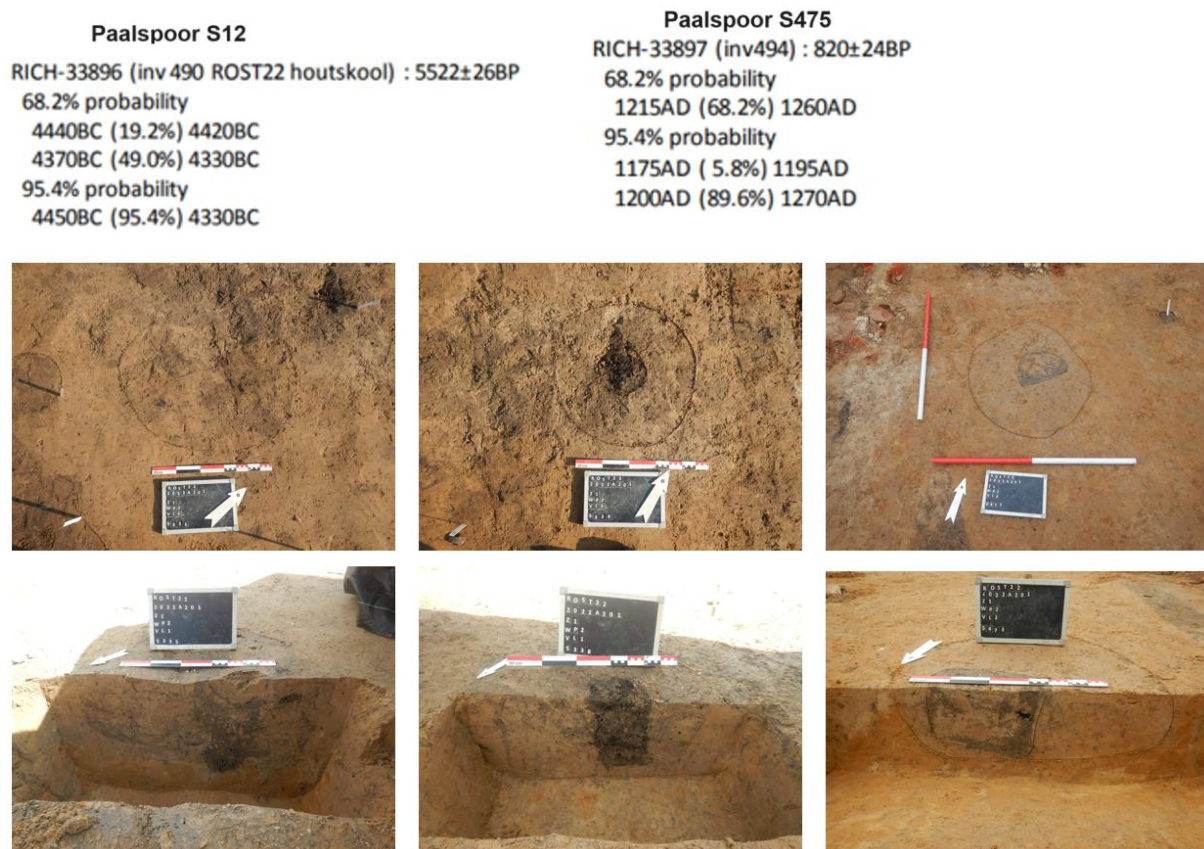
Op basis hun nabijheid en hun gelijkenissen werden al deze paalsporen aan eenzelfde periode toegekend. Er werd geen materiaal in paalsporen S475 en S479 aangetroffen. Uit paalsporen S335 en S338 werden grijze aardewerkfragmenten aangetroffen (INR 244 en S251). Eén van deze scherven toonde radgestempeld vaatwerk (ruiten), dit is versiering gebruikt in de regio van Kortrijk vanaf de 12de eeuw¹² (Figuur 46). Uit paalspoor S473 werd een fragment van grijs gereduceerd aardewerk (INR185) aangetroffen, die ook bij deze datering past. Uit spoor S335 en S473 werden ook metaalslakken ingezameld. De concentratie van de verstoring en recentere diepere structuren op de site maakte het niet mogelijk om een archeologische structuur te identificeren.

Een bulkstaal van kuil S475 (INR494) werd voor een radiocarbononderzoek op houtskool opgestuurd. De resultaten (RICH-33896) wijzen op een datering tussen 1200 en 1270 na Christus. Dit resultaat komt overeen met de dateringen op het aardewerk van de omliggende paalsporen, wat leidt tot de veronderstelling dat de sporen uit dezelfde fase dateren.

¹² DESPRIET P., 2012.

Andere paalsporen werden in het zuiden van Zone 1- werkput 1 aangetroffen: dit is het geval voor paalspoor S12 gemeten op +20,85m TAW. Het spoor toonde een donker grijs opvullingspakket met houtskoolspikkels (Figuur 44). Een houtskoolresidu (gerecupereerd uit macrostaal INR490) werd opgestuurd voor 14C-datering. Het resultaat RICH-33896 dateert het spoor tussen 4450BC en 4330BC. Deze onverwachte datering zou aan de aanwezigheid van turfresten gelinkt kunnen worden, wat de oorzaak van deze foutieve datering zou zijn. Een macro-analyse werd ook uitgevoerd op staal INR490 en toonde verschillende soorten graan, houtskool en verkoolde takjes aangetroffen. Op basis van de aanwezigheid van verkoolde graankorrels zou een analyse van het bulkstaal INR 490 eventueel kunnen worden aangeraden, omdat dit staal een beeld zou kunnen geven van de lokale voedsel economie in Roeselare. De totale hoeveelheid botanische resten is echter gering¹³.

Op basis van het opvullingspakket en het stratigrafische niveau van paalspoor S12 kan dit spoor geassocieerd worden met andere paalsporen gedateerd in de 13de eeuw.

Figuur 44: Zicht op paalsporen S355, S338 en S473 en op hun coupes (van links naar rechts).

¹³ Uit bijlage 23: Hammers N. en van Asch N., Palyonologisch en macrobotanisch onderzoek, 1.3 Resultaten.

Figuur 45: Zicht op paalsporen S475, S479 en S12 en op hun coupes (van links naar rechts).

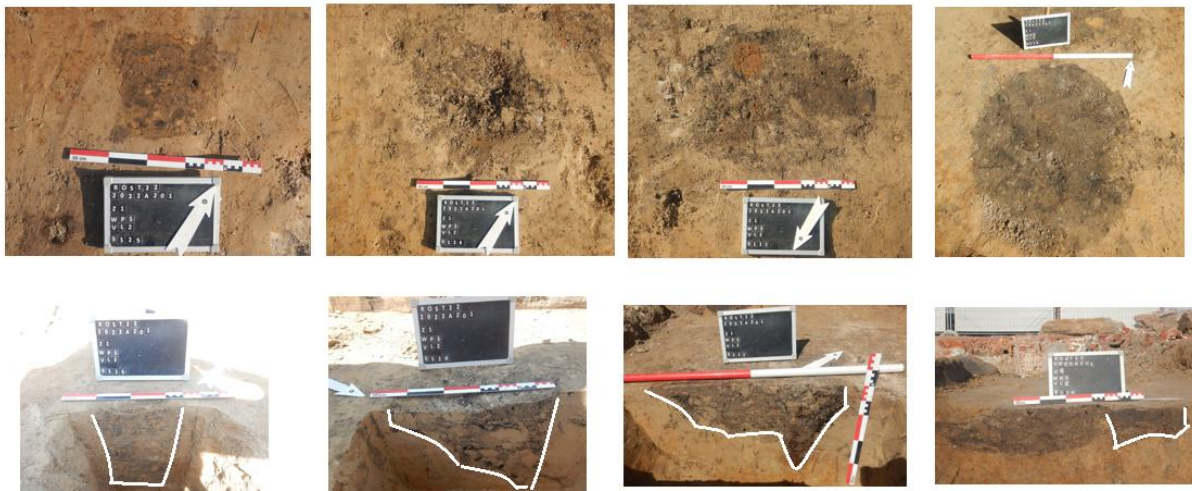
Figuur 46: Fragment grijs aardewerk versierd met een radstempel (INR 244).

Twee andere clusters van paalsporen werden tijdens het onderzoek aangetroffen, maar geen duidelijk grondplan werd herkend. De hoge concentratie in archeologische sporen door de eeuwen heen, de aanwezigheid van diepere sporen in de bodem zoals muurresten en de zware impact van recente werken (ingemeten als verstoring) hebben hier ook de leesbaarheid van mogelijk oudere plattegronden aangetast.

Op het tweede vlak van zone 1-wp1, ten westen van het verbrande leempakket S102 (infra), werden een aantal **paalsporen S125, S126, S127, S128, S130 S131 en S132** aangetroffen (Figuur 47 en Figuur 48). Deze **tweede cluster** bevat paalsporen met variabele diameter en vorm maar hebben een gelijkaardige niveau (ca. 20,86m TAW) en opvullingspakket (donker grijs tot zwarte zandleem gevlekt met versmeten moederbodem). Paalkuil S127 had bijvoorbeeld een diameter van ongeveer 70cm. In de coupe (W/O georiënteerd) werd het paalspoor tot +20,49m TAW geregistreerd. Door de afwezigheid van dateerbaar materiaal in deze paalsporen, werd een bulkstaal (INR487) van paalspoor S127 gestuurd voor een radiocarbondatering. De resultaten (RICH-33895) bevestigden een datering tussen 1020 en 1160AD.

Kuil S127

RICH-33895 (inv487) : 958±258P
68.2% probability
1030AD (12.0%) 1050AD
1080AD (56.2%) 1150AD
95.4% probability
1020AD (95.4%) 1160AD

Figuur 47: Paalsporen S125-S126-S127 en S128 met hun coupes.

Figuur 48: Paalsporen S130, S131 en S132 met hun coupes.

Een **derde cluster paalsporen** werd verder ten noorden geobserveerd: **S713, S712, S711, S715, S710, S709, S707, S708 en S706**. Deze paalsporen kunnen op basis van hun beschrijving in twee groepen gedeeld worden. In de eerste groep (S713, S712, S711, S709) hebben de paalsporen een ronde vorm en een diameter tussen 30 en 50cm. De paalkuilen bestaan uit een donker grijs opvullingspakket met versmeten moederbodem (gevekt) (zie bijvoorbeeld paalspoor S709 op Figuur 49).

De diameter van de paalsporen uit de tweede groep (S715, S710, S707, S708 en S706) meten circa 15cm. Paalspoor S706 bijvoorbeeld (Figuur 50), aangetroffen rond +20,90m TAW, had een rechthoekige vorm en een donker opvullingspakket van grijze zandleem tot maximum 10cm onder vlak 2. Er werd geen dateerbaar materiaal in de vulling van deze paalsporen aangetroffen. De radiocarbondatering uitgevoerd op bulkstaal INR504 van paalspoor S706, maakte het mogelijk om deze cluster tussen 1030 en 1160 AD te dateren.

Paalspoor S706

RICH-33899 (inv504) : 941±25BP
68.2% probability
1040AD (9.0%) 1060AD
1070AD (59.2%) 1160AD
95.4% probability
1030AD (95.4%) 1160AD

Figuur 49: Paalspoor S709.

Figuur 50: Paalspoor S706.

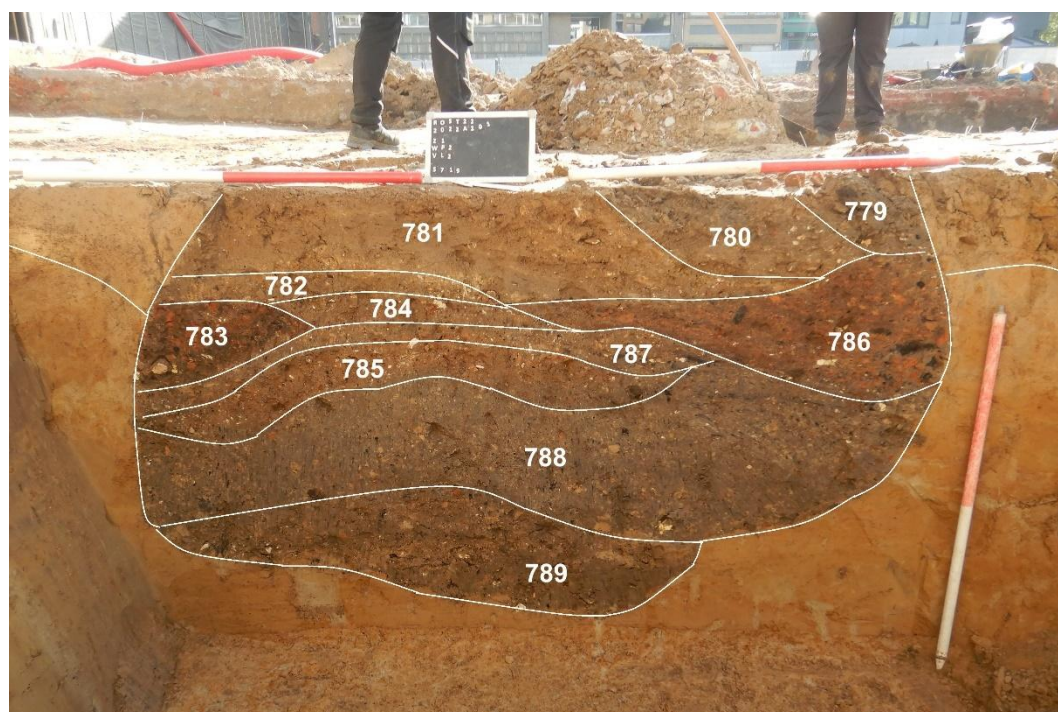
Kuil S697 is gesitueerd in zone 1-wp2, op ongeveer 10m afstand van kuil S431. Het opvullingspakket bevatte een laag zwarte humeuze zandleem met sintels. Een monster (INR502) werd genomen en tijdens de verwerkingsperiode uitgezeefd. Uit de residuen (INR553) werden een grote hoeveelheid metaalslakken (van verschillende groottes), Paffrath en rood geglaazuurd aardewerk aangetroffen. Op basis daarvan wordt kuil S697 in de 13de eeuw gedateerd.

Kuil S719 werd ook in zone 1-wp2 rond +20,93m Taw aangetroffen en toonde op de tweede archeologische vlak een rechthoekige vorm (Figuur 51). De coupe had een diepte van 130cm en bestond uit meerdere opvullingspakketten, waarvan een aantal lagen met een concentratie van verbrande leem (S783, S785 en S786). De onderste opvullingslaag samengesteld uit een donker bruine zandleem S789 (Figuur 52). Op basis van de grote afmetingen van het spoor (165x220cm) op vlak 2 en de inplanting diep in de moederbodem werd dit spoor als een extractiekuil geïnterpreteerd. Tijdens het terreinonderzoek werd weinig materiaal aangetroffen, behalve twee wandscherven in grijs aardewerk (INR63) en enkele fragmenten bot (INR62 en INR91).

Een bulkstaal INR515 van onderste opvullingspakket S789 werd tijdens het onderzoek bemonsterd en tijdens de verwerking gezeefd en getrieërd voor aardewerkrecuperatie. Fragmenten van rood en Paffrath aardewerk (INR561) werden aangetroffen wat een datering tussen de 10de en de 13de eeuw naar voren bracht. Een 14C onderzoek werd ook op een van de fragmenten bot (INR62) uitgevoerd, dit resultaat (RICH-33904) bevestigde een gelijkaardige datering tussen 1270 en 1320 AD.

Figuur 51: Zicht op extractiekuil S719 op vlak 2.

Figuur 52: Coupe op kuil S719

RICH-33904 (inv 62 ROST22 bot) : 675±22BP
68.2% probability
1280AD (44.7%) 1305AD
1365AD (23.5%) 1380AD
95.4% probability
1270AD (57.2%) 1320AD
1360AD (38.2%) 1390AD

In zone 2, tussen de funderingsmuren en onder de vloer van recente kelders, werd rond +20,98m TAW, een volmiddeleeuwse kuil aangetroffen. Zes laagpakketten maakten deel uit van eenzelfde **kuil S897**, deze kuil (Figuur 54) werd aan beide zijden van een keldermuur geregistreerd, met name: S898, S899, S900 ten westen van de muur en S887, S888, S889 ten oosten van de muur (Figuur 53). Coupes werden gemaakt ten westen van de muur en toonden geen scherpe scheidingslijnen tussen de pakketten maar wel sporen van waterwerking. Op basis van deze beschrijving werd kuil S897 als mogelijke waterkuil geïnterpreteerd.

Zes pollenbakken (INR463 t.e.m. INR468) werden in het spoor geslaan in functie van palynologisch onderzoek. Pollenbakken INR464 geplaatst op coupe 1 (Figuur 55) werden voor waardering naar ADC¹⁴ gestuurd, de stalen kwamen niet in aanmerking voor verder analyserend onderzoek, aangezien slechts enkele pollenkorrels in het staal aanwezig waren (zie bijlage 22). Deze pollenkorrels waren toe te wijzen aan lintbloemige composieten, smalle weegbree, buibloemige composieten, elzen, korenbloem en granen. Alsook werd INR463 opgestuurd in functie van macrobotanisch onderzoek, ook hier kwam deze niet in aanmerking voor verdere analyse. Er werden geen zaden en vruchten aangetroffen, wel enkele houtskoolfragmenten en een klein fragment verbrand bot.

Een fragment bot (INR3) aangetroffen in de kuil werd naar het KIK gestuurd voor een radiocarbononderzoek (RICH-33904), maar kon niet gedateerd worden vanwege slecht collagaan. Randfragmenten van grijs aardewerk met radstempelversiering (INR82) werden gevonden in deze kuil en maakte het mogelijk om het spoor tussen 1125 en 1250 te dateren.¹⁵

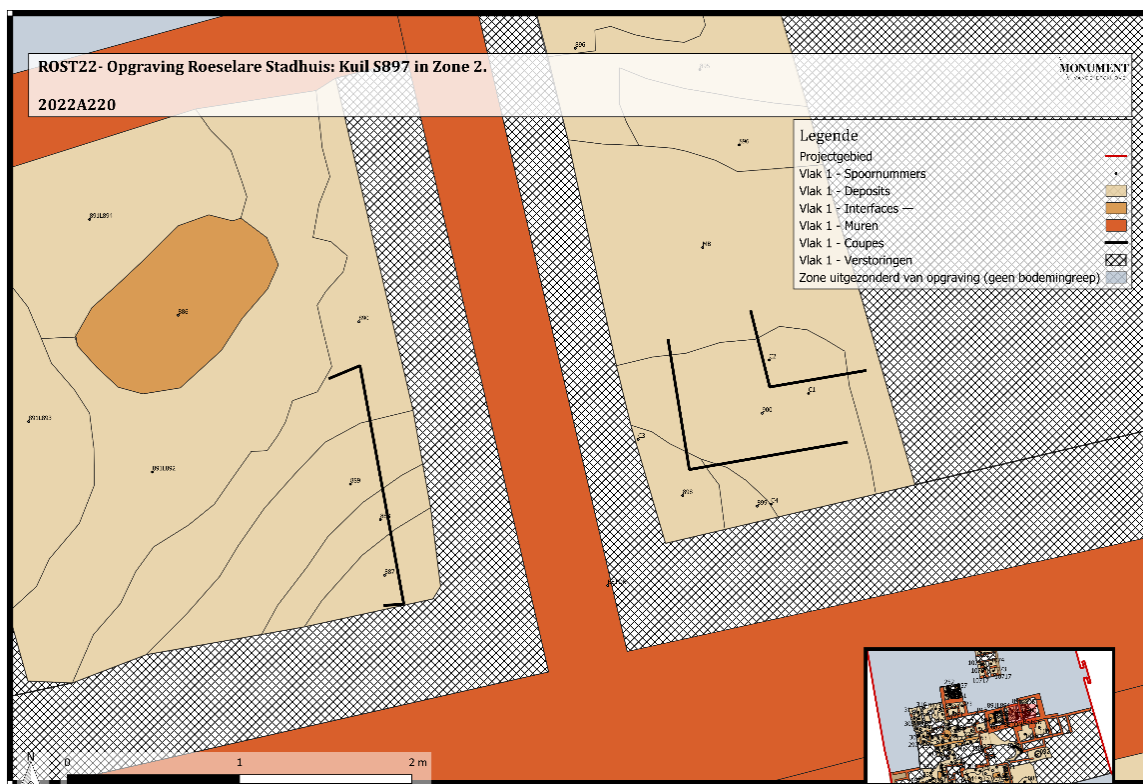
Kuil S897

Opmerking:
inv 3 ROST22: slechte collageen

RICH	%C	%N	d13C	d15N	at C:N
33904	36.5	13.7	-21.3	6.9	3.1

¹⁴ Zie resultaten waardering – bijlage X.

¹⁵ DEPRIET P., 2012.

Figuur 53: Kuil S897 in zone 2 met coupelijnen in het zwart (Bijlage 18).

Figuur 54: Zicht op beide zijden van kuil S897 (boven: ten westen van de muur, beneden: ten oosten) en op de coupes.

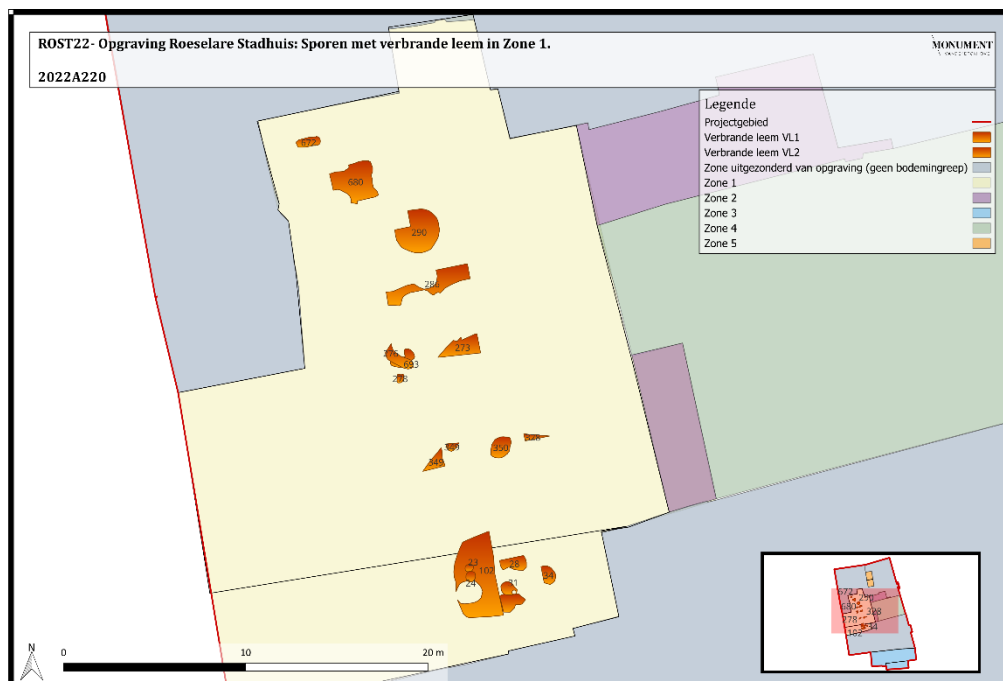

Figuur 55: Plaatsing van pollenbakken INR465 en INR466 op coupe 1 van kuil S897.

Figuur 56: Aardewerkfragment uit kuil S897 met radstempelversiering (INR82).

Tijdens het onderzoek werden meerdere sporen met een hoge concentratie aan **houtskool en verbrande leem** geobserveerd. Deze sporen werden als kuilen en dumpingspakket geïnterpreteerd en werden enkel in zone 1 aangetroffen, over een NW/ZO georiënteerde diagonale as.

Figuur 57: Sporen samengesteld uit verbrande leem en houtskool op vlak 1 en vlak 2 (Bijlage 19).

Een imposant **laagpakket S102** met verbrande leem werd op vlak 2 (rond +20,86m TAW) aangetroffen en werd over een afstand van 4m (noord-zuid) aangetroffen (Figuur 58). De diepte van dit dumpingspakket werd op profielen P3 (Z/N georiënteerd), P4 (W/O georiënteerd) en P1 (N/Z georiënteerd) aangetroffen tot een meter onder vlak 2 (tot ca. +20,57m Taw).

Figuur 58: Laagpakket S102 zichtbaar op profiel P3 (boven) en P1 (onder)

Meerdere kuilen met een gelijkaardige concentratie aan verbrande leem en houtskool werden op de site aangetroffen. Grote kuilen S680 en S290 bijvoorbeeld, naast elkaar gesitueerd in het noorden van wp2, werden beiden gebruikt voor de dumping van dit verbrande afvalmateriaal.

Twee monsters (INR496 en INR497) van laag S102 (ook S106 genoemd op de tekening van profiel P3) werden tijdens het onderzoek genomen. Bulkstaal INR496 werd gestuurd voor een radiocarbononderzoek en kon tussen 1120 en 1230 AD gedateerd worden (RICH-33898).

Laag S102 (Verbrande leem)

RICH-33898 (inv496) : 883±26BP

68.2% probability

1155AD (68.2%) 1215AD

95.4% probability

1040AD (17.5%) 1110AD

1120AD (77.9%) 1230AD

6.2.2. Late middeleeuwen

In zone 3-wp2 werden op vlak 1 (rond +20,80m TAW) een aantal kuilen met een zeer hoge concentratie aan aardewerk aangetroffen (Figuur 59). De aardewerkcontexten uit kuilen S1000 (INR396-399-410-412-413) S1010 (INR390-391-392-394-395-398-401-532) en S1025-S998 (INR177-227-392-393-397) bevatten bijna uitsluitend scherven in rood en rood geglaazuurd aardewerk.

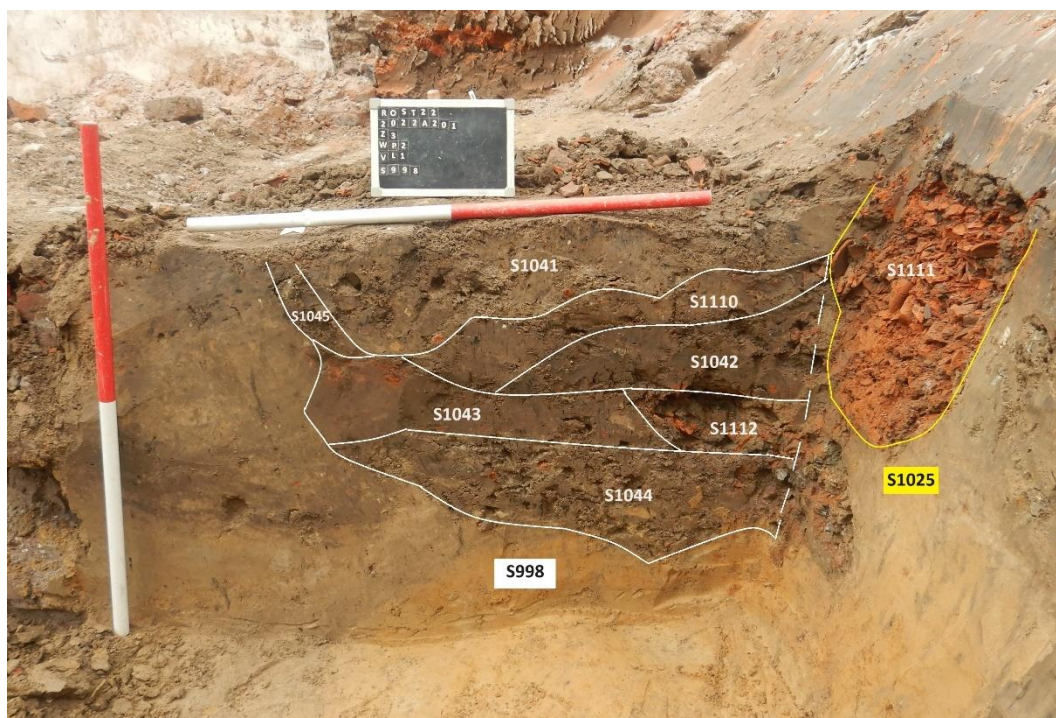
Kuil S998 bijvoorbeeld werd aan het begin van de werkput herkend door een concentratie aan houtskoolbrokjes. De coupe, W/O georiënteerd, toonde de aanwezigheid van een tweede kuil S1025 (onzichtbaar op vlak 1) en mogelijk in verbinding met S998 (Figuur 60 en Figuur 61). Uit laagpakketten S1111 (uit kuil S1025) en S1112 (uit S998) werd een concentratie aan aardewerk en een paar 'misbaksel' scherven ingezameld wat de aanwezigheid van **pottenbakkersafval** doet vermoeden. Op basis van de randtypes kon een datering tussen de 14de en de 15de eeuw aan deze sporen toegekend worden. De aardewerkcontexten van kuilen S1000 en S1010 bevatten gelijkaardig materiaal uit diezelfde periode.

Figuur 59: Afvalkuilen pottenbakkerij in zone 3 (in groen) (Bijlage 20).

Figuur 60: Kuil S998 op vlak 1.

Figuur 61: Zicht op coupes van kuilen S998 en S1025 in zone 3.

In werkput 2 van zone 1 werden op het tweede archeologische vlak meerdere opvullingspakketten geobserveerd. Hun concentratie en superpositie maakten het niet eenvoudig om de begrenzing van de verschillende sporen te zien (S678-680-682-683-686-687-688-692-747) (Figuur 36). Deze pakketten lijken vanuit het noorden richting het zuiden zich te verspreiden. De aanwezigheid van recente verstoringen en van diepe structuren (recente beerput S321, waterput S287, grote kuil S290...) maakte het moeilijk om een duidelijke interpretatie aan deze structuur/structuren te geven. Een aantal coupes en profielen werden geregistreerd in deze zone en gaven een betere zicht op deze sporen (Figuur 62).

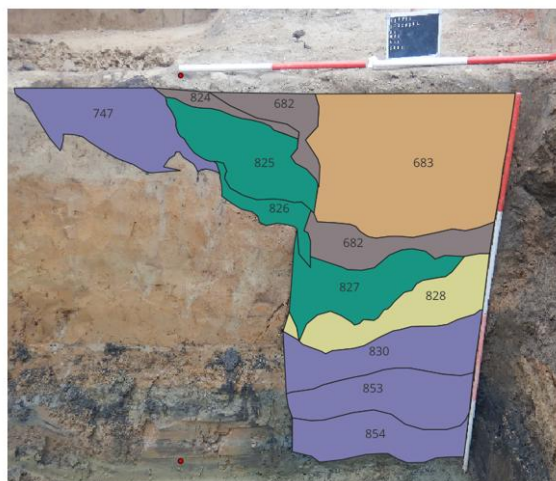
In het noorden werd een coupe (W/O georiënteerd) op sporen S682-S683 en S685 (of laag S747) geplaatst. Het profiel toonde een complexe stratigrafie met meerdere opvullingsfases (Figuur 63). Tussen +19,10m en +20,10m TAW werd de eerste opvullingsfase of de oudste opvullingspakketten aangetroffen (Figuur 63, in het blauw op de coupetekening). De onderste pakketten S830-S853-S854 bestonden uit organische zandleem met onscherpe contouren die tussen donkergrijs en zwart varieerden. Laagpakket S747, gesitueerd hoger ten westen op de profiel toonde gelijkenissen in kleur en textuur met de onderste opvullingspakketten en maakte misschien deel uit van eenzelfde structuur. Op basis van de diepte en het organische aspect van deze structuur, alsook de aanwezigheid van een licht blauw zand (verwijzend naar waterreductie), werd deze structuur als **waterput S681** zonder bekisting geïnterpreteerd. De waterput werd vervolgens deels uitgegraven (vandaar het ontbreken van laag S747 boven S830) en afgedekt met versmeten moederbodem S828 (Figuur 63, in het geel op de coupetekening). De tweede opvullingsfase of kuil S1090 bevat lagen S826 (pakket grijs zandleem, gevlekt met lichtgrijs zandleem), S825 (versmeten moederbodem) en S827 (gelaagd pakket met grijze zandleem, moederbodem en lichtblauw-grijze zandleem) (Figuur 63, in het groen op de coupetekening). Kuil S1090 werd in een derde fase ook deels uitgegraven en opgevuld met een dun pakket donkergrijs zandleem S824 afgedekt met grijs zandleem S682 (Figuur 63, in het grijs op de coupetekening). Dit laagpakket S682 werd duidelijk op het tweede archeologische vlak geobserveerd en heeft een langwerpige vorm die lijkt te lopen van het noorden richting het zuiden. Tenslotte werd S682 gedeeltelijk uitgegraven en opgevuld in een laatste en vierde fase met laagpakket S683, een menging van donkergrijs, grijs, lichtblauw-grijzig zandleem en moederbodem (Figuur 63, in het oranje op de coupetekening).

Op basis van het aardewerkmateriaal ingezameld tijdens de aanleg van het tweede vlak en de coupe werd de opvullingsfase van de waterput S681 tussen de 14de en de 15de eeuw gedateerd (op basis van randtypes van grijs, rood geglaazuurd en steengoed aardewerkfragmenten). Een fragment van een pijpensteel uit laagpakket S682 maakte het mogelijk om de laatste opvullingsfase vanaf de 17de eeuw te dateren.

Werfcode:01A162281 Vergunningsnummer:2022A201 Spoomummer: 681 Structuur: Algemeen 2 Datum:13/03/2024 09:36:14

Figuur 62: Zicht op de superpositie van archeologische sporen: waterput S681 (S747, S682 en S683) en grote kuilen S680 en S686 (coupelijnen in zwart).

Figuur 63: Coupe op waterput S681 en op de verschillende opvullingsfases.

Kuil S1034 werd onderaan het eerste archeologische vlak (rond +19,70m TAW) aangetroffen, tijdens het couperen van kuil S1026 en laag S1027. Deze kuil werd verder onderzocht en als uitbraakkuil van een waterput geïnterpreteerd. Haar lichtblauwe opvullingspakketten S1028 en S1085 kwamen tijdens de coupe van de laatmiddeleeuwse kuilen S1026 en S1027 duidelijk naar voren. De kuil S1034 werd verder onderzocht tot ongeveer 4,20m onder het maaiveld (+15,50m TAW), waar de onderkant van het spoor werd aangetroffen (Figuur 64). In de vulling werden een aantal houten palen/planken aangetroffen die waarschijnlijk deel uitmaakten van de houten structuur van de waterput. Een coupe op kuil S1034 toonde een beige en eerder homogeen opvullingspakket alsook een rechte lijn met houtenresten die een mogelijke spoor van de voormalige waterput is (Figuur 65). Er werd geen dateerbaar materiaal aangetroffen. Op basis van de stratigrafie kon de waterput in of voor de laatmiddeleeuwse periode gedateerd worden.

Werfcode:01A162281 Vergunningsnummer:2022A201 Spoomummer: 1034 Vlak: 3 Datum:29/03/2024 10:45:59

Figuur 64: Kuil S1034 op vlak 3.

Figuur 65: Coupe op uitbraakkuil S1034 van een mogelijke middeleeuwse waterput (in geel: spoor van de aanlegkuil van de oorspronkelijke waterput).

Grote kuilen gevuld met organische zandleem werden tijdens het onderzoek in zone 1-wp2 aangetroffen. Nabij waterput S681 (in het noorden van het terrein) werd een superpositie van kuilen geobserveerd. Een grote coupe werd op een O-W as geplaatst en gaf een zicht op de bodemopbouw tussen +21,02m en +19,16m TAW (Figuur 66). Een centrale **kuil S686** werd ten oosten door laag S688 (samengesteld uit versmeten moederbodem en gevlekt met grijs zandleem) en ten westen door grote kuil S680 (opgevuld met houtskool en verbrande leem) gesneden. S686 wordt gestiueerd tussen +21,02m en +20,11m TAW en toonde vier hoofdopvullingsfases. Het onderste opvullingspakket S821 bevatte een pakket met grijze zandleem gemengd met zand of versmeten moederbodem. Laagpakket S820, dekt S821 af en bestaat uit een meer homogene grijze zandleem, licht gevlekt met lenzen van zand. Boven S820 werd een donker grijs-zwarte en organische zandleemlaag S818 geobserveerd. Dit pakket kan ook boven in het profiel, verder ten oosten van kuil S688 gevolgd worden. Het bovenste pakket S684, samengesteld uit grijs zandleem en grote zandlenzen, vormt de laatste opvullingsfase van kuil S686. Hoewel geen daterbaar materiaal in de kuil werd aangetroffen, werd S686 stratigrafisch door een 13de-14de-eeuwse kuil (S680) gesneden, wat een eerdere datering suggereert.

Figuur 66: Coupe op kuilen S680, S686, S687 en S688.

Kuil S695 (Figuur 67) werd op vlak 2 gedeeltelijk verstoord door een recente constructie waardoor de totale grootte van de kuil kon niet worden gemeten (lengte van minimum 1,60m op het grondplan). De coupe (O-W georiënteerd) toonde een kuil van 1,25m diep (+20,89m tot +19,65m TAW) opgevuld met drie opvullingspakketten (lagen S1091-S1092-S1093) samengesteld uit zwarte organische zandleem, gevlekt met zand. Op basis van de scherven in grijs en rood, kan deze kuil tussen het einde van de 13de en het begin van de 14de eeuw gedateerd worden.

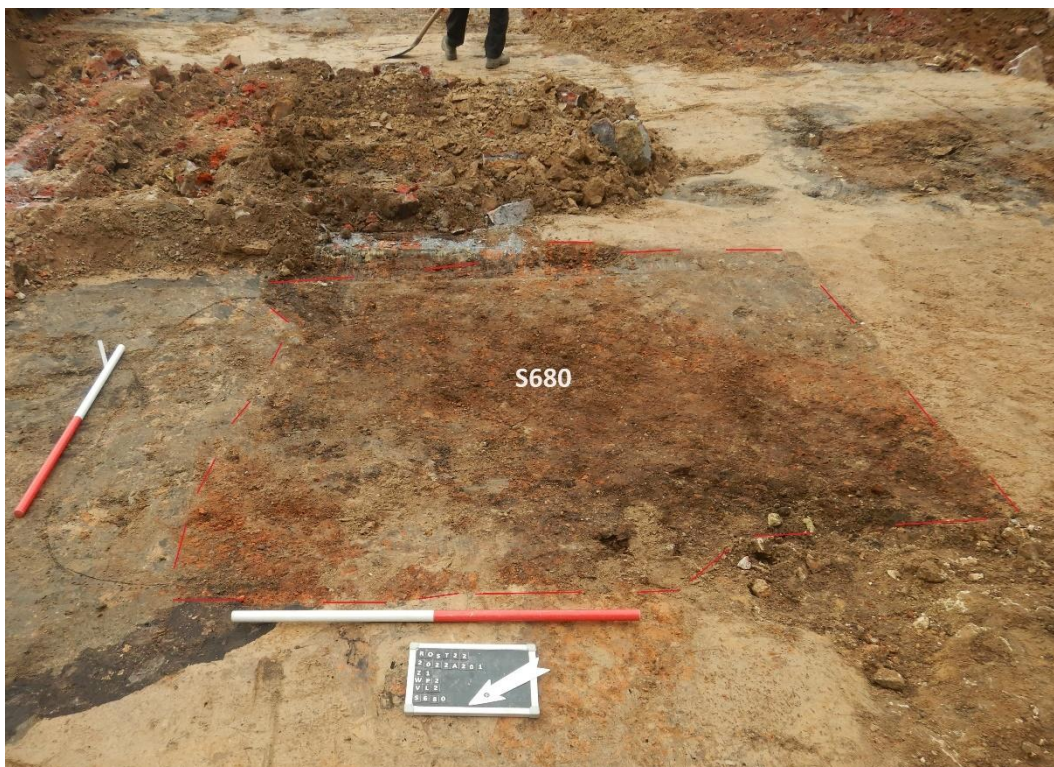

Figuur 67: Coupe op kuil S695.

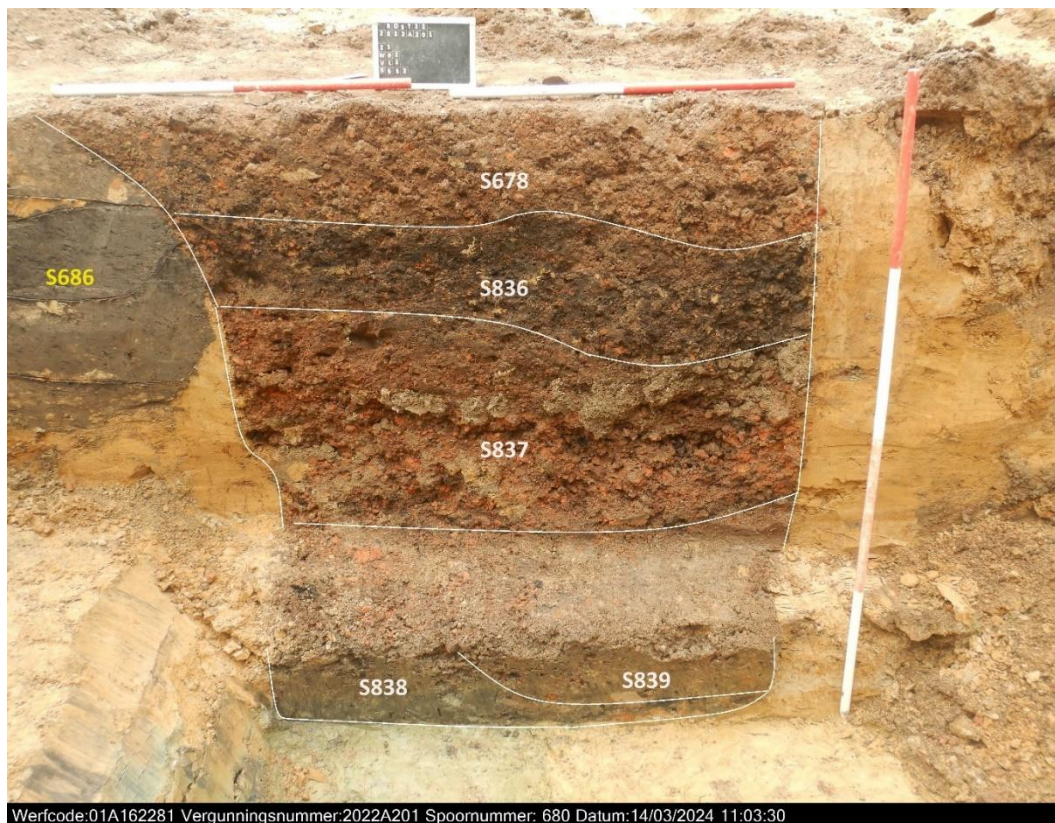
Kuil S680 had een rechthoekig formaat van 2,5x2m en werd op het tweede vlak rond +21,02m TAW gemeten (Figuur 68 en Figuur 62). De coupe (Figuur 69), O-W georiënteerd, toonde vijf

opvullingpakketten. De bovenste lagen S678, S836 en S837 bevatten brokken bouw materiaal (daktegels), alsook verbrande leem en houtskool tot +19,40m TAW. De onderste pakketten S838 en S839 (tussen +19,40m en +19,16m TAW) bestonden uit grijze en bruine zandleem.

Drie bulkstalen (INR498/INR503/INR506) uit kuil S680 werden tijdens het terreinwerk bemonsterd en tijdens de verwerkingsfase uitgezeefd voor materiaalrecuperatie. Op basis van de aardewerkfragmenten aanwezig in de zeefresiduen (INR547-INR552-INR567) en van de brokken daktegels aangetroffen in de bovenste lagen kon kuil S680 rond de 14de eeuw gedateerd worden.

Figuur 68: Kuil S680 op vlak 2.

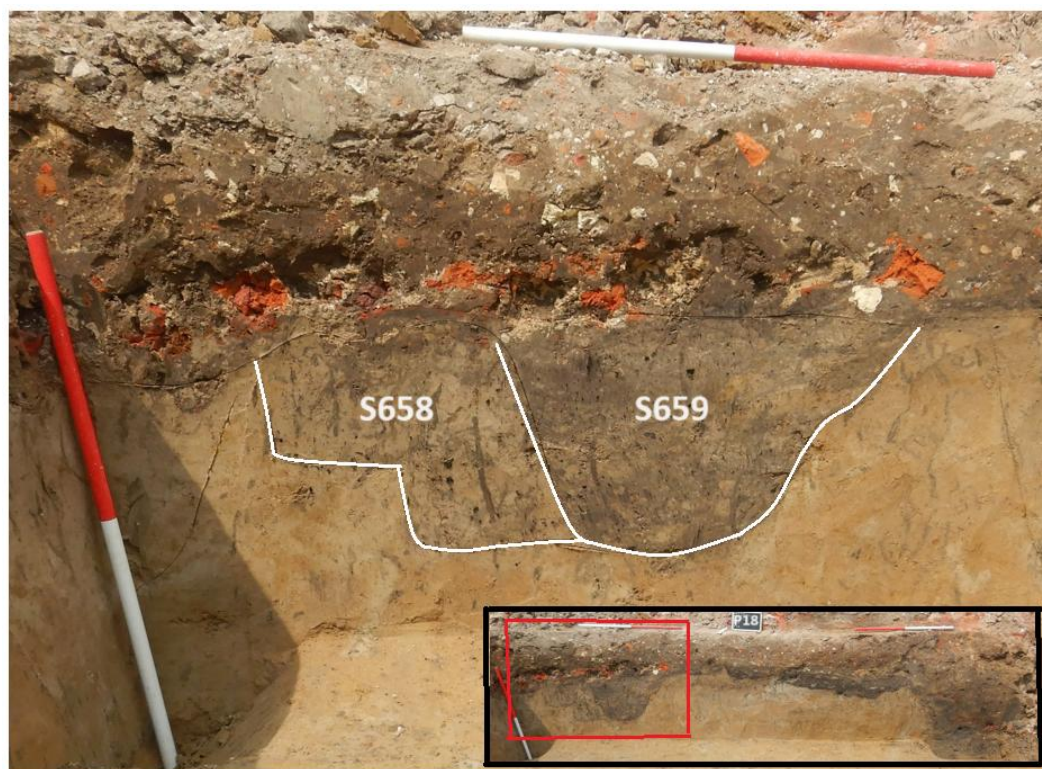

Figuur 69: Coupe (O/W georiënteerd) op kuil S680.

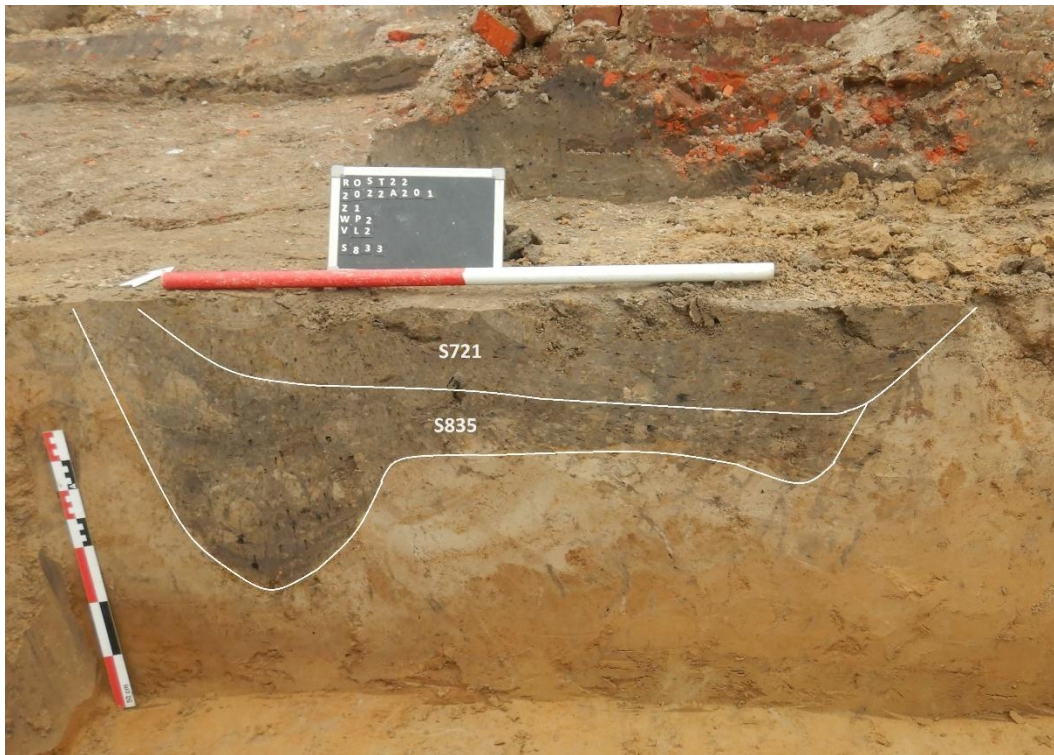
Greppel S833 werd op verschillende locaties in zone 1-wp2 geobserveerd en gecoupeerd. Het W-O georiënteerde profiel P18 toonde ten westen dat greppel S833 bewaard is tussen +20,80m en 20,33m TAW (Figuur 70). De oudste opvullingsfase S658, die overeenkomt met de insteek van de greppel, bestaat uit een licht grijs zandleem gevlekt met zand in een trapvorm. Opvullingspakket S659 bevat een donker grijs zandleem gevlekt met zandlenzen (Figuur 71). Een tweede coupe (parallel met profiel P18) werd verder ten noorden geplaatst, en gaf een andere zicht op greppel S833 (Figuur 72). De greppel is gesitueerd tussen +20,85m en 20,35m TAW en werd met twee zandleempakketten opgevuld. De onderste laag S835 bevat een donke grijs zandpakket gevlekt met zand en houtskool. De bovenste laag S721 bestond uit een homogeen pakket met bruinige zandleem, dat overeenkomt met de dempingsfase van de structuur. De twee coupes bevestigden de Z-N oriëntatie van de greppel en een breedte van ongeveer 1,30m. Weinig aardewerkfragmenten werden in S833 gevonden, maar de scherven in grijs en rood met strooiglazuur (INR114 en INR302) suggereren een datering rond de 13de eeuw.

Figuur 70: Greppel S833 op vlak 2.

Figuur 71: Greppel S833 aangetroffen op west-oost georiënteerde profiel P18.

Figuur 72: Tweede coupe op greppel S833.

In de centrale noordelijke zone van de site werd een donker bruine organische **zandleemlaag S884** bewaard onder 20ste eeuwse fundaringsmuren. Gemeten vanaf +20,96m Taw, deze homogene pakket van ongeveer 40cm dik en geïnterpreteerd als tuinlaag, bevatte inclusies van houtskool, brokken bouw materiaal (baksteen en natuursteen). Fragmenten aardewerk in grijs, rood geglazuurd en steengoed uit Siegburg werden aangetroffen (INR120 en INR126). Deze daterbaar keramiek materiaal situeerde de laag op het einde van de Late Middeleeuwse periode, vanaf de tweede deel van de 15de eeuw.

Figuur 73: Zicht op tuinlaag S884.

6.2.3. Nieuwe Tijd

Op de site werden verschillende muurresten uit de postmiddeleeuwse periode aangetroffen. Bepaalde muursegmenten waren nog aanwezig voor het begin van de sloopwerken en maakten deel uit van verschillende gebouwen van het stadhuis. Dit is bijvoorbeeld het geval voor **funderingsmuur S2** gesitueerd in zone 1-wp1 (Figuur 74). Muur S2, west-oost georiënteerd, werd tussen +20,90m en 20,55m TAW waargenomen en rustte op een puinpakket S242. S2 werd met bakstenen van 23x11x5cm en kalkmortel opgebouwd, op basis van dit baksteenformaat kan deze muur vanaf de 17de eeuw gedateerd worden.

Figuur 74: Coupe op muur S2 gesitueerd in zone 1-wp1.

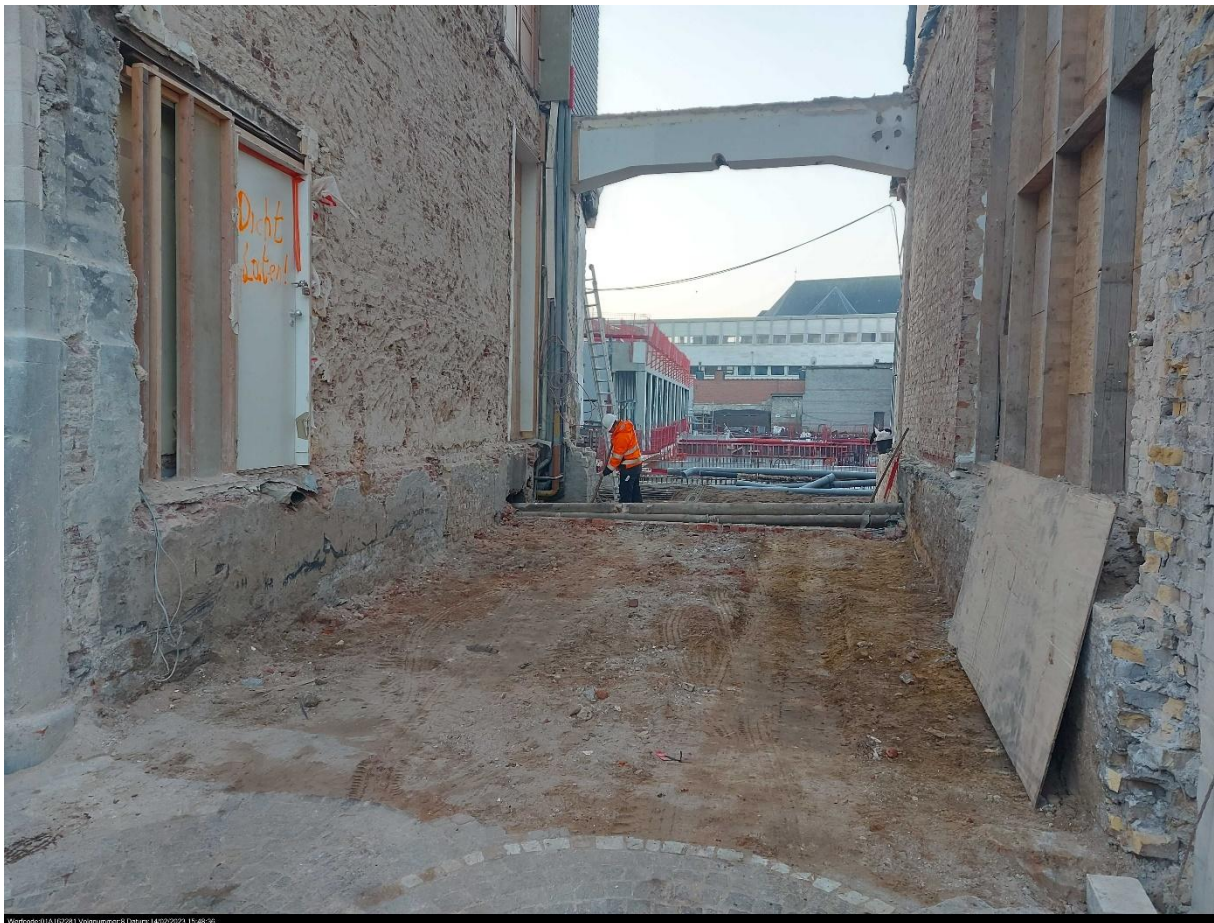
Ook tijdens de archeologische werfbegeleiding op de noordelijke zone (werkput 5) werden structuren van het voormalige stadhuis aangetroffen en onderzocht. De begeleiding ter hoogte het noordelijke atrium werd op 14 februari 2023 uitgevoerd, de bodemingreep voorzien door de geplande werken betrof circa -50cm onder het maaiveld.

Deze zone was reeds gesloopt bij de start van de begeleiding (Figuur 75). Op maaiveldniveau, rond +21,55 m TAW, waren nog enkele funderingsmuren van het vorige gebouw bewaard. Het centrale deel van de zone was verstoord door een sleuf, ingesloten tussen twee recente muren en gevuld met nog in gebruik zijnde buizen en kabels (aangeduid als verstoring op het sporenplan, supra). Dit deelde de werkput op in een noordelijk en een zuidelijk deel.

In het zuidelijke deel werd het vlak afgegraven tot maximaal +20,88 m TAW (Figuur 76). Op deze diepte kwamen verschillende muurresten aan het licht: S1069 en S1070 (N/Z-georiënteerd) en S1075 en S1076 (W/O-georiënteerd). Deze muren vertoonden overeenkomsten met het kleine formaat van de gebruikte bakstenen (21/22 × 10/11 × 5/5,5 cm). De verschillen in morteltypes (cement, kalkmortel en zandmortel) wijzen echter op verschillende bouwfases of herstellingen, te situeren tussen de 17de en de 20ste eeuw. Ook

muur S1075 werd verder onderzocht (Figuur 77). De muur werd deels afgebroken tot op +20,46 m TAW, waaruit bleek dat S1075 gewelfd was en waarschijnlijk deel uitmaakte van een gedempte kelder.

In het noordelijke deel werd het vlak afgegraven tot +21,24 m TAW. Rond +21,50 m TAW werden opnieuw muurresten aangetroffen (S1081 tot en met S1084, Figuur 78). Deze sluiten aan op de N/Z-georiënteerde muren S1069 en S1070 en vertonen vergelijkbare baksteenformaten en morteltypes, waardoor ze tot dezelfde bouwfaseren kunnen worden gerekend. De resten van een mogelijke wegtracé met kinderkopjes S1079 (Figuur 79) werd ook op het noordelijke grens van het atrium geregistreerd.

Figuur 75: Zicht op Zone 5 (atrium) gesitueerd ten hoogte van de Grote Markt van Roeselare.

Figuur 76: Zicht op muren in de zuidelijke helft van zone 5.

Figuur 77: Zicht op gewelfde muur S1075

Figuur 78: Zicht op muurresten in de noordelijke helft van de atrium.

Figuur 79: Mogelijke wegtracé met kinderkopjes S1079, aangetroffen op de noordelijke grens van het atrium.

Muur S141 en uitbraakspoor S16 kunnen beiden geassocieerd worden aan structuren die als haard geïnterpreteerd worden. Beide structuren, zuid-noord georiënteerd, behoorden toe aan eenzelfde woning.

Muur S141 (Figuur 80 en Figuur 81) was slecht bewaard of is van lage bouwkwaliteit. Deze muur is ongeveer 2,40m lang en werd ingemeten tussen +20,89 en 20,58m TAW. Opgebouwd met zandmortel, zandstenen en gelige bakstenen van 23,5x10,5x5,5cm. Op basis hiervan kan de muur vanaf de 16de eeuw gedateerd worden.

Uitbraakspoor S16 (vlak 1) en **S124** (vlak 2) toonde een gelijkaardige U-vorm (Figuur 80 en Figuur 82). Er werd geen volledig intacte baksteen bewaard, waardoor het onmogelijk was om deze muur met zekerheid te associëren met eenzelfde bouwphase als de naburige muur S141. Brokken en brokjes gelige baksteen werden echter wel geobserveerd.

Een andere baksteenstructuur van 3,3x2m werd in de nabijheid aangetroffen en als **beerput S44** geregistreerd (Figuur 80). Deze structuur werd vanaf +21,30m TAW aangetroffen en de onderkant van de structuur werd op +19,6m TAW gemeten. Rode bakstenen van 23x11x5cm en zandmortel met kalkstippen werden gebruikt voor de opbouw. Deze baksteenformaat geeft een eerste schatting op de datering van deze structuur vanaf de 17de eeuw¹⁶. De coupe op de beerput toonde een reeks van puinige lemige opvullingspakketten (Figuur 83). Uit deze lagen werd ook 17de-eeuws aardewerk gerecupeerd (INR290) (Figuur 84), samengesteld uit scherven in grijs, rood geglazuurd, steengoed uit Rijnlands en faience. Op basis van de bouw materiaal en de scherven aardewerk ingetroffen binnen de structuur, kan beerput S44 vanaf de 17de eeuw gedateerd worden.

¹⁶ DEBONNE V., 2005, p47.

Figuur 80: Zicht op muren S124 en S141 op vlak 2 (zone 1-wp1).

Figuur 81: Muurrestant S141.

Figuur 82: Uitbraakspoor S16 van een mogelijke open haard op vlak 1.

Figuur 83: Zicht op beerput S44.

Figuur 84: Aardewerk aangetroffen in de opvullingspakketten van beerput S44 (INR290).

Kuil S290 had een diameter van 2,5m, het rodig opvullingspakket werd vanaf het eerste archeologische vlak zichtbaar (ca. +21,30m TAW) (Figuur 85). Profiel P14 coupeerde de kuil op een N/Z-as en bracht twee grote opvullingsfases aan het licht (tot +20,01m TAW) (Figuur 86). De onderste opvullingspakketten S555 en S553 bestonden uit een pakket donker bruine zandleem met inclusies van brokken bouwmetaal. Ze werden in een tweede fase afgedekt door een aantal lagen die een hoge concentratie aan houtskool, verbrande leem en brokken bouwmetaal bevatten: S552, S551, S550, S549 en S554.

De aardewerkcontext bevat grijs en rood aardewerk (met lood- en koperglazuur) en een fragment van steengoed uit Raeren (INR324 - scherf van een kan of kruik zijn met versiering - Figuur 87). Dit alles maakte het mogelijk om deze afvalcontext te dateren vanaf de 16de eeuw.

Figuur 85: Kuil S290 op vlak 2.

Figuur 86: Coupe op kuil S290.

Figuur 87: Steengoed fragment aangetroffen in kuil S290 (INR324).

Waterput S509 werd op het tweede vlak in zone1-wp1 aangetroffen (rond +20,64m TAW). De structuur had een diameter van 2,50m en werd met bakstenen van 23x11x5cm en met zandmortel met kalkstippen opgebouwd (Figuur 88). Na de plaatsing van de bemaling werd de waterput op een O/W-as gecoupeerd tot +18,38m TAW (of 2,60m onder vlak 2) (Figuur 89). Houten planken, zichtbaar aan de basis van de structuur, werden mede gebruikt als bekisting tijdens de opbouw. De opvullingspakketten van waterput S509 kunnen in drie groepen opgedeeld worden. Tot de eerste groep behoren de puinige opvullingspakketten aangetroffen in de waterput (S1097, S1098, S1064, S1105 en S1066). De bovenste helft werd met homogene grijze zandleempakketten opgevuld (S1099, S1100, S1101 en S1102) en komt overeen met de tweede groep. In de onderste helft van de waterput werden donkere grijs-zwarte zandleempakketten met een hogere concentratie aan organisch materiaal aangetroffen (S1103, S1106, S1107, S1008).

De onderkant van de waterput kon niet bereikt worden vanwege stabiliteits- en veiligheidsredenen. De waterput werd dus niet in zijn geheel gecoupeerd. Met een boring werd getracht de diepte van de waterput te achterhalen (Figuur 90). De put ging nog ongeveer 90cm onder het laatste gemeten niveau verder (of tot +17,50m TAW). Er werd geen houten bodem aangetroffen, maar er zat wel nog heel wat puin in de onderste vullingen.

In het onderste opvullingspakket S1066 werden scherven in rood (geglazuurd) aardewerk en majolica, evenals een fragment van een pijpensteel gevonden (INR434). Op basis hiervan kan de inhoud van de waterput gedateerd worden vanaf de 17de eeuw. Een radiocarbonanalyse werd op een houten plank van de bekisting uitgevoerd (INR423). De resultaten (RICH-34191) gaven een verkeerde datering tussen 1000 en 830 BC (RICH-34191). Een tweede staal van

INR423 werd gestuurd (onder de verkeerde inventarisnummer INR425) en bevestigde een datering tussen 1510 en 1590 AD (RICH-35205)¹⁷.

Op basis van de aangetroffen vondstmateriaal en de C14 resultaat van de bekisting, kan het plaatsing van de waterput S509 op het einde van de 16de eeuw. Deze diepe structuur werd misschien verder gebruikt en opgevuld in de loop van de 17de eeuw.

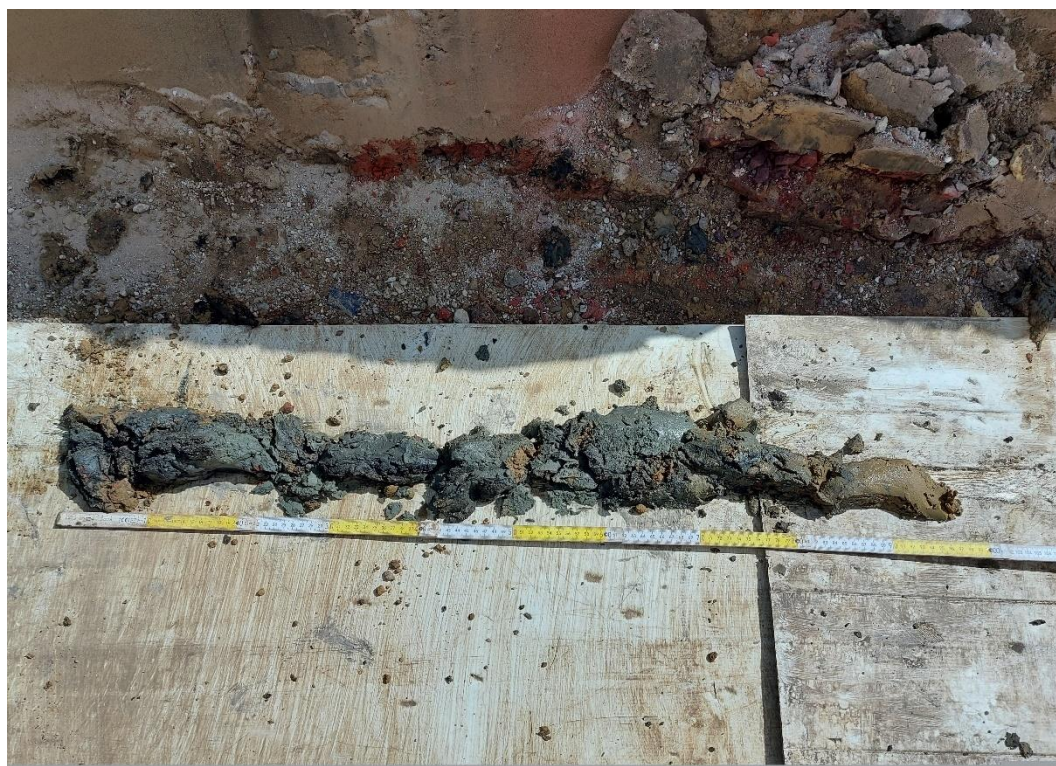

Figuur 88: Waterput S509 op vlak 2.

¹⁷ Zie bijlage 22.

Figuur 89: Coupe op waterput S509.

Figuur 90: Boring om de onderkant van waterput S509 te bepalen.

RICH-34191 (INV 423 ROST22) : 2774±24BP

68.2% probability

980BC (16.2%) 950BC

940BC (37.9%) 890BC

870BC (14.2%) 840BC

95.4% probability

1000BC (95.4%) 830BC

RICH-35205 (ROST22 inv 425) : 279±24BP

68.2% probability

423

1520AD (33.5%) 1560AD

1630AD (34.7%) 1660AD

95.4% probability

1510AD (51.1%) 1590AD

1620AD (42.6%) 1670AD

1780AD (1.7%) 1800AD

Waterput S1032 werd op vlak 1 van zone 4 (rond +19,72m TAW) waargenomen. Deze waterput is samengesteld met moderne bakstenen van 22x10x6cm en zandmortel met kalkstippen en had een diameter van ongeveer 1,5m. Deze waterput (samen met andere andere diepe structuren) werd in een tweede fase na de opgraving verder ondezocht. Tijdens deze onderzoekfase werd de structuur geleidelijk aan vrij gemaakt en twee keer gecoupeerd (tot 150cm onder het maaiveld). Enkel recent puin werd tot aan deze diepte geobserveerd. De waterput werd tijdens de tweede onderzoekfase verder gecoupeerd tot ongeveer 3,20m onder het maaiveld. Door een stabiliteitsprobleem van de structuur en van de grond was het niet mogelijk om een duidelijk beeld te krijgen van de coupe of om nauwkeurige monsters te nemen. Op deze diepte maakten de recente en puinige opvullingspakketten de registratie van de coupe moeilijk en onveilig. De vorm van de houten bekisting kon in situ niet duidelijk onderzocht worden. Er werd beslist om de houten bekisting alsook haar zwartig organische opvullingspakket S1109 met de kraan op te scheppen en in te zamelen om verder natuurwetenschappelijk onderzoek op uit te laten uitvoeren (Figuur 91 en Figuur 92).

De macroresten uit bulkstalen INR481, INR491 en INR499 werden ook genalyseerd maar leverden weinig resultaat op. Meer bepaald: onverkoolde zaden en vruchten van onder andere vogelmuur (*Stellaria media*) en gewoon varkensgras (*Polygonum aviculare*) werden aangetroffen in INR499. Naast zaden en vruchten bevat dit staal mos, insectenresten, houtskool, baksteen en enkele stukjes verkoold organisch materiaal. INR481 en INR491 bevatten beiden geen zaden of vruchten, enkele gevilt/samengeperst organisch materiaal, alsmede insectenresten en fragmenten baksteen (zie bijlage 22). Een bulkstaal (INR499) van opvullingspakket S1109 en houten plank van de bekisting onderaan (INR429) werden via radiokoolstofanalyses respectievelijk gedateerd tussen 1250 en 1310 AD (RICH-34362) en tussen 1720 en 1820 AD (RICH-34192). Uit pakket S1109 werden ook fragmenten in grijs, rood (geglazuurd) aardewerk en steengoed uit Langerwehe aangetroffen, materiaal die vanaf de 14de eeuw kan gedateerd worden. De recente 18de-19de eeuwse datering van de staal houten vloer van de waterput S1032 botste met de 14de eeuwse datering van de

opvullingspakket. Een tweede staal van de houten vloer INR431 werd in vervolgens gestuurd voor een C14-analyse is gaf een gelijkaardige resultaat tussen de 18de en de 19de eeuw (RICH-35204: 1730-1810 AD).

Op basis van de resultaten van dendrochronologie en de moderne baksteenformaat van de structuur kan waterput S1032 tussen de 18de en 19de eeuw gedateerd worden. De vroeg datering van de macro-onderzoek

Figuur 91: Coupe op waterput S1032: Fase 1 en 2.

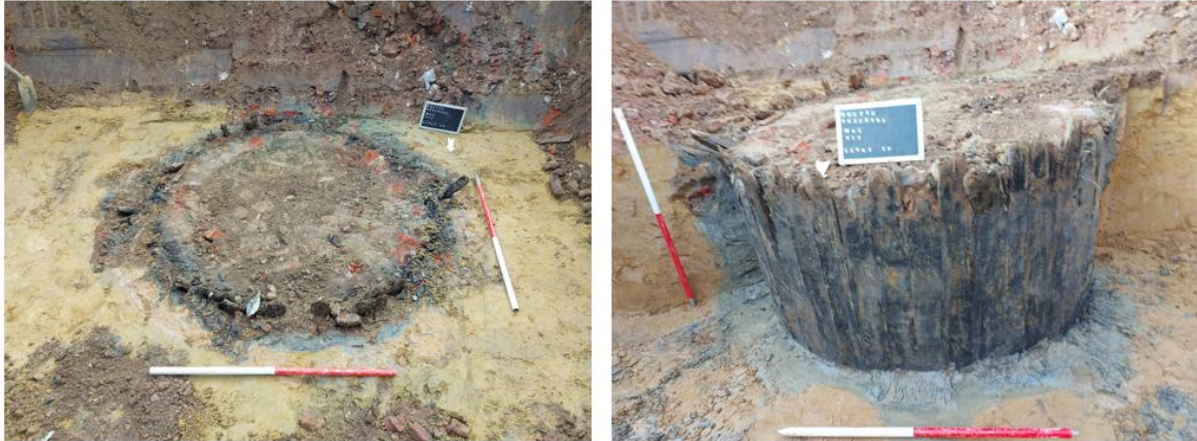
Figuur 92: Laatste coupe op waterput S1032 en zicht op bemonstering van houten bekisting en onderste opvullingspakket S1109.

RICH-34362 (INV 499 ROST22) : 728±25BP
68.2% probability
1265AD (68.2%) 1290AD
95.4% probability
1230AD (1.7%) 1240AD
1250AD (91.3%) 1310AD
1360AD (2.4%) 1380AD

RICH-35204 (ROST22 inv 431) : 203±24BP
68.2% probability
1650AD (14.7%) 1680AD
1740AD (34.7%) 1800AD
1940AD (18.7%) 1950AD
95.4% probability
1650AD (22.6%) 1690AD
1730AD (48.4%) 1810AD
1920AD (24.4%) 1950AD

RICH-34192 (inv 429 ROST22 hout) : 161±25BP
68.2% probability
1660AD (13.3%) 1700AD
1720AD (31.5%) 1780AD
1790AD (7.5%) 1810AD
1910AD (15.8%) 1950AD
95.4% probability
1660AD (16.1%) 1700AD
1720AD (43.1%) 1820AD
1830AD (14.6%) 1890AD
1900AD (21.6%) 1955AD

Onder een recente keldervloer kwamen vanaf +20,70m TAW in zone 1-wp2 de contouren van **waterput S1067** in zicht (Figuur 93). De structuur werd met recente bakstenen en cement opgebouwd (Figuur 94). De volledige buitenzijde was bekleed met houten planken met daarbinnen meteen de bakstenen waterput. Op basis van het bouw materiaal kon de waterput in de 20ste eeuw gedateerd worden.

Figuur 93: Zicht op waterput S1067.

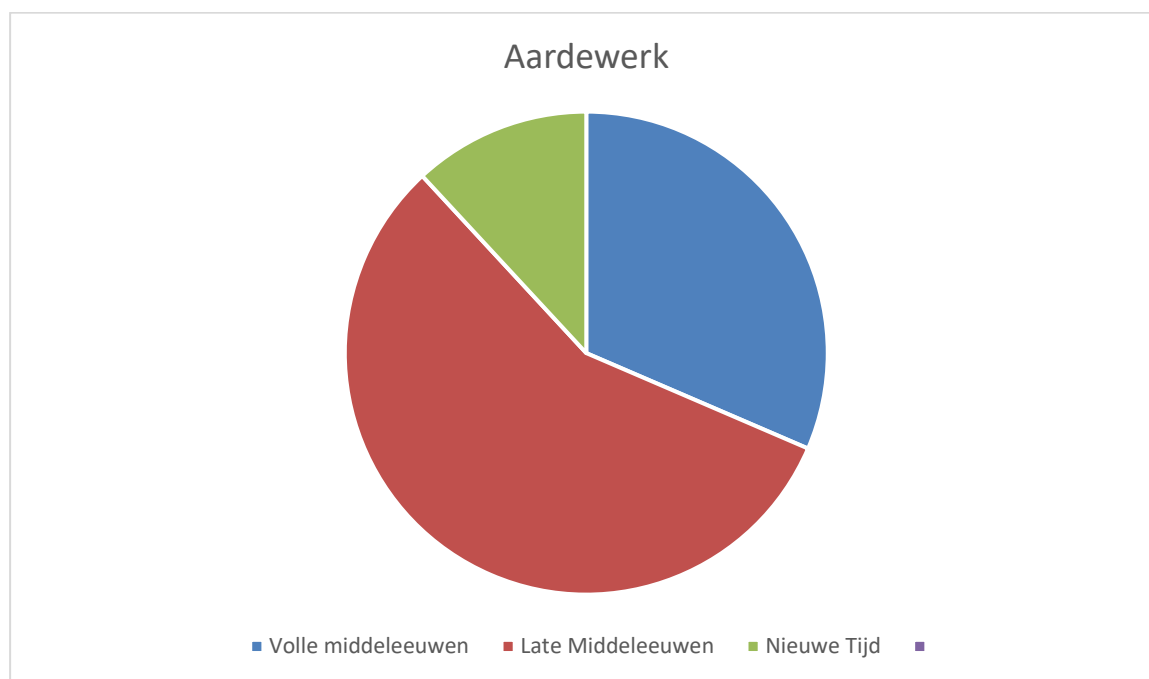
Figuur 94: Zicht op de coupe van de recente waterput S1067.

6.3. Assessment vondsten

6.3.1. Aardewerk

Op basis van de aardewerkcontexten – aangetroffen op de site – kan deze site tussen de 12de eeuw tot heden gedateerd worden. Maar liefst 45 sporen konden aan de volmiddeleeuwse periode toegekend worden, 81 sporen aan de laatmiddeleeuwse periode, en 17 sporen behoren tot de Nieuwe Tijd.

Om de verschillende contexten met aardewerk zo nauwkeurig mogelijk te dateren, werd bijzondere aandacht besteed aan de verschillende technische groepen en hun onderlinge verhouding binnen één spoor. De vormen zijn vaak herkenbaar aan de hand van de randen en vergelijkbaar met het vormenrepertoire opgesteld door Koen De Groote op de site van Oudenaarde¹⁸.

Figuur 95: Cirkeldiagram over de verdeling van het aardewerk per historische periodes.

De scherven representatief voor de **volmiddeleeuwse periode** bestaan voornamelijk uit grijs, rood, oxiderend aardewerk en Paffrath. De herkende vormen zijn beperkt tot kogelpot, kan/kruik, pan, kookpot en kom. Bepaalde scherven hadden een versiering op de rand of buik zoals radstempels, draperie (duimdrukversiering), zigzaglijn of groeflijn (zie bijvoorbeeld Figuur 46 en Figuur 56).

¹⁸ DE GROOTE K., 2009, Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen Volume 1, Relicta Monografieën 1, 2008, Brussel.

Het aardewerk materiaal gevonden in kuil S673 werd aan deze periode geassocieerd (INR269-Figuur 96). Het aardewerkensemble bevat scherven in grijs en rood aardewerk. In totaal werden drie MAI geschat. Een randfragment (Type 3 – Plaat 13¹⁹) kon met de vorm van een kom geassocieerd worden. Een radstempel geplaatst op de rand toonde een wafelpatroon (datering 1125-1150²⁰) en maakt het mogelijk om de spoor rond de 12de eeuw te dateren.

Figuur 96: Aardewerscherven uit kuil S673 (INR269)

¹⁹ DESPRIET P., Grijs, Radgestempeld aardewerk uit Kortrijk 1125/1150- 1225/1250, Archeologie Zuid West Vlaanderen, Kortrijk, 2012, p.41.

²⁰ DESPRIET P., 2012.

Figuur 97: Detailfoto van de radstempel decoratie op rand (INR269)

Aardewerkcontexten uit de **laatmiddeleeuwse periode** bestonden voornamelijk uit grijs, rood (geglazuurd) en steengoed scherven. De sporen met enkel grijze fragmenten werden aan deze groep toegevoegd hoewel ze tot 1550 geproduceerd werden. Het glazuur gebruikt op het rood aardewerk werd met lood of koper gemaakt en werd soms alleen aangebracht op de primair noodzakelijke zones (rand, binnenzijde). Tijdens deze periode ontwikkelde zich eveneens het steengoed drinkgerei. Fragmenten Siegburg en Langerwehe steengoed maken deel uit van deze eerste ontwikkelingsfase tijdens de 14de eeuw, gevolgd vanaf de 15de eeuw door de keramiek uit het Rijnland (Raeren, Keulen, Frechen). De volgende vormen werden herkend en tonen een variëteit en evolutie aan tafel- en keukengerei tijdens deze periode: beker, drinknap, kan/kruik, kogelpot, voorraadpot, pan, teil, vetvanger, kookpot, grape, schotel, bord, kom en kamerpot. De versiering van bepaalde vormen waren beperkt tot duimafdrukken en draairibbels.

Het aardewerk aangetroffen in waterput S681 is representatief van de tafel- en keukengerei van deze periode en bevat ongeveer seven MAI in grijs en rood geglaazuurd aardewerk (INR38-Figuur 98).

Drie randen in grijs aardewerk maakten het mogelijk om een kan/kruik (randtype L131C-datering 1250-1400), een kom of schotel (randtype L58-datering:1150-1550) en een bord (randtype L152C- datering vanaf 1300) te identificeren. Een rand in rood geglaazuurd aardewerk werd als een grape geassocieerd (randtype L120A-datering: 1325-1400).

Op basis van de technische groepen en de verschillende randtypes kon deze context vanaf de 14de eeuw gedateerd worden.

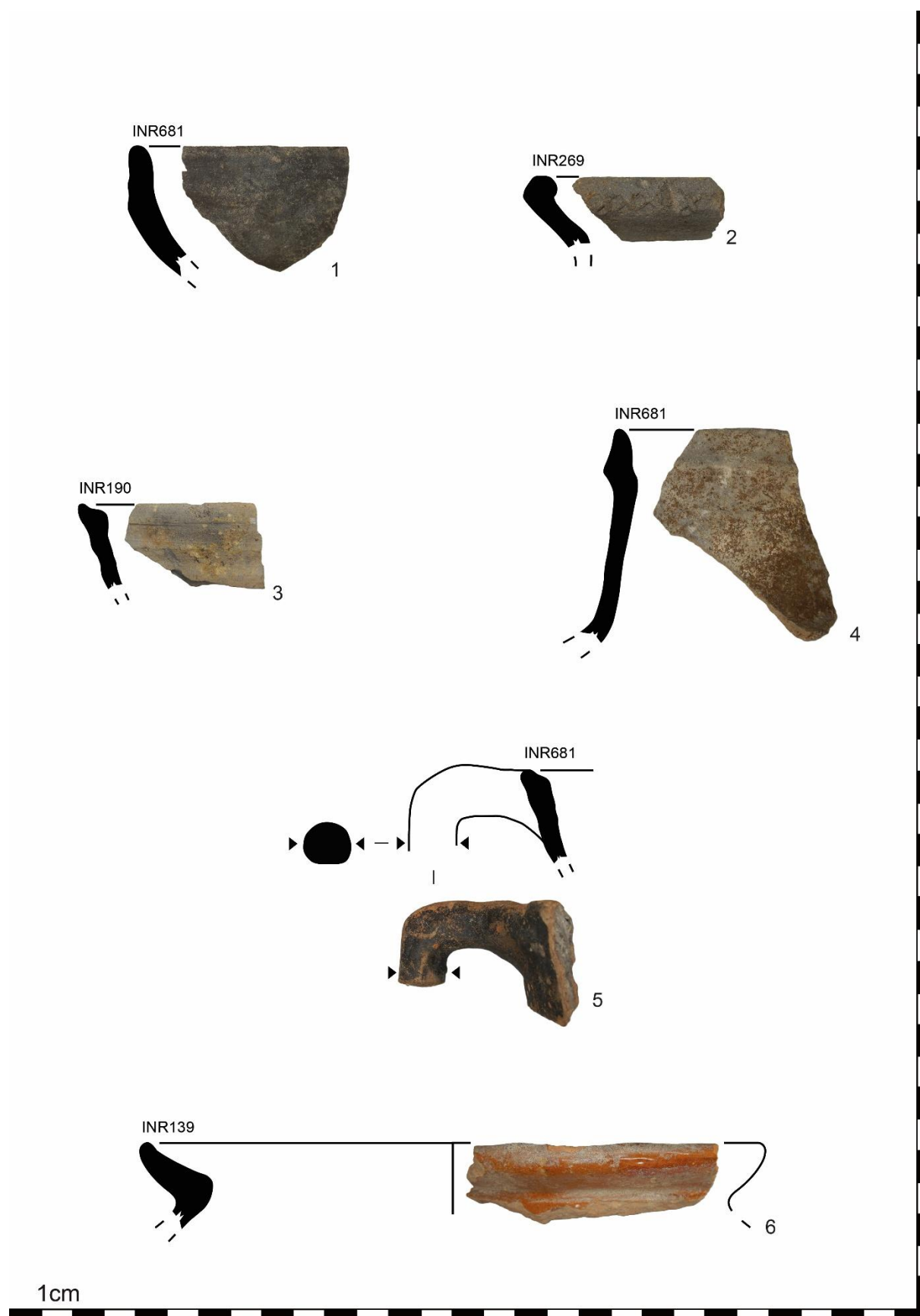
Figuur 98: Aardewerkfragmenten uit waterput S681 (INR38).

Aardewerkcontexten, geassocieerd aan de **Nieuwe Tijd** bevatten fragmenten in rood aardewerk, steengoed (Figuur 87), majolica, Werra-aardewerk en wit gebakken aardewerk. In deze groep werden nieuwe vormen aangetroffen zoals de bloempot en de kleipijp.

In het aardewerkensemble van kuil S490 bij voorbeeld toonde zes MAI en een diversiteit in de technische groepen en vormen (INR139 en INR190). In grijs aardewerk werd een middeleeuwse kan of kruik geïdentificeerd door een randfragment (mogelijk L65B-datering 1150-1300). In rood geglaazuurd aardewerk werden de randen van een bloempot (L182B-datering vanaf 1475) en van een bord (randtype L152C-datering vanaf 1300) geobserveerd. Het aanwezigheid van een fragment in faience in dit ensemble suggereert eerder een datering van het ensemble vanaf de 17de eeuw.

Figuur 99: Aardewerkfragmenten uit kuil S490 (INR190 en INR139).

Figuur 100: Tekening van verschillende inventarisnummers (uitgevoerd door Bert Mestdag, MVDK).

Voor meer informatie wordt verwezen naar het assessment in bijlage 29.

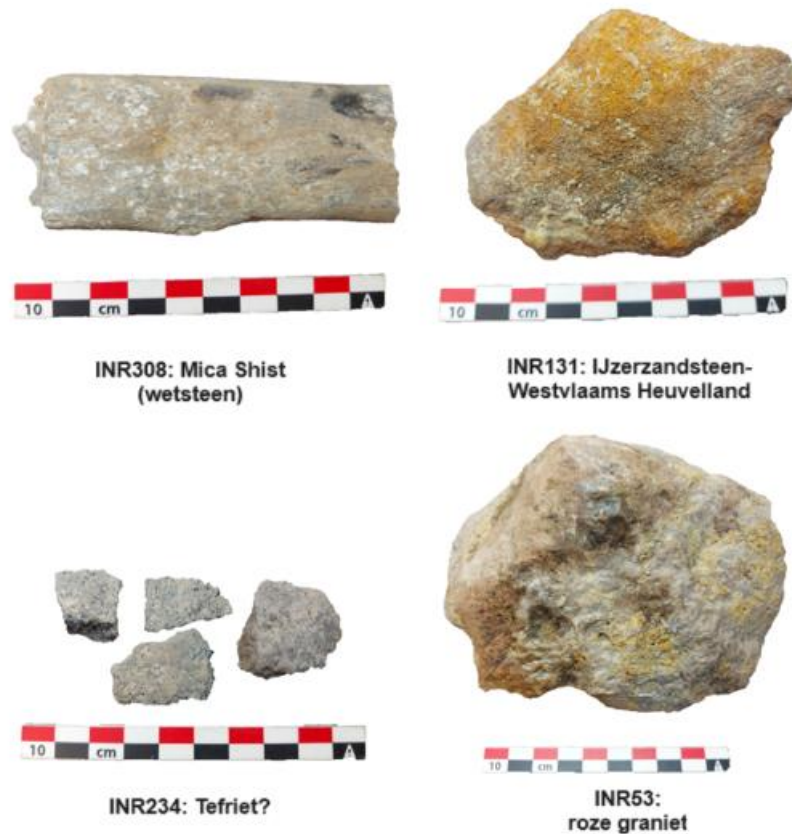
6.3.2. *Natuursteen*

Fragmenten natuurstenen werden tijdens het onderzoek aangetroffen in veertig verschillende sporen (Tabel 1 en Figuur 101). De fragmenten werden door geoloog Pierre Legrand gedetermineerd en werden in 8 verschillende soorten verdeeld.

Veldsteen/zandsteen fragmenten kwamen waarschijnlijk uit de regio rond Roeselare. De sporen van glauconiet gaven een groenig aspect aan de steenfragmenten en ondersteunen de hypothese van een lokale exploitatie. Bepaalde fragmenten konden aan omliggende regio's gelinkt worden. Dit is het geval bij twee fragmenten **ijzerzandsteen** (INR131, INR538), deze zijn afkomstig van de regio van het West-Vlaamse Heuvelland. Brokken **Doornikse blauwsteen** (INR65, INR542, INR544), **leiste** met laagjes mica mogelijk afkomstig uit Wallonië (INR34, INR308) of **schalie** (INR191) afkomstig van het Massief van Brabant kunnen ook aan deze regionale groep toegekend worden. Meerdere brokken en brokjes graniet (**Porphyre**) werden in 15 sporen gevonden (zie Tabel 1). Dit magmatisch gesteente, vaak gebruikt voor het vervaardigen van kasseien, is een industriële steen die pas vanaf de 18de eeuw werd geëxploiteerd en zou zijn oorsprong in de steengroeve van Quenast (Wallonië) hebben. Bepaalde natuurstenen werden met meer zekerheid vanuit het buitenland naar Roeselare geïmporteerd. Brokken **tefriet** werden uit 7 sporen verzameld (Tabel 1) en vinden hun oorsprong in Frankrijk (Auvergne), Duitsland of Italië. Tenslotte werd, in een 15de-eeuwse kuil, een brok **roze graniet** (INR53) gevonden, die zijn oorsprong aan de noordkust van Bretagne in Frankrijk vindt.

INR	SPOOR	Vondst cat	Determinatie
			Magmatische steen: Porphyre
7	920-897	natuursteen	Fijn geslepen
11	953-906	natuursteen	Zandsteen
23	951-884	natuursteen	Zandsteen+ Porphyre
34	695	natuursteen	Tefriet + Mica schiste
36	681	natuursteen	Zandsteen
43	695	natuursteen	Phorphyre
53	952-906	natuursteen	Roze graniet (Frankrijk- Bretagne)
57	695	natuursteen	Porphyre +magmatisch
65	841-725	natuursteen	Silex+ Slag+ Blauwsteen
74	689	natuursteen	Zandsteen+ Porphyre
83	897	natuursteen	Kalksteen met fossilen Doornik + Zandsteen+ Porphyre (anthropogeen)
106	660	natuursteen	Silex
110	502	natuursteen	Zandsteen
131	498	natuursteen	Ijzerzandsteen (afkomst Mont des Flandes) Magmatische steen + Porphyre?
148	854-681	natuursteen	
159	504	natuursteen	kalksteen
173	82	natuursteen	Tefriet+ Ijzerzandsteen+ Zandsteen+ Porphyre
178	998	natuursteen	Zandsteen+ Porphyre+ Tefriet
183	385	natuursteen	Silex+ Zandsteen+ baksteen
188	469	natuursteen	Zandsteen+ Porphyre
191	472	natuursteen	Shale (leisteen?)
206	383	natuursteen	Zandsteen+ Silex
294	127	natuursteen	Tefriet
308	144	natuursteen	Mica Leisteen: wetsteen
369	341	natuursteen	Zandsteen Zwarte blok = petrochemische producten = asphalt?
387	254	natuursteen	Tefriet+ Porphyre
443	889	natuursteen	Zandsteen
445	883	natuursteen	Zandsteen
447	902-883	natuursteen	Zandsteen
458	906	natuursteen	Silex
459	717	natuursteen	Silex
537	141	natuursteen	Zandsteen+ Porphyre (pavé)
538	353	natuursteen	Porphyre de Quenast+ Tefriet+ Ijzerzandsteen (Type Mont des Flandres)
539	642	natuursteen	Zandsteen+ Tefriet
540	622-490	natuursteen	Magmatische steen-> Porphyre?
541	1033	natuursteen	Magmatische steen -> Porphyre?+ Zandsteen
542	141	natuursteen	Doornikse blauwsteen
543	1000	natuursteen	Zandsteen
544	290	natuursteen	Doornikste blauwsteen
545	146	natuursteen	Ijzerzandsteen+ Magmatisch: Porphyre?

Tabel 1: Inventarislijst van de natuurstenen ingezameld tijdens de opgraving.

Figuur 101: Selectie natuurstenen gevonden op de site.

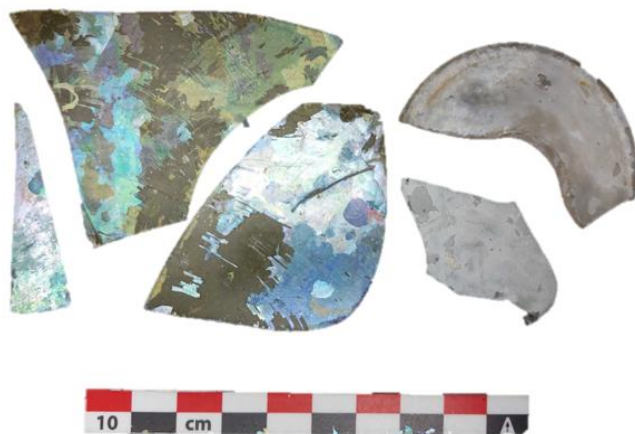
Het assessment van de natuurstenen maakt het mogelijk om bepaalde sporen te dateren, bijvoorbeeld de ontginning van graniet die pas de 18de eeuw start. Fragmenten van Doorniks kalksteen en leistenen illustreren de regionale of internationale import van bouw materiaal tot in Roeselare.

6.3.3. Glas

Een aantal fragmenten glas werden binnen verschillende archeologische sporen aangetroffen en als vondst of residuen geïnventariseerd (Tabel 2 en Figuur 102). Op basis van de kleur en vorm kunnen deze fragmenten als resten van glazen en flessen geïnterpreteerd worden.

INR	SPOOR	Monster	Vondst cat
48	551		glas
217	40		glas
286	44		glas
436	32		glas
460	37		glas
529	1074		glas
535	884	residu (droog)	glas
551	100	residu (droog)	glas
551	100	residu (droog)	glas

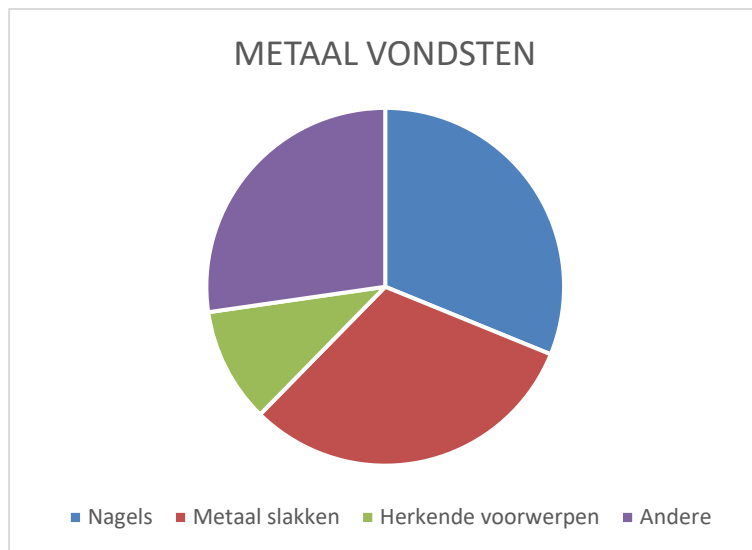
Tabel 2: Inventarislijst van glasfragmenten

Figuur 102: Glas uit spoor S44 (INR286).

6.3.4. Metaal

In totaal werden 79 inventarisnummers toegekend aan deze vondstcategorie. Deze vondsten kunnen binnen vier categorieën ingedeeld worden: nagels, metaalslakken, diverse objecten en andere (Figuur 103).

Figuur 103: Metaalvondsten verdeeld over vier categorieën.

De categorie “herkende objecten” bevat 7 inventarisnummers waarvan 4 voor conservatie werden opgestuurd (Bijlage 25).

INR462 werd als een kleine middeleeuwse muntje herkend en werd naar conservatie gestuurd. Deze munt is echter slecht bewaard, de gegraveerde inscripties zijn niet meer leesbaar (Figuur 104). Een tweede munt **INR455** (losse vondst) was goed bewaard en geïdentificeerd als een Oostenrijkse Nederlanden liard. De munt droeg nog de datum van 1789.

Een rechthoekige gesp in ijzer met dubbele lussen en een cirkelvormige laterale ophanging (**INR450**) werd in grote kuil S290 gevonden (Figuur 105). Hoewel dit exemplaar geen versiering had, kan dit op basis van de vorm tussen 1500 en 1630 worden gedateerd.²¹

Uit de baksteenstructuur S269 werd in opvullingspakket S270 een ring in koper aangetroffen (**INR449**) (Figuur 106). De simpele ronde vorm toont een kleine plaat oppervlak zonder versiering.

Ten slotte werd ook een belletje in koper en tin (**INR451**) aangetroffen op de archeologische site (losse vondst). Deze vondst droeg incisies of versieringen in de vorm van druppels bovenaan (Figuur 107). Het onderste deel van de vondst is beschadigd.

Metaalslakken waren aanwezig in de vulling van een twintigtal sporen en wijzen op een ambachtelijk activiteit in de nabijheid. Een verdere specificering van het type slakken en bewerking kan onderwerp zijn van een toekomstig onderzoek.

²¹ WHITEHEAD R., Buckles 1250-1800, 1996.

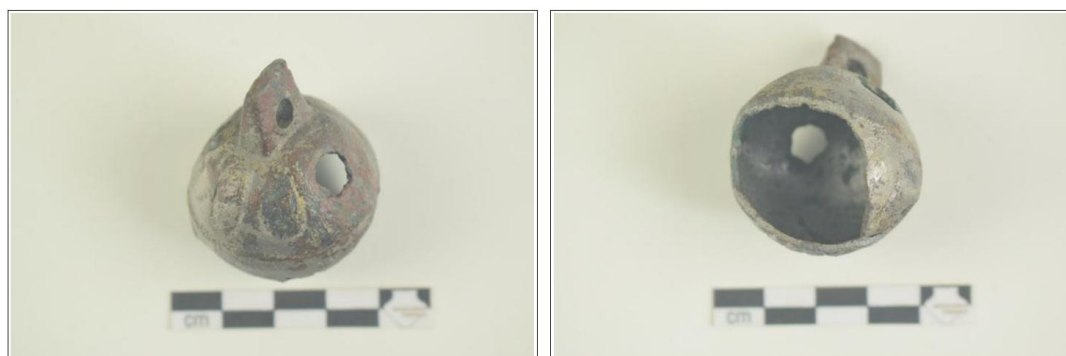
Figuur 104: Middeleeuwse muntje (INR 462) (©Ansje Cools).

Figuur 105: Gesp (INR450) met dubbele lussen en een cirkelvormige laterale ophanging (©Ansje Cools).

Figuur 106: Ring (INR449) (©Ansje Cools).

Figuur 107: Versierd belletje (INR451) (©Ansje Cools).

INR	Spoor	Interfa	Monster	Materiaal soort	Technische groep	Opmerkingen	Oorspronkelijke monster	Object
9	953	906		metaal	slak			
27	915			metaal	slak			
30	953	906		metaal	slak			
44	695			metaal	slak			
47	551			metaal	Fe / ijzer			nagel
52	695			metaal	slak			
54	952	906		metaal	Fe / ijzer			nagel
73	689			metaal	slak			
79	300			metaal	Fe / ijzer			nagel
81	897			metaal	slak			
85	Losse vondst			metaal	Fe / ijzer			nagel
92	300			metaal				
103	695			metaal	slak			
109	502			metaal	Fe / ijzer			
116	893	891		metaal	Fe / ijzer			nagel
118	884			metaal				
123	489			metaal	Fe / ijzer	Puntig object		
129	884			metaal	Fe / ijzer			nagel
143	604			metaal	slak			
150	636			metaal	slak			
180	998			metaal	Fe / ijzer			nagel
195	385			metaal	slak			
211	980			metaal	Fe / ijzer			nagel
214	40			metaal	Fe / ijzer			nagel
220	973			metaal	slak			
222	301			metaal	Fe / ijzer			nagel
230	335			metaal	slak			
255	920	897		metaal	slak			
261	963	907		metaal				
267	677			metaal				
285	10			metaal	Fe / ijzer			nagel
288	44			metaal				
291	125			metaal				
295	140			metaal	Fe / ijzer			nagel
299	697			metaal	slak			
304	26			metaal	Fe / ijzer			nagel
310	146			metaal	Fe / ijzer			nagel
314	677			metaal				
317	339			metaal	Fe / ijzer			nagel
323	234	44		metaal				
330	385			metaal				
333	431			metaal				
338	405			metaal	slak			
343	302			metaal	Fe / ijzer			nagel
355	353			metaal	slak			
358	261			metaal	slak			
362	408	278		metaal				
365	292			metaal				
367	341			metaal				
385	345			metaal				
389	257			metaal				
406	934	884		metaal	Fe / ijzer			nagel
408	Losse vondst			metaal		Losse vondst		
437	915			metaal	Cu-leg. / koperlegering			boekbeslag
438	914			metaal				
442	910			metaal				
446	698			metaal	Fe / ijzer			nagel
448	Losse vondst			metaal				gewicht
449	270			metaal				gesp
450	290			metaal				gesp
451	Losse vondst			metaal				bel
452	99			metaal				
453	28			metaal				
454	717			metaal	Fe / ijzer			nagel
455	Losse vondst			metaal		Oostenrijkse liard-1789		munt
456	Losse vondst			metaal	Fe / ijzer	Verstoring		kogelhuls
462	278			metaal				munt
531	1074			metaal				
534	884	residu		metaal	Fe / ijzer			411 nagel
534	884	residu		metaal	slak			411
536	345	residu		metaal	slak			
551	100	residu		metaal	Fe / ijzer	AW met zwarte glazuur=NT		501 nagel
553	809	697 residu		metaal	slak	veel metaalslakken van alle grot		502
555	809	697 residu		metaal	slak	metaalslakken: alle grote		512
557	431			metaal	slak			518
560	530	431 residu		metaal	Fe / ijzer	enkel grijs aardewerkfragmenten		488 nagel
561	789	719 residu		metaal	Fe / ijzer	voor 13de eeuw?		509 nagel
563	522	473 residu		metaal	slak			520
567	680			metaal	Fe / ijzer	14de eeuwse vetvanger? anders 13de eeuwse aardewerkcont		nagel

Tabel 3: Inventarislijst van metaalvondsten.

6.3.5. Dierlijk bot

Tijdens het archeologisch onderzoek werden maar liefst 647 individuele botfragmenten aangetroffen. Deze werden integraal opgestuurd naar ADC voor een uitgebreid assessment. Een samenvatting van de resultaten kan hier geraadpleegd worden: *“Op de locatie Stadhuis te Roeselare zijn in totaal 647 individuele botfragmenten met een totaal gewicht van 8,2 kg aangetroffen, die tot 420 individuele skeletelementen blijken te behoren. Het botmateriaal is overwegend gefragmenteerd, wat met name te wijten is aan pre-depositionele activiteiten, zoals slacht. De bodemomstandigheden zijn niet gunstig geweest voor de preservatie van bot: het bot is lichtgekleurd en iets tot zeer sterk verweerd. Ongeveer de helft van de assemblage kan als gevolg daarvan op diersoort worden gebracht, waarbij rund de grootste aandeelhouder is, gevolgd door schaap/geit, varken, paard, konijn/haas, hond, hoen, gans en zalm. De slachtsproten op de botten zijn indicatief voor het lossnijden van huid, het ophakken van het karkas in grotere stukken en kleinere, bereidbare delen. Enkele botten zijn opengehakt voor de extractie van merg. Twee botten vertonen sporen van gebruik, waarschijnlijk een runder teenkoot die als speelgoed is gebruikt en een spaakbeen van een rund (vermoedelijk) als vijzel. Geen van de botten vertoont pathologieën. Wel zijn veel botten door honden aangevreten: vermoedelijk werden resten van slacht en/of consumptie aan honden gevoerd. Zowel vleesrijke als vleesarme delen van dezelfde diersoorten zijn in dezelfde contexten aangetroffen, waardoor vermoed wordt dat deze dieren lokaal zijn geslacht. Losse botvondsten in andere sporen kunnen afkomstig zijn van delen van dieren die lokaal zijn gekocht/verkregen voor consumptie.”*

Het volledige assessment van de dierlijke bot is terug te vinden in bijlage 23.²²
Enkele foto's werden eveneens toegevoegd, zie Figuur 108 t.e.m. Figuur 111.

Het dierlijke bot werd op siteniveau bekeken. Een aanbeveling voor toekomstig onderzoek kan bestaan uit het bestuderen van de gegevens van het assessment per periode en per type context.

²² H. van Engeldorp Gastelaars – ADC ArcheoProjecten.

Figuur 108: Afgehaakte onderkaak rund (bron: H. van Engeldorp Gastelaars – ADC ArcheoProjecten).

Figuur 109: Runder teenkoot, vermoedelijk gebruikt als speelgoed (bron: H. van Engeldorp Gastelaars – ADC ArcheoProjecten).

Figuur 110: Spaakbeen van een rund, mogelijk gebruikt als vijzel (bron: H. van Engeldorp Gastelaars – ADC ArcheoProjecten).

Figuur 111: Locatie vraatsporen op bot door honden (bron: H. van Engeldorp Gastelaars – ADC ArcheoProjecten).

6.3.6. Bouwmateriaal

Fragmenten bouwmateriaal werd eveneens aangetroffen tijdens het onderzoek. Deze vondstcategorie bevat fragmenten baksteen, vloer- en daktegels, en brokjes/brokken mortel en huttenleem (

Tabel 4). Aan deze categorie kunnen ook acht baksteenstalen afkomstig van muurresten toegevoegd worden.

INR	SNR	Mat Cat	Obj
24	951	bouwmateriaal	tegel
31	953	bouwmateriaal	tegel
40	844	bouwmateriaal	kalkmortel
49	87	bouwmateriaal	tegel
60	717	bouwmateriaal	tegel
96	882	bouwmateriaal	tegel
124	622	bouwmateriaal	baksteen
128	884	bouwmateriaal	tegel
172	82	bouwmateriaal	
175	885	bouwmateriaal	tegel
194	385	bouwmateriaal	tegels
210	934	bouwmateriaal	tegel
212	980	bouwmateriaal	baksteen
215	1014	bouwmateriaal	tegel
219	973	bouwmateriaal	baksteen
225	915	bouwmateriaal	tegel
228	998	bouwmateriaal	baksteen
231	1016	bouwmateriaal	tegel
239	912	bouwmateriaal	baksteenen
245	40	bouwmateriaal	tegel
258	1008	bouwmateriaal	tegels
282	642	bouwmateriaal	tegel
289	44	bouwmateriaal	baksteen
318	669	bouwmateriaal	tegel
326	290	bouwmateriaal	tegels
328	146	bouwmateriaal	baksteen
345	302	bouwmateriaal	tegel
353	353	bouwmateriaal	baksteen
383	345	bouwmateriaal	huttenleem
400	1000	bouwmateriaal	baksteen
421	1033	bouwmateriaal	tegel
434	1066	bouwmateriaal	baksteen
128	884	bouwmateriaal	baksteen
49	87	bouwmateriaal	brok krijt
289	44	bouwmateriaal	dak tegel
289	44	bouwmateriaal	tegel
383	345	bouwmateriaal	tegels
318	669	bouwmateriaal	baksteen
219	973	bouwmateriaal	tegel
212	980	bouwmateriaal	tegel
179	998	bouwmateriaal	baksteen
179	998	bouwmateriaal	tegel
228	998	bouwmateriaal	tegel
416	1032	bouwmateriaal	tegel

Tabel 4: Determinatie van het bouwmateriaal aangetroffen tijdens het onderzoek.

6.4. Resultaten natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie

Er werden verschillende stalen in functie van het natuurwetenschappelijk onderzoek gewardeerd en/of geanalyseerd.

- **14C-dateringen**

- o Er werden vijftien stalen opgestuurd om te dateren, deze stalen bestonden uit houtskool, hout en bot van verschillende sporen en contexten. Al deze resultaten werden rechtstreeks ingewerkt in het deel 6.2. Beschrijving sporen en structuren. In bijlage 21 kunnen deze resultaten geraadpleegd worden.

- **Palynologisch onderzoek**

- o Er werden twee pollenstalen opgestuurd voor waardering met als doel na te gaan of deze geschikt zijn voor verdere analyse. Al deze resultaten werden rechtstreeks ingewerkt in het deel 6.2. Beschrijving sporen en structuren. In bijlage 22 kunnen deze resultaten geraadpleegd worden.

- **Macrobotanisch onderzoek**

- o Er werden in totaal vijf stalen opgestuurd voor waardering met als doel na te gaan of deze geschikt zijn voor verdere analyse. Al deze resultaten werden rechtstreeks ingewerkt in het deel 6.2. Beschrijving sporen en structuren. In bijlage 22 kunnen deze resultaten geraadpleegd worden.

- **Zoölogisch onderzoek**

- o De volledige context dierlijk bot aangetroffen op de site Roeselare Stadhuis werd opgestuurd voor analyse. Deze resultaten werden rechtstreeks ingewerkt in het deel 6.3.5. Dierlijk bot en 6.2. Beschrijving sporen en structuren. In bijlage 23 kunnen deze resultaten geraadpleegd worden.

- **Dendrochronologisch onderzoek**

- o Twee stalen werden opgestuurd voor dendrochronologisch onderzoek, betreft INR 423 en INR 429. Beide contexten zijn afkomstig uit waterputten S509 en S1032 en bestonden uit een houten plank of balk. Helaas kwamen deze monsters niet in aanmerking voor dendrochronologisch onderzoek. Wel kon INR 423 (S509) als eik geïdentificeerd worden, INR 429 (S1032) bestond uit een niet nader bepaalde naaldhoutsoort.

Bovendien werden er enkele objecten geselecteerd voor conservatie en gedeeltelijke reiniging, meer bepaald: een ijzeren ring (INR 449), ijzeren gesp (INR 450), belletje in koperlegering (INR 451) en munt in koperlegering (INR 462). De conservatiefiches kunnen geraadpleegd worden in bijlage 24.

7. DATERING, INTERPRETATIE EN WAARDERING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

De opgraving op de site van het Stadhuis van Roeselare heeft licht geworpen op de bewoningssporen van de site uit verschillende historische periodes.

Figuur 112: Faseringsplan geprojecteerd op de Ferrarisplan (Bijlage 21).

Het oudste spoor gevonden op de site is kuil S431, gelegen ten noorden van het projectgebied en gedateerd door een C14-analyse in de **vroegmiddeleeuwse periode** tussen AD 770 en 900 (RICH-33900). De aanwezigheid van grijs gedraaid aardewerk en vooral een fragment Paffrath aardewerk in deze kuil (in omloop in Vlaanderen tussen de tweede helft van de 10de eeuw en de 13de eeuw) zou het echter mogelijk maken om de datering te verfijnen tot omstreeks de 10de eeuw²³. Zijn sleutelgatvorm en afvalmateriaal (sintels, houtskool en metaalslakken) lijken te wijzen op de resten van een oven en dus op een metallurgische activiteit op de site tijdens de vroegmiddeleeuwse periode.

Een aantal sporen worden gelinkt aan de **volle middeleeuwen** en levert bewijs van de aanwezigheid van archeologische structuren (paalsporen en beerput), sporen van bodemontginning (extractiekuil), de resten van een oven voor metaalbewerking en afvalkuilen.

²³ DE GROOTE K., 2009, p349.

De datering van deze sporen werd gebaseerd op een combinatie van de analyse van de aardewerkscherven en/of koolstof-14 analyses. De aardewerkcontexten uit deze periode bestaan uit scherven in grijs en rood aardewerk, soms gecombineerd met scherven Paffrath aardewerk. Scherven in grijs aardewerk met decoratie zoals radstempelversiering of een golflijn zijn ook representatief van de tafelgerei van deze periode.

Het sporenplan toont een verdeling van deze volmiddeleeuwse sporen geconcentreerd aan de westelijke helft van het projectgebied.

Een studie op de paalsporen heeft overeenkomsten aangetoond in hun samenstelling (textuur, kleur en inclusies), evenals een geordende plaatsing, op gelijke afstand van elkaar. Deze observaties maken het mogelijk om ze in verband te brengen met dezelfde bouwphase. Het gebruik van een C14-analyse op een paalspoor uit elk cluster maakte het mogelijk om deze constructies nauwkeuriger te bepalen. Cluster 1, gelegen in Zone 1- Wp1 met inbegrip van paalspoor S127, werd gedateerd tussen 1020 en 1160 AD (RICH-33895). Cluster 2, gelegen in Zone 1- Wp2 met inbegrip van paalspoor S706, werd gedateerd tussen 1030 en 1160 AD (RICH-33899).

Hoewel geen enkel bewoningsplan duidelijk geïdentificeerd kon worden, dit vanwege de superpositie van recentere sporen en verstoringen (die slechts een fragmentarisch beeld geven van de bouwplannen uit deze periode), zou de bewoning van deze twee clusters (die op slechts 10 m van de huidige Zuidstraat liggen) al bewoond kunnen zijn geweest in het begin van de 11de eeuw.

Andere sporen die tijdens de opgraving werden waargenomen, ondersteunen deze interpretatie. Een concentratie van rechthoekige kuilen (Zone 1- Wp2), gekenmerkt door hun lichtgekleurde vullingslaag, werd geïdentificeerd door C14-analyse van kuil S485 tussen AD 1030 en 1180 (RICH-33902). Deze kuilen bevinden zich niet alleen tussen paalsporenclusters 1 en 2, maar behoren ook tot dezelfde 11de-12de eeuwse bewoningsfase.

De laag verbrande leem S102 (of S106), die zich uitstrekt over een oppervlakte van ongeveer 20 m² en werd aangetroffen in de buurt van de cluster van paalsporen 1, kan geïnterpreteerd worden als de puinresten van een brand. De datering via koolstof-14 van een monster van houtskool (RICH-33898) plaatst dit incident tussen 1120 en 1230 na Christus. Gezien de nabijheid en gelijktijdigheid van deze laag met de cluster van paalspoor 1, suggereert deze verbrande leem de hypothese van het verlaten van de constructies (Cluster 1 en Cluster 2) als gevolg van een incident. Andere kuilen (zonder daterbaar materiaal), die zich verder naar het noorden van de laag S102 bevonden, bestonden ook uit een concentratie van verbrande leem en kunnen, bij uitbreiding, geassocieerd worden met de verspreiding van deze brand in de 12de eeuw.

Hoewel de datering via koolstof-14 van paalspoor S12 geen positief resultaat heeft opgeleverd, kan de locatie nabij Cluster 1 en de overeenkomsten met deze paalsporen een connectie

garanderen met deze bouwfase (1020-1160 na Christus). Een waardering op de macrorestenonderzoek op staal INR490 van deze spoor benadrukte de aanwezigheid van houtskool, verkoolde takjes en vooral verschillende soorten granenkorrels.

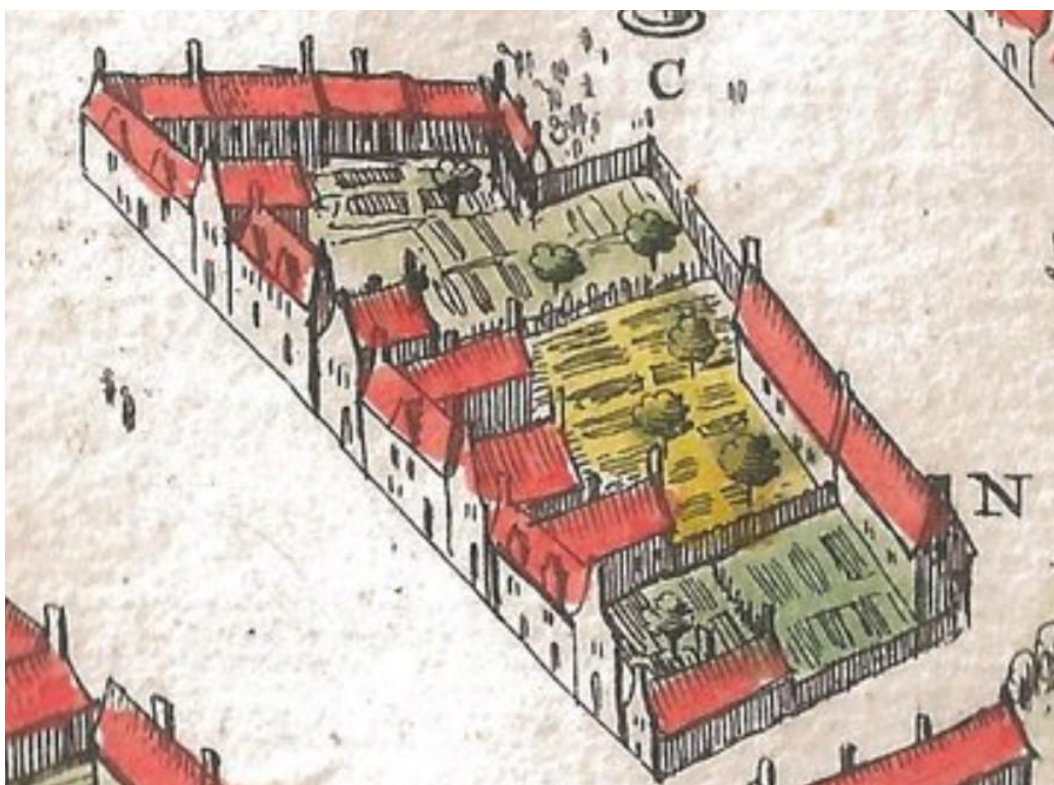
De datering via koolstof-14 van het paalspoor S475 (Zone 1 - Wp2), gelegen in cluster 3, getuigt van een latere bouwfase, tussen 1200 en 1270 na Christus (RICH-33896), en kan worden gezien als een voortzetting van de bezetting van de site. Beerput S1062 en mogelijke waterkuil S897, gelegen in de oostelijke helft van het projectgebied, werden op basis van de aangetroffen aardewerk (scherven van grijs met radstempelversiering en Paffrath) ook in de volmiddeleeuwse periode gedateerd en werden mogelijke geplaatst in een achtererf van een woning gesitueerd langs de Zuidstraat of de Botermarkt (hoewel er geen sporen van woningen zijn bewaard in het uiterste oosten van het projectgebied)

De aangetroffen sporen bewijzen eveneens de occupatie van deze terrein voor ambachtelijke activiteit vanaf de 10de eeuw en mogelijke bewoningsporen vanaf de 11de eeuw. Op deze periode stond de site al binnen de stedelijke kern van Roeselare en werd gesitueerd op ongeveer 150m ten westen van de 's Gravenwal.

De verspreiding van **de laatmiddeleeuwse sporen** maakte het niet mogelijk om een zone van bewoning af te bakenen. De afwezigheid van muurresten en/of uitlijningen van paalsporen zou er in de eerste plaats op kunnen wijzen dat deze nederzettingen zich buiten het projectgebied bevonden, mogelijk dicht bij de belangrijkste wegen (Zuidstraat en Botermarkt). Een tweede hypothese zou zijn dat de hoge concentratie archeologische sporen en de aanwezigheid van talrijke recentere funderingsmuren, kelders en verstoringen erop wijzen dat deze sporen niet bewaard bleven in het bodemarchief.

De aanwezigheid van de twee waterputten S1032 (gedateerd door een C-14 onderzoek tussen de 13de en de 14de eeuw – RICH34362) en S681 (gedateerd door het aardewerk tussen de 14de en de 15de eeuw) uit de late middeleeuwen suggereren dat het om achtererven van gaat, mogelijk behorende tot laatmiddeleeuwse bewoning. Meerdere grote en diepe kuilen aangetroffen in zone 1 versterken ook deze observatie. Geïnterpreteerd als extractiekuilen getuigen S686, S680, S695 de exploitatie van de bodem op een achtererfzone, tussen de 13de en 14de eeuw.

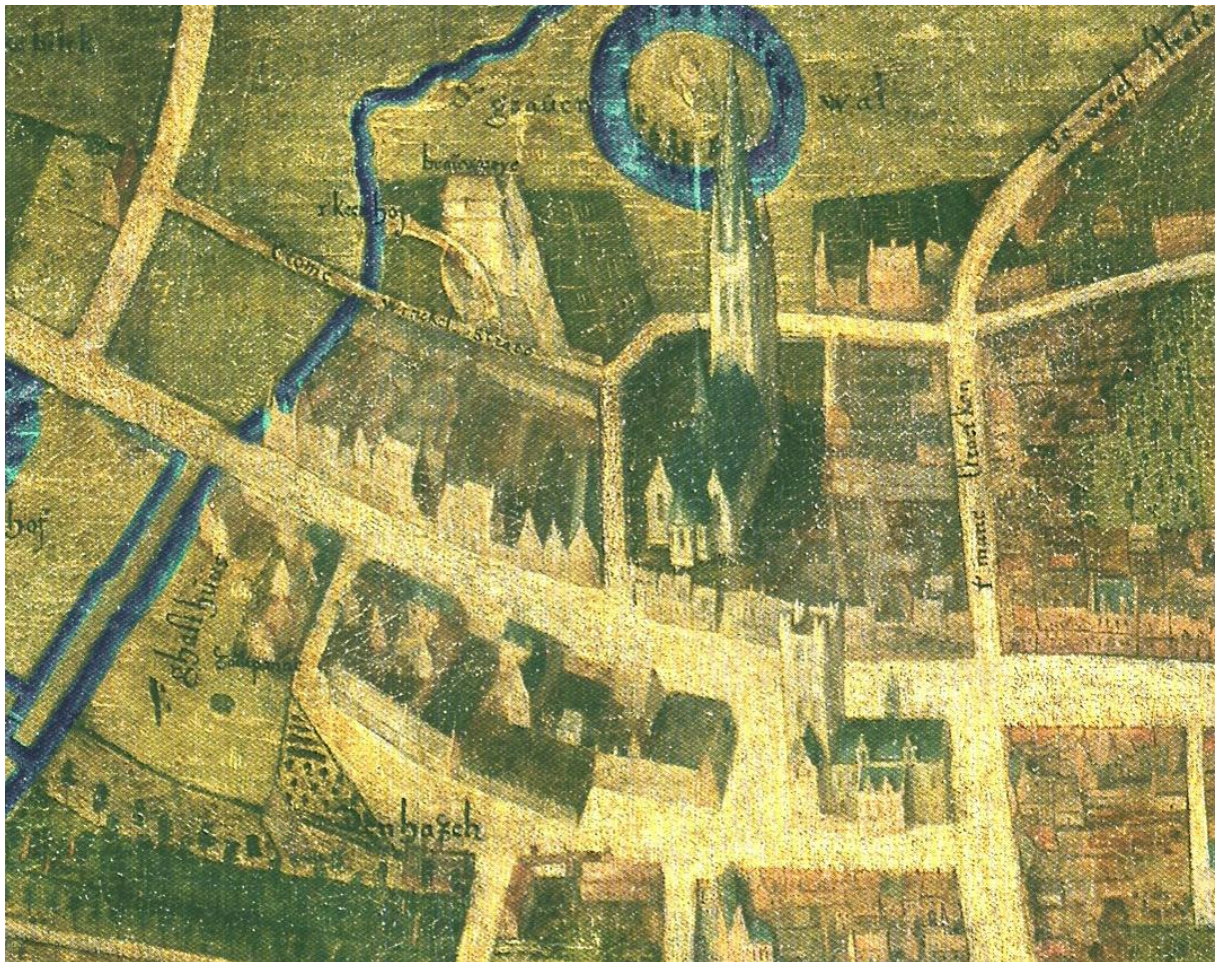
Een donker bruin organische zandleem S884 werd in het centraal-noordelijke deel van de site aangetroffen en werd op basis van zijn textuur, inclusies en vondsten als een tuinlaag gedateerd vanaf de tweede helft van de 15de eeuw. De aanwezigheid van binnentuinen in deze zone werd verder op historische kaarten van de Nieuwe Tijd periode afgebeeld, bij voorbeeld op de Sanderuskaart (uit 1652 – zie Figuur 19 en Figuur 113) of op de “Plan de la Ville de Roulers” (uit 1786 – zie Figuur 21).

Figuur 113: Detail van de Sanderuskaart (1652) met een zicht op de binnentuin.

Figuur 114: Geschilderde kaart van Louis de Bersaques (1635) van het schependom Roeselare (bron: Stadsarchief Roeselare).

Figuur 115: Detail van de geschilderde kaart van Louis de Bersaques (1635) van het schependom Roeselare (bron: Stadsarchief Roeselare) met op de voorgrond het projectgebied.

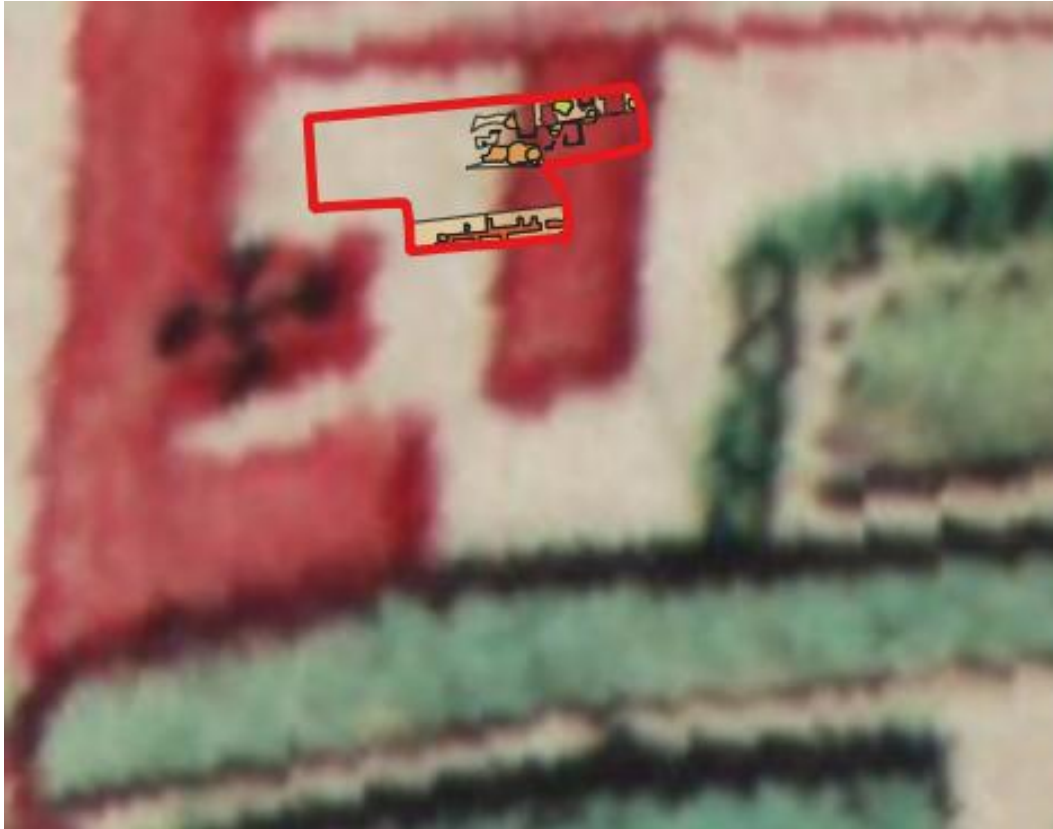
Een segment van greppel S833, noord-zuid georiënteerd, werd in het midden van het projectgebied aangetroffen en werd gedateerd rond de 13de eeuw. De locatie en oriëntatie suggereren een functie voor perceelafbakening tussen de woningen gebouwd langs de westelijk Zuidstraat en de oostelijke Botermarkt.

Pottenbakkerafval gedateerd tussen de 14de en de 15de eeuw werd in het zuidoosten van het projectgebied gevonden, meer specifiek in kuilen S1025, S998, S1000 en S1010.

De afwezigheid van bewaarde structuren op de site zoals een pottenbakkersoven sluit de aanwezigheid van deze ambachtelijke activiteit tijdens de late middeleeuwen op de site of in de nabijheid niet uit. Deze afvalkuilen worden in de direct nabijheid van de Mandelarm gesitueerd (ongeveer 40m afstand van de noordelijke oever), een ideale plaatsing voor dergelijke ambachtelijk activiteiten (Figuur 116).

De sporen van bewoning, achtererf (afvalkuilen of tuinlaag) en van een ambachtelijke activiteit bewijzen de continuïteit in de bezetting van de site en de welvarendheid van de stad vanaf de

tweede helft van de 13de eeuw, een periode waarin Roeselare een centrum van weefnijverheid werd en het stadsrecht van Margaretha van Constantinopel krijgt.

Figuur 116: Situering van de pottenbakker afvalkuilen uit de laatmiddeleeuwse periode ten opzichte van de oude Mandelbedding geïllustreerd op de Ferrariskaart.

Verschillende bakstenen muren en vloeren die tijdens het archeologisch onderzoek werden geregistreerd, zijn toegeschreven aan de **nieuwe tijd** en illustreren de continuïteit van de bezetting van de site door de eeuwen heen. Alsook wijzen deze op de intensieve bebouwing vanaf de 16de eeuw. Deze bakstenen constructies worden geïdentificeerd als funderingen, opgaande muren of een vloerniveau, maar ook als diepere structuren zoals waterputten, beerputten en kelders. De datering is voornamelijk gebaseerd op het formaat van de bakstenen, in combinatie met de gebruikte mortel (zandmortel, kalkmortel of cementmortel).

Waterput S509 werd opgebouwd met rode bakstenen van $23 \times 11 \times 5$ cm en een zandmortel. Een C14-datering op het onderste opvullingspakket van deze structuur leverde een datering op in de 16de eeuw. Hetzelfde baksteenformaat werd gebruikt bij de muren S2, S3, S4, S7, S8, S18, S41, S42 en S35 (van beerput S44), die zich in zone 1 bevond, nabij waterput S509. Op basis hiervan kunnen deze muren aan dezelfde bouwfase worden toegeschreven. Muur S1 toont het gebruik van bakstenen in verschillende formaten. Een combinatie van formaten ($23 \times 11 \times 5$ cm en $25 \times 10 \times 5,5$ cm) wijst op mogelijk hergebruik van bouw materiaal voor de

funderingen van de woningen. Ook deze structuur kan met dezelfde bouwfase worden geassocieerd.

Kuil S290 bestond uit grote afmetingen (een diameter van 2,5m en een diepte van ongeveer 1,30m) en werd met lagen zandleem en verbrande leem opgevuld. Op basis van het aardewerk (INR46, INR51 en INR324) kon het spoor ook vanaf de 16de eeuw gedateerd worden. Meerdere aanleidingen voor de uitgraving van deze kuil zijn mogelijk: de ontginning van de bodem (op zoek naar een zuiver zand voor de productie van mortel in de nabijheid van bouwwerven), een aanlegkuil voor de plaatsing van een diepe structuur (type beerput/waterput), of een extractiekuil van een diepe structuur.

Een aantal muursegmenten gemetseld met bakstenen van 20 tot 21 cm lang en cementmortel werden aan de **nieuwste tijd** toegewezen.

Het is duidelijk dat de site ter hoogte van het Stadhuis van Roeselare een continue bezetting kende doorheen de geschiedenis. In de vroege en volle middeleeuwen zijn er sporen van **ambachtelijke activiteit en bewoning**, waaronder metallurgie, paalsporen en kuilen. Vanaf late middeleeuwen wordt de site verder gebruikt als **achtererven met waterputten, extractiekuilen en tuinlagen**, en duiken ook mogelijke **pottenbakkersactiviteiten** op. In de nieuwe tijd volgt een fase van **intensievere bebouwing** met muren, kelders en putten, wat de **blijvende stedelijke ontwikkeling en bewoning** van de plek illustreert.

8. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Op basis van de eerder uitgevoerde prospectie door middel van proefsleuven werden verschillende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen opgesteld. Hieronder worden deze hernomen en van een zo volledig mogelijk antwoord voorzien²⁴:

- *Welke is de aard van de aangetroffen archeologische sporen?*

De archeologische sporen bestaan uit 49 muren, 146 kuilen, 60 paalsporen, 1 greppel, 749 lagen, 4 beerputten en 6 waterputten.

- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*

De sporen dateren tot verschillende periodes en meerdere structuren (Zie 6.2. Beschrijving sporen en structuren).

- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*

De archeologische sporen behoren uit meerdere historische periodes: vroege middeleeuwen, volle middeleeuwen, late middeleeuwen en de nieuwe en nieuwste tijd.

- *Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?*

Op de site van het Stadhuis van Roeselare zijn sporen van vroegere ambachtelijke activiteiten in de bodem bewaard gebleven. Het oudste spoor, S431, dateert uit de 10de eeuw en lijkt op de resten van een oven. Resten van sintels, houtskool en metaalslakken wijzen op metaalbewerkingsactiviteiten.

Afvalkuilen S1000, S1010 en S1025/998, gesitueerd in het zuiden van de site, werden met pottenbakkerafval opgevuld en suggeren een pottenbakkersactiviteit in de nabijheid van de site. Op basis van het aardewerkmateriaal werd deze activiteit tussen de 14de en de 15de eeuw gedateerd.

- *Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?*

Het projectgebied toonde een ondiep archeologische niveau in bepaalde zones zwaar verstoord door moderne en recente bebouwingen, wat tot een gefragmenteerd beeld van voormalige nederzettingen heeft geleid.

Archeologische sporen uit de volle en late middeleeuwse periodes werden echter lokaal in de bodemarchief bewaard.

²⁴ VINCENT R., LEEMANS S., 2022, p.9.

- *Kan meer inzicht verkregen worden omtrent het leven van de vroegere bewoners? Welke was het voedingspatroon? Geeft dit informatie omtrent de sociale status van de bewoners? Kan er een evolutie geschetst worden?*

Kuil/Oven restanten S431 en afvalkuilen S1000-S1010-S1025-S998 wijzen op de aanwezigheid van ambachtelijk activiteiten op en in de nabijheid van de projectgebied. Deze sporen komen overeen met de geschiedenis van Roeselare als belangrijk industrieel en commercieel centrum vanaf de 10de eeuw.

In totaal werden 647 individuele botfragmenten aangetroffen op de site, die tot 420 individuele skeletelementen blijken te behoren. Ongeveer de helft van het assemblage kan als gevolg daarvan op diersoort worden gesorteerd, waarbij rund de grootste aandeelhouder is, gevolgd door schaap/geit, varken, paard, konijn/haas, hond, hoen, gans en zalm. Zowel vleesrijke als vleesarme delen van dezelfde diersoorten zijn in dezelfde contexten aangetroffen, waardoor vermoed wordt dat deze dieren lokaal zijn geslacht. Losse botvondsten in andere sporen kunnen afkomstig zijn van delen van dieren die lokaal zijn gekocht/verkregen voor consumptie²⁵.

Het dierlijk botmateriaal geeft geen duidelijk informatie over de sociale status van de bewoners of hun evolutie.

- *Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?*

De stadskern van Roeselare bevindt zich op het Weichseliaan terras ten noorden van de Mandel. Het plangebied situeert zich op een hoogte van ca. +21.4 – 22.6 m TAW en helt licht af naar het zuiden, richting de Mandel. De site situeert zich dus op een iets hoger gelegen terrein langs het alluvium van de Mandel.

Het eerst archeologisch relevante niveau werd in het noorden vastgesteld tussen ca. +21,3m en +21,08m TAW, centraal situeert het niveau zich rond ca. +21,4m TAW, in het zuiden ca. +20,50m TAW en in het zuidoosten ca. +20,74m en 20,34m TAW. Het archeologische vlak bevindt zich dus het hoogste in het noorden en de centrale zone van de opgraving en daalt richting het zuiden. Op het tweede archeologische vlak werden hoogtes tussen +20,89m TAW in het noorden en +19,36m TAW in het zuiden opgemeten. Een derde vlak werd lokale aangelegd voor het onderzoek van bepaalde sporen (centraal op de site) tussen +20,50m en +19,84m TAW.

De archeologische niveaus volgen dus de helling van de topografie van het terrein richting het zuiden en de Mandel.

²⁵ Uit dierlijk bot assessment H. van Engeldorp Gastelaars – ADC ArcheoProjecten.

- *Kan er een chronologie/evolutie (ruimtelijk, functioneel) herkend worden binnen de geadviseerde advieszone? In welke periode(s) kunnen de aangetroffen archeologische resten worden gedateerd? Welke is de aard en spreiding van de aangetroffen sporen?*

De archeologische sporen behoren toe aan verschillende archeologische periodes. Een enkel spoor kon toegewezen worden aan de vroegmiddeleeuwse periode en situeerde zich in het noorden van het projectgebied. Dit spoor wijst op metallurgische activiteit op de site. Sporen uit de volle middeleeuwen werden in het westen en in het centrale deel van de projectgebied aangetroffen. Ze wijzen op de aanwezigheid van bewoning op de site (in de vorm van paalkuilen, paalsporen, beerput) alsook metaalbewerkingsactiviteit (afvalkuil, mogelijk restant van een oven). Latere sporen uit de laatmiddeleeuwse periode, waargenomen in het westen, centrale deel en zuiden van het projectgebied zijn representatief voor de achtererven, dit wordt bewezen door de aanwezigheid van grote afvalkuilen en waterputten. Een preceelsgreppel toont de indeling van de mogelijke bewoning tussen twee grote wegen (huidige Zuidstraat en Botermarkt). Er werden geen archeologische sporen aangetroffen of bewaard in het oostelijk deel van de projectgebied ter hoogte van de Botermarkt. Resten uit de nieuwe tijd werden aangetroffen op het gehele projectgebied in de vorm van funderingsmuren, uitbraaksporen, beerputten, waterputten en kuilen. Deze sporen illustreren de continuïteit en evolutie van deze bewoningszone.

- *Welke is het belang van de site binnen de geschiedenis van Roeselare?*

Het uitgevoerde archeologische onderzoek op de site wees op de occupatie van de perceel door de bewoners van Roeselare sinds de volle middeleeuwen. Sporen van constructies en van metaalbewerking wijzen op het gebruik van het perceel sinds de 10de eeuw. Deze nederzetting kent een continuïteit tijdens de late middeleeuwen met sporen die karakteristiek zijn voor achtererven (afvalkuilen, diepe structuren zoals waterputten en perceelgreppel). Pottenbakkerafval werd aangetroffen in het zuiden van de site en suggereert de aanwezigheid van een ambachtelijke activiteit in de nabijheid van het onderzoeksgebied. Sporen van bebouwing (funderingsmuren, beerputten, waterputten en uitbraaksporen) getuigen van de occupatie van de site vanaf de nieuwe tijd en hebben een zware impact op de bodemarchief.

- *Zijn er bij de opgraving brandsporen aangetroffen en kunnen deze worden geassocieerd met de brand van 1488/1492 (door het leger van Maximiliaan van Oostenrijk) of latere conflicten?*

Verbrande leem werd op de site van Roeselare Stadhuis aangetroffen in de vorm van dempingspakket (S102) of als opvullingspakketten van grote afvalkuilen (bijvoorbeeld S680 en S290). Op basis van de aardewerkmateriaal en de resultaten van C-14 onderzoek konden deze brandsporen tussen de 12de en de 14de eeuw gedateerd worden. Afvalkuil S290 bevat ook verbrande leem maar werd echter vanaf de 16de eeuw gedateerd.

De brandsporen werden dus voor of na de brand van 1488/1492 gedateerd en konden niet speciek aan een conflict geassocieerd worden.

9. BEWARING ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

De conservatie en overdracht van het archeologisch ensemble gebeurt conform de artikels 5.2.1, 5.2.2 en 5.2.3 van het Onroerend Erfgoeddecreet. De definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble werd in samenspraak met de grondeigenaar bepaald, met name in het Stadsarchief van Roeselare: Kokelaarstraat 5, 8800 Roeselare.

10. SAMENVATTING

Het projectgebied is ca. 4145m² groot en zal na de sloop van het gebouwenbestand een geplande ontwikkeling kennen als nieuw stadhuis. Dit stadhuis is gelegen in het bouwblok tussen de Grote Markt en de Botermarkt. Tevens zal ook de restauratie van het historisch stadhuis en belfort gerealiseerd worden.

In eerste instantie werd een **bureaustudie** (2021C25, ID 18681)²⁶ opgemaakt. Op basis daarvan kon de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet beargumenteerd worden. Daarom werd overgegaan tot een prospectie door middel van een **proefputten- en proefsleuvenonderzoek** (2021B300, ID 21681)²⁷ binnen de zone die door bodemingrepen bedreigd werd (1913m² op een totale oppervlakte van 4145m², met uitzondering van de te behouden of te dempen kelders). Dit onderzoek werd uitgevoerd en gepubliceerd door Monument Vandekerckhove en bracht enkele archeologische waardevolle contexten aan het licht waardoor werd overgegaan tot een **vlakdekkende opgraving** met een oppervlakte van ca. 1840m² (op kadastrale percelen: 171G0, 176X0, 178G0, 178E0, 171G0, 182S0 en 182R0). Dit onderzoek werd uitgevoerd door een team van Monument Vandekerckhove in drie fasen in 2023.

De aangetroffen archeologische sporen tijdens de opgraving tonen de continuïteit in de bezetting van de site sinds de **vroege-volmiddeleeuwse periode**. Uit deze periode werden de spoor van een oven gebruikt voor metaalbewerking gedateerd uit de 10de eeuw. Andere sporen (kuilen, paalsporen, beerput en een laag verbrande leem) werden ook geobserveerd en bewijzen het gebruik van het terrein in de **laatmiddeleeuwse periode** tussen de 11de en de 13de eeuw. Clusters paalsporen, kuilen, afvalkuilen, een perceelgreppel en een waterput werden geobserveerd maar er konden geen duidelijke bewoningsstructuren geïdentificeerd worden vanwege de vele verstoringen, maar een achtererf is meer dan plausibel. Het aardewerk aangetroffen uit deze periode bestaat uit scherven in grijs (met decoratie zoals radstempelversiering of een golflijn) en rood aardewerk, soms gecombineerd met scherven Paffrath aardewerk.

Een aantal kuilen werden opgevuld met pottenbakkersafval of rood geglazuurd aardewerk. Dit ensemble werd tussen de 14de en de 15de eeuw gedateerd en suggereert de aanwezigheid van een pottenbakkeractiviteit op of in de nabijheid van de archeologische site.

Resten uit de **nieuwe tijd** werden aangetroffen in de vorm van funderingsmuren, uitbraaksporen, beerputten, waterputten en kuilen. Deze sporen illustreren de continuïteit en evolutie van de site.

²⁶ WILLAERT A., 2021.

²⁷ VINCENT R., LEEMANS S., 2021.

11. BIBLIOGRAFIE

11.1. Literatuur

- WILLAERT A., 2021. Archeologienota. Bureauonderzoek (fase 0). Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek. Stadhuis (Roeselare, West-Vlaanderen). Ruben Willaert NV, Sint-Michiels Brugge.
- BOT B., WILLAERT A., 2021. Archeologienota. Bureauonderzoek (fase 0). Deel 2: Programma van Maatregelen. Stadhuis (Roeselare, West-Vlaanderen). Ruben Willaert NV, Sint-Michiels Brugge.
- GODERIS J., ?, Recente middeleeuwse bodemvondsten uit de stadskern van Roeselare en uit de nabijheid van de oude mandelbedding, ?.
- DE GROOTE K., 2009, Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen Volume 1, Relicta Monografieën 1, 2008, Brussel.
- HOFSTRA G.H., Een determinatie handleiding voor Steengoed, Argeos
- HERREMANS D., VAN THIENEN V., Gentse kleipijpjes uit de periode 1600-1900 in archeologisch en sociaal cultureel perspectief, SYNTAR 9, Synthese-onderzoek op archeologisch materiaal uit Vlaanderen, Agentschap onroerend erfgoed, Brussel, 2022.
- WHITEHEAD R., Buckles 1250-1800, Greenlight, Chelmsford, 1996
- MENNICKEN R., Sur les traces des potiers de Raeren, Töpfereimuseum Raeren, Raeren, 2018.
- RUEMPOL A.P.E., VAN DONGEN A.G.A, Pre-industriele gebruiksvoorwerpen: 1150-1800 , Museum Boymans-van Beuningen Rotterdam, Afdeling Kunstnijverheid en Vormgeving, 1991.
- VEECKMAN J., Majolica and glass from Italy to Antwerp and beyond – The transfer of technology in the 16th – early 17th century, Antwerp Stad, 2002.
- DESPRIET P., Grijs, Radgestempeld aardewerk uit Kortrijk 1125/1150- 1225/1250, Archeologie Zuid West Vlaanderen, Kortrijk, 2012.
- DEBONNE V., Middeleeuwse huiskelders in de Kortrijkse stadskern ca. 1200/1350 , Kortrijk, 2005.

- VINCENT R., LEEMANS S., Nota, Verslag van resultaten proefsleuven en proefputten, Roeselare Stadhuis, Ingelmunster, 2022.
- VINCENT R., LEEMANS S., Nota, Programma van maatregelen, Roeselare Stadhuis, Ingelmunster, 2022.

11.2. Internetbronnen

- <http://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <http://www.geopunt.be/>

12. LIJSTEN

12.1. Figurenlijst

Figuur 1: Het GRB en de ruime omgeving van het plangebied (Bijlage 1) (© Geopunt)	7
Figuur 2: Het projectgebied op het GRB, detail (Bijlage 2) (© Geopunt).	7
Figuur 3: Het projectgebied voorafgaand aan de sloop en opgraving, geprojecteerd op de meest recente luchtfoto (Bijlage 3) (© Geopunt).	8
Figuur 4: Het projectgebied op de topografische kaart (Bijlage 4).	8
Figuur 5: Advieszone archeologische opgraving geprojecteerd op het uitvoeringsplan (© Geopunt; overgenomen uit VINCENT R., LEEMANS S., 2021.).	9
Figuur 6: Bestaande kelders weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (© Ruben Willaert).	11
Figuur 7: Synthese geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (© Ruben Willaert).	13
Figuur 8: Uitvoeringsplan met aanduiding van de afgravingen in m TAW (© initiatiefnemer).	13
Figuur 9: Het terrein tijdens de eerst week van de opgraving. Zicht op de onderkelderde zone van de site en op de achterkant van opgravingzone 1 die werd onderzocht.	15
Figuur 10: Initiële opgravingszones geadviseerd in de programma van maatregelen na het vooronderzoek.	16
Figuur 11: Het uitgevoerde zone- en werkputtenplan (Bijlage 5).	17
Figuur 12: Sfeerbeeld tijdens de werkzaamheden.	18
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemgebruikskaart (Bijlage 6) (© Geopunt).	20
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bijlage 7) (© Geopunt).	21
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen – detail (Bijlage 8) (© Geopunt).	21
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bijlage 9) (© Geopunt).	22
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bijlage 10) (© Geopunt).	23
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bijlage 11) (© Geopunt).	24
Figuur 19: Woonblok met tuinen (geel) en tuinzone ‘den Haselt’ (blauw) weergegeven op het plan uit Flandria Illustrata door Sanderus, 1641.	26
Figuur 20: Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).	27
Figuur 21: Detail van het “Plan de ville de Roulers (1786)” met aanduiding van de projectgebied (in rood).	28
Figuur 22: Detail van het Atlas der buurtwegen (© Geopunt) met aanduiding van de projectgebied (in rood).	29
Figuur 23: Detail van de Poppkaart (1842 – 1879) met aanduiding van de projectgebied (in rood).	30

Figuur 24: Situatieschets 1919 (© WILLAERT A 2021; Kadastraal archief West-Vlaanderen).....	31
Figuur 25: Situatieschets 1971 (© WILLAERT A 2021; Kadastraal archief West-Vlaanderen).....	31
Figuur 26: Plan met de resultaten van het proefputtenonderzoek in het midden van de site.....	33
Figuur 27: Plan met de resultaten van de proefsleuven in het zuiden van de site. ...	34
Figuur 28: CAI-kaart die eerder in de bureaustudie werd weergegeven (APERS 2018: p. 46).	38
Figuur 29: Alle profielen en hoogtes op het DTM (Bijlage 12) (© Geopunt).....	40
Figuur 30: Aanduiding van de bodemhorizonten op profiel P19.	41
Figuur 31: Aanduiding van de bodemhorizonten op profiel P21.	42
Figuur 32: Allesporenkaart op vlak 1 (Bijlage 13).	43
Figuur 33: Allesporenkaart op vlak 1 (detail op zones 1,2 en 4) (Bijlage 14).	44
Figuur 34: Allesporenkaart op vlak 1 (detail op zone 3) (Bijlage 15).	44
Figuur 35: Allesporenkaart op vlak 1 (detail op zone 5) (Bijlage 16).	45
Figuur 36: Allesporenkaart op vlak 2 (Zones 1, 2 en 4) (Bijlage 17).	45
Figuur 37: Kuil S431 op vlak 2.	47
Figuur 38: Coupe op kuil S431.	47
Figuur 39: Beerput S1062 op vlak 2 in zone 4.	48
Figuur 40: Coupe op beerput S1062 met vulling S1063.	49
Figuur 41: Dronefoto met aanduiding van enkele van deze kuilen op vlak 2.	50
Figuur 42: Kuil S478 op vlak 2.	51
Figuur 43: Coupe op kuil S478.	51
Figuur 44: Zicht op paalsporen S355, S338 en S473 en op hun coupes (van links naar rechts).	54
Figuur 45: Zicht op paalsporen S475, S479 en S12 en op hun coupes (van links naar rechts).....	55
Figuur 46: Fragment grijs aardewerk versierd met een radstempel (INR 244).	55
Figuur 47: Paalsporen S125-S126-S127 en S128 met hun coupes.	56
Figuur 48: Paalsporen S130, S131 en S132 met hun coupes.	57
Figuur 49: Paalspoor S709.	58
Figuur 50: Paalspoor S706.	58
Figuur 51: Zicht op extractiekuil S719 op vlak 2.	60
Figuur 52: Coupe op kuil S719.	60
Figuur 53: Kuil S897 in zone 2 met coupelijnen in het zwart (Bijlage 18).	62
Figuur 54: Zicht op beide zijden van kuil S897 (boven: ten westen van de muur, beneden: ten oosten) en op de coupes.	63
Figuur 55: Plaatsing van pollenbakken INR465 en INR466 op coupe 1 van kuil S897.	63
Figuur 56: Aardewerkfragment uit kuil S897 met radstempelpersiering (INR82).	64
Figuur 57: Sporen samengesteld uit verbrande leem en houtskool op vlak 1 en vlak 2 (Bijlage 19).	64
Figuur 58: Laagpakket S102 zichtbaar op profiel P3 (boven) en P1 (onder)	65
Figuur 59: Afvalkuilen pottenbakkerij in zone 3 (in groen) (Bijlage 20).	67
Figuur 60: Kuil S998 op vlak 1.	68
Figuur 61: Zicht op coupes van kuilen S998 en S1025 in zone 3.	68

Figuur 62: Zicht op de superpositie van archeologische sporen: waterput S681 (S747, S682 en S683) en grote kuilen S680 en S686 (coupelijnen in zwart).	70
Figuur 63: Coupe op waterput S681 en op de verschillende opvullingsfases.	70
Figuur 64: Kuil S1034 op vlak 3.	71
Figuur 65: Coupe op uitbraakkuil S1034 van een mogelijke middeleeuwse waterput (in geel: spoor van de aanlegkuil van de oorspronkelijke waterput).	72
Figuur 66: Coupe op kuilen S680, S686, S687 en S688.	73
Figuur 67: Coupe op kuil S695.	73
Figuur 68: Kuil S680 op vlak 2.	74
Figuur 69: Coupe (O/W georiënteerd) op kuil S680.	75
Figuur 70: Greppel S833 op vlak 2.	76
Figuur 71: Greppel S833 aangetroffen op west-oost georiënteerde profiel P18.	76
Figuur 72: Tweede coupe op greppel S833.	77
Figuur 73: Zicht op tuinlaag S884.	78
Figuur 74: Coupe op muur S2 gesitueerd in zone 1-wp1.	79
Figuur 75: Zicht op Zone 5 (atrium) gesitueerd ten hoogte van de Grote Markt van Roeselare.	80
Figuur 76: Zicht op muren in de zuidelijke helft van zone 5.	81
Figuur 77: Zicht op gewelfde muur S1075.	81
Figuur 78: Zicht op muurresten in de noordelijke helft van de atrium.	82
Figuur 79: Mogelijke wegtracé met kinderkopjes S1079, aangetroffen op de noordelijke grens van het atrium.	82
Figuur 80: Zicht op muren S124 en S141 op vlak 2 (zone 1-wp1).	84
Figuur 81: Muurrestant S141.	84
Figuur 82: Uitbraakspoor S16 van een mogelijke open haard op vlak 1.	85
Figuur 83: Zicht op beerput S44.	85
Figuur 84: Aardewerk aangetroffen in de opvullingspakketten van beerput S44 (INR290).	86
Figuur 85: Kuil S290 op vlak 2.	87
Figuur 86: Coupe op kuil S290.	87
Figuur 87: Steengoed fragment aangetroffen in kuil S290 (INR324).	88
Figuur 88: Waterput S509 op vlak 2.	89
Figuur 89: Coupe op waterput S509.	90
Figuur 90: Boring om de onderkant van waterput S509 te bepalen.	90
Figuur 91: Coupe op waterput S1032: Fase 1 en 2.	92
Figuur 92: Laatste coupe op waterput S1032 en zicht op bemonstering van houten bekisting en onderste opvullingspakket S1109.	93
Figuur 93: Zicht op waterput S1067.	94
Figuur 94: Zicht op de coupe van de recente waterput S1067.	94
Figuur 95: Cirkeldiagram over de verdeling van het aardewerk per historische periodes.	95
Figuur 96: Aardewerkscherven uit kuil S673 (INR269).	96
Figuur 97: Detailfoto van de radstempel decoratie op rand (INR269).	97
Figuur 98: Aardewerkfragmenten uit waterput S681 (INR38).	98
Figuur 99: Aardewerkfragmenten uit kuil S490 (INR190 en INR139).	98
Figuur 100: Tekening van verschillende inventarisnummers (uitgevoerd door Bert Mestdagh, MVDK).	99
Figuur 101: Selectie natuurstenen gevonden op de site.	102

Figuur 102: Glas uit spoor S44 (INR286).	103
Figuur 103: Metaalvondsten verdeeld over vier categorieën.	104
Figuur 104: Middeleeuwse muntje (INR 462) (©Ansje Cools).	105
Figuur 105: Gesp (INR450) met dubbele lussen en een cirkelvormige laterale ophanging (©Ansje Cools).	105
Figuur 106: Ring (INR449) (©Ansje Cools).	105
Figuur 107: Versierd belletje (INR451) (©Ansje Cools).	105
Figuur 108: Afgehaakte onderkaak rund (bron: H. van Engeldorp Gastelaars – ADC ArcheoProjecten).	108
Figuur 109: Runder teenkoot, vermoedelijk gebruikt als speelgoed (bron: H. van Engeldorp Gastelaars – ADC ArcheoProjecten).	108
Figuur 110: Spaakbeen van een rund, mogelijk gebruikt als vijzel (bron: H. van Engeldorp Gastelaars – ADC ArcheoProjecten).	109
Figuur 111: Locatie vraatsporen op bot door honden (bron: H. van Engeldorp Gastelaars – ADC ArcheoProjecten).	109
Figuur 112: Faseringsplan geprojecteerd op de Ferrarisplan (Bijlage 21).	112
Figuur 113: Detail van de Sanderuskaart (1652) met een zicht op de binnentuin. .	115
Figuur 114: Geschilderde kaart van Louis de Bersaques (1635) van het schependom Roeselare (bron: Stadsarchief Roeselare).	115
Figuur 115: Detail van de geschilderde kaart van Louis de Bersaques (1635) van het schependom Roeselare (bron: Stadsarchief Roeselare) met op de voorgrond het projectgebied.	116
Figuur 116: Situering van de pottenbakker afvalkuilen uit de laat middeleeuwse periode ten opzichte van de oude Mandelbedding geïllustreerd op de Ferrariskaart.	117

13.2. Tabellenlijst

Tabel 1: Inventarislijst van de natuurstenen ingezameld tijdens de opgraving.	101
Tabel 2: Inventarislijst van glasfragmenten.	103
Tabel 3: Inventarislijst van metaalvondsten.	106
Tabel 4: Determinatie van het bouw materiaal aangetroffen tijdens het onderzoek.	110

12. BIJLAGEN

- Bijlage 1. Het GRB en de ruime omgeving van het plangebied
- Bijlage 2. Het projectgebied op het GRB, detail
- Bijlage 3. Het projectgebied voorafgaand aan de sloop en opgraving, geprojecteerd op de meest recente luchtfoto
- Bijlage 4. Projectgebied op topografische kaart
- Bijlage 5. Het uitgevoerde zone- en werkputtenplan
- Bijlage 6. Projectgebied weergegeven op de Bodemgebruikskaat
- Bijlage 7. Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Bijlage 8. Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen – detail
- Bijlage 9. Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart
- Bijlage 10. Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart
- Bijlage 11. Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart
- Bijlage 12. Alle profielen en hoogtes op het DTM
- Bijlage 13. Allessporenkaart op vlak 1
- Bijlage 14. Allessporenkaart op vlak 1 (detail op zones 1,2 en 4)
- Bijlage 15. Allessporenkaart op vlak 1 (detail op zone 3)
- Bijlage 16. Allessporenkaart op vlak 1 (detail op zone 5)
- Bijlage 17. Allessporenkaart op vlak 2
- Bijlage 18. Afvalkuilen pottenbakkerij
- Bijlage 19. Sporen samengesteld uit verbrande leem en houtskool op vlak 1 en vlak 2.
- Bijlage 20. Afvalkuilen pottenbakkerij in zone 3 (in groen).
- Bijlage 21. Faseringsplan
- Bijlage 22. 14C dateringen
- Bijlage 23. Palynologisch en macrobotanisch onderzoek
- Bijlage 24. Zoölogisch onderzoek
- Bijlage 25. Conservatiefiches
- Bijlage 26. Sporenlijst
- Bijlage 27. Fotolijst
- Bijlage 28. Inventarislijst
- Bijlage 29. Assessment Aardewerk
- Bijlage 30. Assessment Natuursteen

Meer informatie is tevens beschikbaar via het digitale registratiesysteem:

<http://www.monarcheo.be/web/monument/archeologie/public/home/home?globals=%7B%22ProjectId%22%3A%223122f69c-e608-4955-9eb8-ae6701284c2a%22%7D¶meters=%7B%7D>